

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: «ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ &
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ»

Διπλωματική Εργασία:

«Οι διαφορές του Κανονισμού 1215/2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σε σχέση με τον προϊσχύσαντα 44/2001 – ιδίως εκείνες που επιτελούν περαιτέρω ενοποιητική λειτουργία»

ΝΙΚΗ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

A.M. 1215M052

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2015 – 2016

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΧΑΡΙΣΙΟΣ ΤΑΓΑΡΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α – ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ (ΑΡΘΡΑ 1 – 3).....	10
Α.1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (ΑΡΘΡΟ 1)	10
Α.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ (ΑΡΘΡΟ 2)	12
Α.3. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ» (ΑΡΘΡΟ 3)	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β – ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ (ΑΡΘΡΑ 4 – 35)	14
Β.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 4 – 6).....	14
Β.1.1. Η ΓΕΝΙΚΗ ΒΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 4)	14
Β.1.2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΜΕΤΡΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5)	14
Β.1.3. ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΕΝΑΓΟΜΕΝΟΥ ΕΚΤΟΣ ΕΔΑΦΟΥΣ ΕΕ (ΑΡΘΡΟ 6)	15
Β.2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ (ΑΡΘΡΑ 7 – 9).....	16
Β.2.1. ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 7)	16
Β.3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΑΡΘΡΑ 10 – 16).....	18
Β.3.1. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ «ΜΕΓΑΛΗΣ» ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 16)	18
Β.4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ (ΑΡΘΡΑ 17 – 19)	19
Β.4.1. ΤΑ «ΑΓΑΘΑ» ΣΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ «ΕΝΣΩΜΑΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ» [ΑΡΘΡΟ 17 ΠΑΡ. 1 ΣΗΜΕΙΑ α) – β)]	19
Β.4.2. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΙΣΧΥΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ Ια (ΑΡΘΡΟ 18 ΠΑΡ. 1)	20
Β.5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΑ 20 – 23).....	21
Β.5.1. Η ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΔΩΣΙΔΙΚΙΑΣ ΤΗΣ ΟΜΟΔΙΚΙΑΣ ΟΤΑΝ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΙΝΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑ ΕΡΓΟΔΟΤΗ (ΑΡΘΡΟ 20 ΠΑΡ. 1).....	21
Β.5.2. ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ ΜΕ ΚΑΤΟΙΚΙΑ / ΕΔΡΑ ΣΕ ΤΡΙΤΗ ΧΩΡΑ (ΑΡΘΡΟ 21 ΠΑΡ. 2)	22
Β.6. ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ (ΑΡΘΡΟ 24).....	22
Β.6.1. ΔΩΣΙΔΙΚΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ, ΣΗΜΑΤΩΝ, ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ Κ.ΛΠ. (ΑΡΘΡΟ 24 ΣΗΜΕΙΟ 4).....	23
Β.7. ΠΑΡΕΚΤΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΑ 25 – 26)	23
Β.7.1. ΡΗΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 25)	24
Β.7.2. ΣΙΩΠΗΡΗ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ, ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 26 ΠΑΡ. 2)	25
Β.8. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ (ΑΡΘΡΑ 27 – 28)	26
Β.9. ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΑ (ΑΡΘΡΑ 29 – 34)	28
Β.9.1. ΔΙΠΛΗ ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ (ΑΡΘΡΟ 29).....	29

B.9.2. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΑΡΕΚΤΑΘΕΝΤΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΑΡΘΡΟ 31 ΠΑΡ. 2 – 4)	29
B.9.3. ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 32).....	30
B.9.4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ (ΑΡΘΡΟ 33)	31
B.9.5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑ (ΑΡΘΡΟ 34)	33
B.10. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΑΡΘΡΟ 35).....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ – ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΑΡΘΡΑ 36 – 57)	36
Γ.1. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ (ΑΡΘΡΑ 36 – 38)	36
Γ.1.1. ΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΠΙΠΤΟΥΣΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ (ΑΡΘΡΟ 36).....	36
Γ.1.2. ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 37)	37
Γ.1.3. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 38).....	38
Γ.2. ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΑΡΘΡΑ 39 – 44)	38
Γ.2.1. ΑΜΕΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ (ΑΡΘΡΟ 39)	39
Γ.2.2. ΛΗΨΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ (ΑΡΘΡΟ 40)	39
Γ.2.3. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΔΙΚΑΙΟ (ΑΡΘΡΟ 41)	40
Γ.2.4. ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 42)	40
Γ.2.5. ΕΠΙΔΟΣΗ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗΣ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ (ΑΡΘΡΟ 43)	41
Γ.2.6. ΠΑΡΟΧΗ ΕΓΓΥΗΣΗΣ – ΑΝΑΣΤΟΛΗ (ΑΡΘΡΟ 44)	42
Γ.3. ΑΡΝΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΑ 45 – 51).....	43
Γ.3.1. ΑΡΝΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ (ΛΟΓΟΙ ΑΡΝΗΣΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ – ΑΡΘΡΟ 45).....	43
Γ.3.2. ΑΡΝΗΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΑ 46 – 51).....	44
Γ.4. ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 52 – 57)	46
Γ.4.1. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 54).....	47
Γ.4.2. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ / ΜΕΤΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ (ΑΡΘΡΟ 57)	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ – ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΙ (ΑΡΘΡΑ 58 – 60)	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε – ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 61 – 65).....	50
Ε.1. ΚΑΜΙΑ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ (ΑΡΘΡΟ 61).....	50
Ε.2. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΚΗΣ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ, ΑΥΣΤΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΟΥΓΓΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΑΡΘΡΟ 65)	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 66).....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ – ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΑΛΛΑ ΜΕΣΑ (ΑΡΘΡΑ 67 – 73)	53
Ζ.1. ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 67 – 71).....	53
Ζ.2. ΚΟΙΝΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ΑΡΘΡΑ 71α – 71δ).....	53
Ζ.3. ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 59 ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ (ΑΡΘΡΟ 72)	54
Ζ.4. ΑΘΙΚΤΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 73)	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η – ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 74 – 81)	56
ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο αρχικό οικοδόμημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, η προσπάθεια οικονομικής σύγκλισης υπήρξε θεμελιώδους σημασίας. Επιπλέον η υπό διαμόρφωση ενιαία αγορά απέκτησε φιλοδοξίες μετάβασης σε πολιτική ένωση. Στο πλαίσιο αυτό η πρωτοπόρος και ιδιαίτερα σημαντική Σύμβαση των Βρυξελλών της 27.9.1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις σκόπευε να διευκολύνει τη δημιουργία και λειτουργία της κοινής αγοράς που έμελλε να εξελιχθεί στην εσωτερική αγορά, ώστε να κυκλοφορούν ελεύθερα εμπορεύματα, πρόσωπα, υπηρεσίες και κεφάλαια. Η επαρκής νομική προστασία αποτελούσε εγγύηση για την πραγματοποίηση της ελεύθερης αυτής κυκλοφορίας. Ο Κανονισμός 44/2001 (Κανονισμός Βρυξέλλες Ι)¹ «κοινοτικοποίησε» τη Σύμβαση των Βρυξελλών και ενσωμάτωσε τις διατάξεις της, οι οποίες διευκόλυναν τη δημιουργία και λειτουργία της κοινής εσωτερικής αγοράς. Σε αυτές συγκαταλέγονται ο αυξημένος βαθμός προβλεψιμότητας των δικαστηρίων στα οποία δύναται κάποιος να προσφύγει ή να εναχθεί, και συνεπώς η ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, ενώ και οι διαδικασίες αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων άλλων κρατών μελών περιορίστηκαν σε χρόνο, συνεπώς μειώθηκαν ο φόρτος εργασίας των δικαστηρίων και οι δαπάνες των διαδίκων. Τέλος εξακολούθησε να ισχύει η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των δικαιοκτών και δικαστικών συστημάτων των κρατών μελών².

Μετά από συστηματική εφαρμογή του Κανονισμού 44/2001 και έπειτα από την πλούσια νομολογιακή επεξεργασία που έτυχε από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και ήδη Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)³, το οποίο εξέδωσε περισσότερες από 250 σχετικές αποφάσεις, κρίθηκε ότι ήρθε η στιγμή για την βελτίωσή του. Κυρίως κρίθηκε από την Επιτροπή, η οποία αξιολόγησε την εφαρμογή του Κανονισμού 44/2001, ότι βελτίωση μπορούσε να επέλθει στα εξής θέματα: τη διευκόλυνση της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων, την κατάργηση της διαδικασίας του *exequatur*⁴, τη βελτίωση της λειτουργίας του Κανονισμού διεθνώς, την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των συμφωνιών παρέκτασης, τη διευκρίνιση των σχέσεων του Κανονισμού με τη διαιτησία και τη διευκόλυνση της κυκλοφορίας των αποφάσεων που διατάσσουν ασφαλιστικά μέτρα⁵. Σε ορισμένα από αυτά τα θέματα όντως επήλθαν τροποποιήσεις όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω.

Ο Κανονισμός 1215/2012 (Κανονισμός Βρυξέλλες Ια)⁶ αποτελεί αναθεώρηση, ακριβέστερα αντικατάσταση, άλλως «αναδιατύπωση» (*recast*) του Κανονισμού 44/2001 και χωρίς να απέχει ιδιαίτερω από εκείνον στα θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας, τροποποιεί σε μεγάλο βαθμό το μέρος της εκτέλεσης των αποφάσεων⁷. Συγκεκριμένα ο νέος Κανονισμός είτε διατηρεί

¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 012 της 16/01/2001 σ. 0001 - 0023

² Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 1 – 7

³ Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας στα τέλη του 2009 ονομάζεται Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Στην παρούσα εργασία θα αναφέρεται είτε ως ΔΕΚ είτε ως ΔΕΕ (αναλόγως εάν η αναφερόμενη νομολογία εκδόθηκε πριν ή μετά την αλλαγή) είτε ως Δικαστήριο.

⁴ Δηλαδή της αναγκαιότητας και διαδικασίας περιαφής εκτελεστήριου τύπου, Χ. Π. Παμπούκης, Διεθνής Δικαιοδοσία, Αναγνώριση & Εκτέλεση Αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές διαφορές – Ο νέος αναθεωρημένος Κανονισμός 1215/2012 Βρυξέλλες (Ibis), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2014, σελ. 4

⁵ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 21

⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση)

⁷ Ο νέος Κανονισμός έχει κατηγορηθεί ότι παρά την πρόθεσή του να προωθήσει την ενοποιητική ευρωπαϊκή οικονομική ολοκλήρωση και λειτουργία ενισχύοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των

ορισμένες διατάξεις του Κανονισμού 44/2001, είτε τροποποιεί / βελτιώνει τις ήδη υπάρχουσες⁸ είτε εισάγει νέες διατάξεις. Τελικά ο νέος Κανονισμός καινοτομεί με την κατάργηση του *exequatur* και την ενίσχυση της δικονομικής αυτονομίας με αλλαγές ως προς τον αποκλεισμό της διαιτησίας από το πεδίο εφαρμογής του και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συμφωνιών παρέκτασης⁹. Με στόχο τον ασφαλή προσδιορισμό του πλέον κατάλληλου δικαστηρίου για την επίλυση διασυνοριακών διαφορών, ώστε να διευκολυνθεί και η αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδουν δικαστήρια άλλου κράτους μέλους, ο νέος Κανονισμός δεν θίγει τις αρχές της ισοδυναμίας, της αποτελεσματικότητας, της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, όπως αυτές έχουν διαπλαστεί από την νομολογία του Δικαστηρίου¹⁰.

Οι κυριότερες αλλαγές που επήλθαν με τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια σε σχέση προς τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι είναι, χωρίς να εξαντλείται το σύνολο των τροποποιήσεων, οι εξής:

- Ακριβέστερη διευκρίνιση του πεδίου ισχύος του Κανονισμού, πρωτίστως αναφορικά προς υποθέσεις που έχουν υπαχθεί σε διαιτησία
- Καλύτερος προσδιορισμός του γεωγραφικού πεδίου ισχύος του Κανονισμού, κυρίως όταν ο εναγόμενος έχει κατοικία / έδρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)
- Νέα ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας κατά την αναζήτηση πολιτιστικών αγαθών από τον κύριό τους
- Λεπτομερέστερη ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με την παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας κυρίως σε συνάρτηση προς την εκκρεμοδικία, με σκοπό την αποτελεσματικότερη διασφάλιση των συμφωνιών επιλογής δικαστηρίου
- Τροποποίηση των ρυθμίσεων περί εκκρεμοδικίας και σε σχέση προς διαδικασίες εκκρεμείς ενώπιον δικαστηρίων τρίτων κρατών, ώστε να επιτρέπεται στα δικαστήρια των κρατών μελών της ΕΕ να λαμβάνουν υπόψιν το γεγονός ότι μια υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου τρίτης χώρας
- Ευκρινέστερος καθορισμός της έννοιας των ασφαλιστικών μέτρων
- Κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας (διαδικασία του *exequatur*) και εισαγωγή εγγυήσεων για την προστασία του καθ' ου η εκτέλεση διαδίκου στις διατάξεις που αφορούν στην αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων.
- Πρόβλεψη για λήψη συντηρητικών μέτρων κατά τη διαδικασία της αναγνώρισης και εκτέλεσης

Επίσης επαναριθμήθηκαν τα άρθρα του νέου Κανονισμού, λόγω της προσθαφαίρεσης άρθρων του Κανονισμού 44/2001.

αποφάσεων και την ευρύτερη και ευχερέστερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, εντούτοις οι βελτιώσεις που επέφερε δεν απλουστεύουν πάντα τη λειτουργία του, αντιθέτως είτε περιπλέκουν τις ήδη θεσπισμένες διαδικασίες είτε δεν αποσαφηνίζουν πλήρως τη νομολογία του Δικαστηρίου, την οποία φιλοδοξούν να ενσωματώσουν, Χ. Π. Παμπούκης, *ό.π.*, σελ. 3

⁸ Οι βελτιώσεις – τροποποιήσεις που εισήχθησαν στοχεύουν στον ακριβέστερο προσδιορισμό της εφαρμογής των διατάξεων και ενσωματώνουν την ερμηνεία του ΔΕΚ / ΔΕΕ. Παράδειγμα αποτελεί η αναθεωρημένη διάταξη του άρθρου 26, παρ. 1, η οποία υιοθετεί την κρίση του ΔΕΕ στην υπόθεση *Group Josi*, κατά την οποία η κατοικία των μερών είναι αδιάφορη ως προς τη δυνατότητα σιωπηρής παρέκτασης, Χ. Π. Παμπούκης, *ό.π.*, σελ. 4

⁹ Χ. Π. Παμπούκης, *ό.π.* σελ. 5

¹⁰ Σύμφωνα με την αρχή της ισοδυναμίας, τα κράτη μέλη οφείλουν να θέτουν διαδικαστικές προϋποθέσεις για τα μέσα παροχής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που γεννώνται από το ενωσιακό δίκαιο όχι λιγότερο ευνοϊκές από τις αντίστοιχες του εσωτερικού δικαίου. Σύμφωνα με την αρχή της αποτελεσματικότητας, θα πρέπει οι ανωτέρω προϋποθέσεις που τίθενται από τα κράτη μέλη να επιτρέπουν την άσκηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η ενωσιακή έννομη τάξη. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η ενωσιακή έννομη τάξη ρυθμίζει έναν τομέα, εάν είναι βέβαιο ότι τα κράτη μέλη δεν είναι δυνατό να επιτύχουν το ίδιο αποτέλεσμα μεμονωμένα και αυτοτελώς (βλ. 39^η αιτιολογική σκέψη Κανονισμού 1215/2012), Νίκας/*Σαχπεκίδου*, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 21 – 22, 24 – 25, 28

Στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού οικοδομήματος υπήρξαν σκέψεις και ενέργειες δημιουργίας «ευρωπαϊκού δικονομικού κώδικα» και μερικής προσέγγισης των δικονομικών δικαίων των κρατών μελών. Στην πράξη οι ρυθμοί ενοποίησης εντατικοποιήθηκαν σε τέτοιο βαθμό, ώστε σήμερα η δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία τόσο του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, όπως αυτός προσδιορίστηκε από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας¹¹ όσο και ολόκληρου του ενωσιακού δικαίου¹². Η Σύμβαση των Βρυξελλών και οι δύο Κανονισμοί αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα της επιθυμίας για ομαλή συνέχιση των προσπαθειών δικονομικής ενοποίησης. Το μεν Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ρητά ότι η νομολογία που αναπτύχθηκε με αφορμή την ερμηνεία διατάξεων της Σύμβασης των Βρυξελλών ισχύει και για τον Κανονισμό 44/2001¹³. Οι δε κανονισμοί υπαγορεύουν σχετικά ο καθένας την ερμηνευτική συνέχεια μεταξύ των τριών νομοθετημάτων. Συγκεκριμένα για τον Κανονισμό 44/2001 μεταξύ Συμβάσεως Βρυξελλών και Κανονισμού Βρυξέλλες I¹⁴, και για τον Κανονισμό 1215/2012 και για τα τρία νομοθετήματα¹⁵.

Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει αναπτύξει ορισμένες ερμηνευτικές κατευθύνσεις για τα υπό μελέτη νομοθετήματα¹⁶. Μεταξύ αυτών είναι η εύρεση των πρωταρχικών σκοπών των νομοθετημάτων για τη δικονομική ενοποίηση στην ΕΕ. Η τελολογική ερμηνεία των νομοθετημάτων αυτών υπαγορεύει ότι σκοπός τους είναι η προσπάθεια για ασφάλεια δικαίου, ορθή απονομή της δικαιοσύνης και ενίσχυση της δικαστικής προστασίας των εγκατεστημένων στην ΕΕ. Επιπλέον σκοπός είναι η παροχή σε δυνητικούς διαδίκους της δυνατότητας να προσδιορίζουν ή να προβλέπουν με ευχέρεια το δικαστήριο στο οποίο μπορούν να προσφύγουν ή ενδέχεται να εναχθούν. Η ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης προωθείται και με την αυτόνομη ερμηνεία, σύμφωνα με την οποία κάποιιοι όροι των νομοθετημάτων αυτών απομακρύνονται από το περιεχόμενο και τις ιδιαιτερότητες των αντίστοιχων όρων των εθνικών δικαίων και λαμβάνουν ενιαίο, κεντρικά προσδιοριζόμενο από το Δικαστήριο περιεχόμενο, προκειμένου να διασφαλισθεί ισότητα και ομοιομορφία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτά¹⁷.

Η θεωρία κλίνει προς την άποψη ότι ο νέος Κανονισμός συνιστά πρόοδο της ενοποιητικής διαδικασίας με στόχο την επίτευξη ενός ενιαίου ευρωπαϊκού δικονομικού χώρου στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Το ευρωπαϊκό ολοκληρωμένο δικονομικό δίκαιο αποτελεί ένα «ολοένα συνθετότερο παζλ». Σχετικώς έχει προταθεί η κωδικοποίηση και η μετεξέλιξη σε σύστημα όλων των υπαρχόντων κοινοτικών κειμένων με ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών δικονομικών αρχών τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο¹⁸.

¹¹ Δεκέμβριος 2009

¹² Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 9, 18

¹³ Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου προκύπτει για μεν τη Σύμβαση των Βρυξελλών βάσει του Πρωτοκόλλου του Λουξεμβούργου, συνοδευτικού αυτής, για δε τους Κανονισμούς βάσει του άρθρου περί προδικαστικής παραπομπής (σημερινό άρθρο 267 της Σύμβασης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ΣΛΕΕ), Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 59

¹⁴ 19^η αιτιολογική σκέψη Κανονισμού 44/2001 (« Πρέπει να διασφαλισθεί η συνέχεια μεταξύ της σύμβασης των Βρυξελλών και του ανά χείρας κανονισμού και γι' αυτό το σκοπό πρέπει να προβλεφθούν μεταβατικές διατάξεις. Η ίδια ανάγκη συνέχειας ισχύει και όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεων της σύμβασης των Βρυξελλών από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [...]»)

¹⁵ 34^η αιτιολογική σκέψη Κανονισμού 1215/2012 («Θα πρέπει να διασφαλισθεί η συνέχεια μεταξύ της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 και του παρόντος κανονισμού, και γι' αυτό το σκοπό θα πρέπει να προβλεφθούν μεταβατικές διατάξεις. Η ίδια ανάγκη συνέχειας ισχύει και όσον αφορά την ερμηνεία των διατάξεων από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 και των κανονισμών που την αντικατέστησαν»), Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 60 – 61

¹⁶ Για τη Σύμβαση των Βρυξελλών και τον Κανονισμό 44/2001, και συνεπώς και για τον Κανονισμό 1215/2012, ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται την 10.1.2015 (άρθρο 81, παρ. 2)

¹⁷ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΓενΕισ, 66, 68, 70

¹⁸ Χ. Π. Παμπούκης, ό.π. σελ. 81 – 82

Στην παρούσα εργασία γίνεται απόπειρα να παρουσιασθούν οι διαφορές των δύο Κανονισμών με έμφαση σε εκείνες που προωθούν περαιτέρω το ενοποιητικό στοιχείο του νέου Κανονισμού, ενώ συνεκτιμάται και η νομολογία του Δικαστηρίου προκειμένου να επισημανθεί η συμβολή της στη διαμόρφωση των τροποποιήσεων που επέφερε ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια. Για την παρουσίαση ακολουθείται η διάρθρωση του Κανονισμού κατά Κεφάλαια και Τμήματα και σχολιάζονται τα άρθρα στα οποία εντοπίζονται οι τροποποιήσεις ή οι προσθήκες νέων διατάξεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α – ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ (ΑΡΘΡΑ 1 – 3)

A.1. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (ΑΡΘΡΟ 1)

Στο «Κεφάλαιο I – Πεδίο Εφαρμογής και Ορισμοί» του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια τροποποιήθηκε το άρθρο 1 και προστέθηκαν δύο νέα άρθρα. Συγκεκριμένα στο άρθρο 1 παρ. 1 διευκρινίζεται ρητώς ότι τα θέματα που αφορούν στην ευθύνη του κράτους μέλους για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας, δεν εμπίπτουν στο *ratione materiae* πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, ενώ αφαιρούνται και τυπικά πλέον από το πεδίο ισχύος του οι υποχρεώσεις διατροφής από οικογενειακές σχέσεις, γάμο κλπ., οι οποίες έχουν ενταχθεί στον ειδικότερο Κανονισμό 4/2009¹⁹.

Από τη διατύπωση του άρθρου 1 παρ. 1 προκύπτει ότι υποθέσεις, στις οποίες διάδικος είναι κράτος ή φορέας του δημοσίου, δεν εμπίπτουν στο κανονιστικό πεδίο του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια, χωρίς όμως να αποκλείονται από το πεδίο αυτό όλες οι δικαστικές διαφορές στις οποίες εμπλέκεται κράτος. Η εξαίρεση αφορά ενέργειες που έλαβαν χώρα κατά την ενάσκηση δημόσιας εξουσίας ή οφείλονται σε εκδήλωση προνομίων δημόσιας εξουσίας στην οποία πρόβη κάποιος διάδικος. Αντιθέτως όταν η διαφορά διέπεται από το αστικό δίκαιο, τότε πρόκειται για «αστική» υπόθεση, η οποία υπάγεται στο πεδίο του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια²⁰. Κριτήριο κατά τη νομολογία ήταν το αν ένας διάδικος ενεργεί ως φορέας δημόσιας εξουσίας²¹.

Ο νέος Κανονισμός Βρυξέλλες Ια εξαιρεί, όπως αναφέρθηκε αμέσως παραπάνω, ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του την ευθύνη κράτους για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας. Αντιθέτως στο κείμενο του Κανονισμού 44/2001 δεν υπήρχε σχετική πρόβλεψη. Η αρχή της δικαιοδοτικής ασυλίας των κρατών είχε ληφθεί υπόψιν νομολογιακά από το Δικαστήριο αναφορικά με τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι, ως γενικώς αναγνωρισμένη αρχή του διεθνούς δικαίου²².

Περαιτέρω στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 απαριθμούνται εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Η σημερινή κατάταξη διακρίνει τις εξαιρέσεις αυτές σε έξι κατηγορίες [άρθρο 1 παρ. 2 α) – στ)], οι οποίες αφορούν κυρίως θέματα οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου και διατροφής, που συνδέονται με οικογενειακές και κληρονομικές σχέσεις²³.

Στην πρώτη εξαίρεση [άρθρο 1 παρ. 2 α)], εκτός από τις προϋφιστάμενες εξαιρέσεις της κατάστασης ή ικανότητας δικαίου φυσικών προσώπων και τα περιουσιακά δικαιώματα που προκύπτουν από την έγγαμη σχέση, προστίθενται και εκείνα τα περιουσιακά δικαιώματα που προκύπτουν από σχέση της οποίας τα αποτελέσματα εξομοιώνονται προς εκείνα του γάμου σύμφωνα με το εφαρμοστέο σε αυτή δίκαιο. Μέχρι πρόσφατα οι περιουσιακές σχέσεις όσων συμβίωναν εκτός γάμου, υπάγονταν στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι. Τώρα αφαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια και οι σχέσεις αυτές, εφόσον το εφαρμοστέο

¹⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 11

²⁰ Ανά περίπτωση θα πρέπει να εξετάζονται το αντικείμενο της διαφοράς, η βάση και ο τρόπος άσκησης της αγωγής. Ωστόσο κάποιες φορές είναι μάλλον αβέβαιη η διάκριση μεταξύ υπόθεσης δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 13 – 14, 18, 23

²¹ Έτσι το ΔΕΚ (ΔΕΚ 16.12.1980 (Rüffer) 814/79, Συλλ 1980.3807) έκρινε ότι όταν πρόκειται για την απομάκρυνση ναυαγίου, που πραγματοποιήθηκε κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας, η δίκη για την αναζήτηση των εξόδων εκ μέρους του δημοσίου δεν υπάγεται στο πεδίο ισχύος της Σύμβασης των Βρυξελλών.

²² ΔΕΕ 19.7.2012 (Mahamdia) C-154/11, σκέψεις 54 – 55, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 26, 30

²³ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 38

στην υπόθεση δίκαιο τους αναγνωρίζει κάποια νομική υπόσταση. Στο ελληνικό δίκαιο σχετικός είναι ο νόμος 4356/2015 για το σύμφωνο συμβίωσης, ο οποίος αντικατέστησε τον παλαιότερο 3719/2008²⁴.

Στη δεύτερη εξαίρεση [άρθρο 1 παρ. 2 β)], εκτός από τις πτωχεύσεις, τους πτωχευτικούς συμβιβασμούς και τις υπόλοιπες ανάλογες διαδικασίες, προστέθηκε η εξαίρεση των διαδικασιών λύσης και εκκαθάρισης αφερέγγυων επιχειρήσεων ή άλλων νομικών προσώπων και οι δικαστικοί συμβιβασμοί.

Οι πτωχεύσεις και οι άλλες διαδικασίες λύσης και εκκαθάρισης αφερέγγυων επιχειρήσεων ή άλλων νομικών προσώπων υπάγονται πλέον στο κανονιστικό πλαίσιο του Κανονισμού 1346/2000 περί διαδικασιών αφερεγγυότητας²⁵. Ωστόσο το κανονιστικό πλαίσιο του κάθε Κανονισμού έχει διαφορετικό εύρος. Ο μεν Κανονισμός Βρυξέλλες Ια έχει ευρύ αντικείμενο, ενώ το αντικείμενο του Κανονισμού 1346/2000 είναι συγκεκριμένο²⁶.

Η επόμενη διαφορά του νέου Κανονισμού από τον Κανονισμό 44/2001 εντοπίζεται στην πέμπτη εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του [άρθρο 1 παρ. 2 ε)] αναφορικά προς τις υποχρεώσεις διατροφής που απορρέουν από οικογενειακές σχέσεις, σχέσεις συγγένειας εξ αίματος, γάμου ή αγχιστείας. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, οι εν λόγω υποθέσεις διέπονται πλέον από τον Κανονισμό 4/2009 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής²⁷.

Τέλος στην εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι των κληρονομικών σχέσεων, που εντάσσονταν στην πρώτη κατηγορία εξαιρέσεων, προστέθηκαν τώρα και οι υποχρεώσεις διατροφής που προκύπτουν λόγω θανάτου [άρθρο 1 παρ. 2 στ)]. Εξάλλου ο Κανονισμός 650/2012²⁸ για τη διεθνή δικαιοδοσία στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, έχει συμπεριλάβει διαδικαστικά ζητήματα των κληρονομικών σχέσεων στο ενωσιακό δίκαιο²⁹.

²⁴ Νόμος 4356/2015, ΦΕΚ Α 181/24.12.2015, Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις, ο οποίος αντικατέστησε τον Νόμο 3719/2008, ΦΕΚ 241/Α'/26.11.2008, Μεταρρυθμίσεις για την οικογένεια, το παιδί, την κοινωνία και άλλες διατάξεις, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 52

²⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο οποίος από 26.6.2017 θα αντικατασταθεί από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 57, 68

²⁶ Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας μόνο η έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας και οι αποφάσεις που προέρχονται από τη διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτήν θα πρέπει να υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 1346/2000. Για να ελεγχθεί εάν σε μία αγωγή που ασκείται με αφορμή τη διαδικασία αφερεγγυότητας εφαρμόζεται ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια ή ο Κανονισμός 1346/2000, θα πρέπει να ερευνηθεί εάν αυτή εδράζεται στο δίκαιο περί διαδικασιών αφερεγγυότητας ή σε άλλους κανόνες, συνεπώς αποφασιστικής σημασίας είναι η νομική της βάση και όχι το δικονομικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 60, 62

²⁷ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση αριθ. 19

²⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

²⁹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 1 αριθ. 94

A.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ (ΑΡΘΡΟ 2)

Επόμενη διαφορά των δύο κανονισμών είναι η προσθήκη στο Κεφάλαιο I ειδικού άρθρου έξι βασικών εννοιών (άρθρο 2). Το άρθρο αυτό αποτελεί απόρροια της αγγλοσαξονικής νομικής παράδοσης και χρησιμοποιείται πλέον αρκετά στα νομοθετικά κείμενα της ΕΕ. Οι εν λόγω ορισμοί είναι ιδιαίτερος χρήσιμοι στο Κεφάλαιο III του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια για την αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών τίτλων. Οι (δικαστικές) αποφάσεις, οι δικαστικοί συμβιβασμοί και τα δημόσια έγγραφα αποκτούν πλέον αυθεντική και αυτόνομη έννοια στο πλαίσιο του υπό εξέταση Κανονισμού³⁰.

Πρώτα ορίζεται η έννοια της «απόφασης» ως «κάθε απόφαση που εκδίδεται από δικαστήριο του κράτους μέλους, όποια και αν είναι η ονομασία της, π.χ. διάταξη, εντολή, απόφαση ή διαταγή εκτελέσεως, καθώς και κάθε απόφαση για τον προσδιορισμό των δικαστικών εξόδων από το γραμματέα του δικαστηρίου.

Για τους σκοπούς του κεφαλαίου III, ο όρος «απόφαση» περιλαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, που διατάσσονται από δικαστήριο το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης δυνάμει του παρόντος κανονισμού. Δεν περιλαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από τέτοιο δικαστήριο χωρίς κλήτευση του εναγομένου εκτός εάν η απόφαση που προβλέπει το μέτρο έχει επιδοθεί στον εναγόμενο πριν από την εκτέλεσή τους» [άρθρο 2 α)].

Στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι αντίστοιχος ορισμός του όρου «απόφαση», με ελαφρώς διαφορετική διατύπωση χωρίς όμως ουσιαστική διαφορά, υπήρχε στο άρθρο 32. Το άρθρο αυτό ήταν το πρώτο του Κεφαλαίου III «Αναγνώριση και Εκτέλεση» και προηγούνταν των Τμημάτων του Κεφαλαίου. Ωστόσο κρίνεται ότι είναι νομοτεχνικά ορθότερη η νέα θέση του σε ιδιαίτερο άρθρο ορισμών.

Στον νέο όμως Κανονισμό προστίθεται η εξής διευκρίνιση ως προς τον όρο «απόφαση» για τους σκοπούς του Κεφαλαίου III «Αναγνώριση και Εκτέλεση»: Απόφαση, που μπορεί να εκτελεσθεί σε άλλο κράτος μέλος, αποτελεί μόνο η απόφαση ασφαλιστικών μέτρων δικαστηρίου κράτους μέλους, που θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία του στη συνδρομή διεθνούς δικαιοδοσίας για την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης. Επιπλέον δεν μπορεί να αναγνωρισθεί και να εκτελεσθεί απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, αν δεν προηγηθεί κλήτευση του καθ' ου η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στη συζήτηση των ασφαλιστικών μέτρων. Με τις ανωτέρω προσθήκες αποτυπώνεται η σχετική νομολογία του ΔΕΚ³¹. Ωστόσο ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια υιοθετεί μία ακόμη παράμετρο: Η απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, που εκδόθηκε χωρίς προηγούμενη κλήτευση του καθ' ου η αίτηση, αναγνωρίζεται και εκτελείται κανονικά, εάν η απόφαση που διέταξε ασφαλιστικά μέτρα επιδοθεί στον καθ' ου πριν από την εκτέλεσή τους.

Στην συνέχεια ορίζεται η έννοια του «δικαστικού συμβιβασμού» ως «ο συμβιβασμός που έχει εγκριθεί από δικαστήριο κράτους μέλους ή έχει συναφθεί στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους» [άρθρο 2 β)].

Επισημαίνεται ότι ο δικαστικός συμβιβασμός ως ιδιαίτερος εκτελεστός τίτλος σε αρκετά νομικά συστήματα – μεταξύ των οποίων και το ελληνικό – δεν περιλαμβάνει τον εξώδικο συμβιβασμό και δεν είναι δικαστική απόφαση. Συνεπώς δεν παράγει τελεσιδικία και δεν δημιουργεί δεδικασμένο³².

Τρίτη οριζόμενη έννοια είναι εκείνη του «δημοσίου εγγράφου» ως «το έγγραφο που έχει συνταχθεί ή καταχωρισθεί επισήμως ως δημόσιο έγγραφο στο κράτος μέλος προέλευσης και του οποίου η γνησιότητα:

³⁰ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 2 αριθ. 1

³¹ Απόφαση ΔΕΚ 17.11.1998 (van Uden) C – 391/95 και ΔΕΚ 21.5.1980 (Denilauler) 125/79, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 2 αριθ. 15 – 17

³² Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 2 αριθ. 21, 23 – 24

- i) *συνδέεται με την υπογραφή και το περιεχόμενο του δημόσιου εγγράφου και*
- ii) *έχει πιστοποιηθεί από δημόσια αρχή ή οποιαδήποτε άλλη εξουσιοδοτημένη προς τούτο αρχή» [άρθρο 2 γ)].*

Επιπλέον προϋπόθεση, σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ. 1 εδ. α) του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια, αποτελεί η εκτελεστικότητα του εγγράφου αυτού στην χώρα προέλευσης. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται κατά κύριο λόγο συμβολαιογραφικά έγγραφα ή ακόμη και έγγραφα που έχουν συντάξει άλλοι δημόσιοι λειτουργοί, όπως οι δικαστικοί γραμματείς³³.

Στο σημείο δ) του άρθρου 2 ορίζεται το «κράτος μέλος προέλευσης» ως «*το κράτος μέλος στο οποίο, ανάλογα με την περίπτωση, εκδόθηκε η απόφαση, εγκρίθηκε ή συνήφθη ο δικαστικός συμβιβασμός ή κατατίσθηκε επίσημα ή καταχωρήθηκε το δημόσιο έγγραφο*».

Στο σημείο ε) του άρθρου 2 δίδεται ο ορισμός του «κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης» ως «*το κράτος μέλος όπου γίνεται επίκληση της αναγνώρισης της απόφασης, ή ζητείται η εκτέλεση της απόφασης, του δικαστικού συμβιβασμού ή του δημοσίου εγγράφου*».

Τέλος ορίζεται το «δικαστήριο προέλευσης» ως «*το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση ή αναγνώριση της οποίας αποτελεί αντικείμενο επίκλησης ή, η εκτέλεση της οποίας επιδιώκεται* [άρθρο 2 στ)].

A.3. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ» (ΑΡΘΡΟ 3)

Το άρθρο 3 του νέου Κανονισμού διευρύνει την έννοια «δικαστήριο», η οποία σε κάθε περίπτωση υπόκειται σε αυτόνομη ερμηνεία, ενώ βασικό στοιχείο της είναι η δικαιοδοτική διάγνωση με τις εγγυήσεις ανεξαρτησίας του δικάζοντος³⁴. Εν προκειμένω το άρθρο 3 διευρύνει την έννοια αναφορικά με όργανα σε δύο συγκεκριμένα κράτη μέλη, ήτοι την Ουγγαρία και τη Σουηδία: «*Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ο όρος «δικαστήριο» περιλαμβάνει τις ακόλουθες αρχές στο μέτρο που είναι αρμόδιες για ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού:*

α) στην Ουγγαρία, στις συνοπτικές διαδικασίες διαταγών πληρωμής (fizetési meghagyásos eljárás), τον συμβολαιογράφο (közjegyző)·

β) στη Σουηδία, στις συνοπτικές διαδικασίες διαταγών πληρωμής (betalningsföreläggande) και αρωγής (handräckning), την Αρχή αναγκαστικής είσπραξης (Kronofogdemyndigheten)³⁵».

³³ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 2 αριθ. 28 – 29

³⁴ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 3 αριθ. 1

³⁵ Με το άρθρο 3 β) του νέου Κανονισμού επαναλαμβάνεται το άρθρο 62 του Κανονισμού 44/2001.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β – ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ (ΑΡΘΡΑ 4 – 35)

Β.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 4 – 6)

Β.1.1. Η ΓΕΝΙΚΗ ΒΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 4)

Η καθοριστική αρχή του συστήματος των Κανονισμών Βρυξέλλες Ι και Βρυξέλλες Ια είναι η καθιέρωση της κατοικίας του εναγομένου ως γενικής βάσης διεθνούς δικαιοδοσίας (*actor sequitur forum rei*), η οποία ωστόσο υποχωρεί σε πολλές περιπτώσεις, λόγω των ειδικών βάσεων δικαιοδοσίας. Σκοπός της είναι η προστασία του εναγομένου, η αποτελεσματικότερη προστασία όλων των κατοίκων της ΕΕ, η ασφάλεια δικαίου, καθώς και ο υψηλός βαθμός προβλεψιμότητας³⁶.

Στη διαδικασία αναζήτησης της διεθνούς δικαιοδοσίας και προκειμένου να ισχύσει ο κανόνας της γενικής βάσης, θα πρέπει να προηγηθεί έρευνα προκειμένου να αποκλειστούν κάποιες αποκλειστικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας:

1. Αρχικά ελέγχεται αν θα πρέπει να εφαρμοστεί το άρθρο 24 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια αναφορικά με την αποκλειστική δικαιοδοσία σε υποθέσεις εμπράγματων δικαιωμάτων επί ακινήτων και άλλες αποκλειστικές δικαιοδοσίες.
2. Έπειτα εξετάζεται αν έχει επέλθει σιωπηρή αποδοχή της διεθνούς δικαιοδοσίας ενός μη αρμόδιου δικαστηρίου, στην περίπτωση που ο εναγόμενος παρίσταται και λαμβάνει θέση επί της ουσίας χωρίς να αμφισβητεί τη διεθνή δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου (άρθρο 26 Κανονισμού 1215/2012).
3. Στη συνέχεια ερευνάται τυχόν ύπαρξη έγκυρης συμφωνίας παρέκτασης.
4. Τέλος αποκλείεται η συνδρομή διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων, συμβάσεις καταναλωτών και ατομικές συμβάσεις εργασίας, βάσει των άρθρων 10, 17 και 20 επ. αντιστοίχως του Κανονισμού 1215/2012.
5. Εάν δε συντρέχει δυνατότητα, ο ενάγων μπορεί να επιλέξει μεταξύ της γενικής και των ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας των άρθρων 7 επ. (διαφορές από σύμβαση, αδικοπραξία κλπ.)³⁷.

Β.1.2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΜΕΤΡΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5)

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια, τα πρόσωπα που κατοικούν σε κράτος μέλος ενάγονται σε άλλο κράτος μέλος (πέραν αυτού της κατοικίας τους – γενική δωσιδικία) μόνο σύμφωνα με τα άρθρα 7 ως 26 του Κανονισμού (ειδικές δωσιδικίες).

Με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου αποκλείονται για κάτοικο κράτους μέλους όλες οι λεγόμενες «υπέρμετρες» ή «εξεζητημένες» βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας (*exorbitant bases of jurisdiction*). Οι υπέρμετρες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας είναι βάσεις ασυνήθιστες για τη σύγχρονη νομική αντίληψη, όπως η θεμελίωση διεθνούς δικαιοδοσίας στην ιθαγένεια, στην ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων στην ημεδαπή ή στην κατοικία του ενάγοντος, που ενδέχεται να οδηγούν σε ανεπιχειρήσιμα αποτελέσματα. Στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι οι υπέρμετρες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας καταγράφονταν στο Παράρτημα Ι. Η παραπάνω καταγραφή καταργήθηκε με τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια και πλέον τα κράτη μέλη κοινοποιούν τις σχετικές τους διατάξεις δυνάμει των άρθρων 5 παρ. 2 και 76 παρ. 1 εδ. α στην Επιτροπή, η οποία καταρτίζει κατάλογο με τις υπέρμετρες αυτές βάσεις και τον δημοσιεύει στην Επίσημη

³⁶ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 4 αριθ. 1, 11, 13 – 14, 21

³⁷ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 4 αριθ. 18 – 19

Εφημερίδα της ΕΕ. Η κοινοποίηση αυτή επιτρέπει πλέον την ταχεία και χωρίς περίπλοκες διαδικασίες τροποποίηση του καταλόγου³⁸.

B.1.3. ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΕΝΑΓΟΜΕΝΟΥ ΕΚΤΟΣ ΕΔΑΦΟΥΣ ΕΕ (ΑΡΘΡΟ 6)

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Κανονισμού 1215/2012, οι διατάξεις του Κανονισμού για τη διεθνή δικαιοδοσία δεν εφαρμόζονται επί εναγομένων που κατοικούν εκτός εδάφους της ΕΕ, οπότε και εφαρμόζεται αποκλειστικά το εθνικό δίκαιο του forum. Ωστόσο οι περί διεθνούς δικαιοδοσίας διατάξεις του Κανονισμού εφαρμόζονται σε μια σειρά υποθέσεων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο τόπος κατοικίας του εναγομένου. Πρόκειται για τις εξής τέσσερις περιπτώσεις:

1. Αγωγή καταναλωτή κατά αντισυμβαλλομένου του (άρθρο 18 παρ. 1)
2. Αγωγή εργαζομένου κατά του εργοδότη του (άρθρο 21 παρ. 2)
3. Περιπτώσεις αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 24)
4. Περιπτώσεις παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 25)

Οι ανωτέρω εξαιρέσεις αναφέρονται στο άρθρο 6 παρ. 1 και προσθέτουν τις υπό 1. – 2. ανωτέρω αγωγές στις υπό 3. – 4. περιπτώσεις που ήδη προβλέπονταν στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι.

Ως προς την πρώτη νέα προσθήκη, για τον καταναλωτή, δηλαδή το πρόσωπο που καταρτίζει σύμβαση με σκοπό ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα και για το οποίο αναγνωρίζεται ότι διαθέτει λιγότερες γνώσεις και ασθενέστερη διαπραγματευτική ισχύ από τον αντισυμβαλλομένο του, ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια περιέχει ειδικές διατάξεις, ώστε να διασφαλίζεται η καλύτερη προστασία του (άρθρα 17 – 19). Μεταξύ των προστατευτικών διατάξεων προβλέπεται και η δυνατότητα του καταναλωτή να στρέφεται κατά του επαγγελματία – αντισυμβαλλομένου του είτε στα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου ο αντισυμβαλλόμενος έχει την κατοικία του είτε εκείνου όπου κατοικεί ο ίδιος ο καταναλωτής. Με την άνω προσθήκη, και στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος του καταναλωτή δεν έχει κατοικία στην ΕΕ, μπορεί να ενάγεται σε δικαστήριο κράτους μέλους, η δε δίκη θα διεξάγεται δυνάμει του Κανονισμού 1215/2012 και όχι δυνάμει του δικονομικού δικαίου του δικάζοντος δικαστηρίου.

Ως προς τη δεύτερη νέα προσθήκη, για τον εργαζόμενο, ο οποίος κατά τεκμήριο είναι ασθενέστερος του εργοδότη του και χρειάζεται αυξημένη προστασία, προβλέπονται επίσης ειδικές διατάξεις στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια (άρθρα 20 – 23). Μεταξύ των προστατευτικών διατάξεων, περιέχεται και σε αυτήν την περίπτωση η δυνατότητα του εργαζομένου να προσφύγει κατά του εργοδότη του και σε άλλα δικαστήρια, εκτός εκείνων της κατοικίας του εναγομένου εργοδότη, όπως εκείνων του τόπου όπου εκτελεί συνήθως την εργασία του. Με την προσθήκη στον Κανονισμό 1215/2012, πλέον και στην περίπτωση που ο εργοδότης κατοικεί / εδρεύει σε τρίτη χώρα και δεν διαθέτει υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη

³⁸ Στην πρώτη επικαιροποίηση των πληροφοριών που αφορούν το άρθρο 76 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, αναφέρεται για την Ελλάδα το άρθρο 40 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που αφορά στην ειδική δωσικία περιουσίας, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Δίκες εναντίον προσώπων που δεν έχουν κατοικία στην Ελλάδα, εφόσον το αντικείμενό τους είναι περιουσιακό, μπορούν να εισαχθούν και στο δικαστήριο, στην περιφέρεια του οποίου υπάρχει περιουσία του εναγομένου ή βρίσκεται το επίδικο αντικείμενο.

2. Αν η περιουσία συνίσταται σε χρηματικές απαιτήσεις του εναγομένου εναντίον τρίτου, θεωρείται πως η περιουσία βρίσκεται στον τόπο της κατοικίας του τρίτου.», Νίκας/Σαχηκείδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 5 αριθ. 1, 9 – 10, 12

εγκατάσταση σε κράτος μέλος, ο εργαζόμενος μπορεί να στραφεί εναντίον του δυνάμει του Κανονισμού και όχι δυνάμει του εθνικού δικαίου του forum³⁹.

Πρόκειται σαφώς για δύο προστατευτικές προς τα αδύναμα μέρη των εν λόγω συμβάσεων νέες διατάξεις.

B.2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ (ΑΡΘΡΑ 7 – 9)

Στο Τμήμα 2 (Ειδικές Δικαιοδοσίες) του Κεφαλαίου II περιέχονται τρία άρθρα (7 – 9), τα οποία αναφέρονται σε ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας. Οι ειδικές αυτές βάσεις συμπληρώνουν τη γενική βάση του άρθρου 4 και συντρέχουν παράλληλα προς τη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου. Νομολογιακά οι ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας είχαν πλούσια εφαρμογή ήδη από την περίοδο κατά την οποία ίσχυε η Σύμβαση των Βρυξελλών, που συνεχίστηκε και κατά την περίοδο που ίσχυε ο Κανονισμός Βρυξέλλες I. Ήδη με τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ia το άρθρο 7 επαναλαμβάνει το άρθρο 5 του Κανονισμού 44/2001 και επιφέρει δύο αλλαγές: (α) Καταργεί το σημείο 2 του άρθρου 5 του παλαιού Κανονισμού για τις διαφορές από υποχρεώσεις διατροφής και (β) προσθέτει στο σημείο 4 του άρθρου 7 του νέου Κανονισμού τις αστικές αγωγές για ανάκτηση της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών. Τα άρθρα 8 και 9 επαναλαμβάνουν τις διατάξεις των άρθρων 6 και 7 του Κανονισμού 44/2001.

Με σκοπό την γενικότερη εξυπηρέτηση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, οι ειδικές δικαιοδοτικές βάσεις αποτελούν παρεκκλίσεις από τον βασικό κανόνα της δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου και για τον λόγο αυτό το άρθρο 7 θα πρέπει να ερμηνεύεται στενά⁴⁰.

B.2.1. ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 7)

Αναφορικά προς την πρώτη αλλαγή, επισημαίνεται ότι η ειδική δωσιδικία για τις διαφορές από υποχρεώσεις διατροφής (άρθρο 5 σημείο 2 Κανονισμού 44/82001) καταργήθηκε, διότι οι εν λόγω διαφορές υπάγονται πλέον στον Κανονισμό 4/2009⁴¹.

Αναφορικά προς τη δεύτερη αλλαγή, ήτοι την προσθήκη νέου σημείου στο άρθρο 7 σημείο 4 για τη δωσιδικία ανάκτησης πολιτιστικού αγαθού, επισημαίνονται τα κάτωθι: Η ανωτέρω διάταξη έχει ως ακολούθως:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[..] 4) σε περιπτώσεις αστικής αγωγής για την ανάκτηση, βάσει δικαιώματος κυριότητας, πολιτιστικού αγαθού, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 1 σημείο 1 της οδηγίας 93/7/ΕΟΚ, που ασκείται από πρόσωπο που διεκδικεί το δικαίωμα ανάκτησης ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου όπου ευρίσκεται το πολιτιστικό αγαθό κατά τη στιγμή της άσκησης της αγωγής».

Το δε άρθρο 1 σημείο 1 της οδηγίας 93/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 1993 σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους μέλους, αναφέρει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοείται:

1. ως «πολιτιστικό αγαθό»:

³⁹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 6 αριθ. 12 – 16

⁴⁰ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 7 αριθ. 1, 3 – 5, 13

⁴¹ Βλ. υποσημείωση 19 ανωτέρω

— ένα αγαθό το οποίο, πριν ή μετά την παράνομη απομάκρυνσή του από το έδαφος κράτους μέλους, έχει χαρακτηριστεί ως «εθνικός θησαυρός καλλιτεχνικής ιστορικής ή αρχαιολογικής αξίας» κατ' εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας ή των εθνικών διοικητικών διαδικασιών κατά την έννοια του άρθρου 36 της συνθήκης

και

— το οποίο ανήκει σε μία από τις κατηγορίες που αναφέρονται στο παράρτημα ή δεν ανήκει σε καμία από τις κατηγορίες αυτές, αλλά αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα:

— δημόσιων συλλογών απαριθμούμενων στους καταλόγους των μουσείων, των αρχείων και των ταμείων συντήρησης των βιβλιοθηκών.

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως «δημόσιες συλλογές» νοούνται οι συλλογές που αποτελούν ιδιοκτησία κράτους μέλους, τοπικής ή περιφερειακής αρχής κράτους μέλους ή οργανισμού εδρεύοντος στο έδαφος κράτους μέλους και που χαρακτηρίζονται ως δημόσιες σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους, ο δε οργανισμός αποτελεί ιδιοκτησία κράτους μέλους ή χρηματοδοτείται σε σημαντικό βαθμό από αυτό το κράτος μέλος ή από μια τοπική ή περιφερειακή αρχή,

— των καταλόγων εκκλησιαστικών ιδρυμάτων⁴²».

Βασικά θέματα έρευνας για την υπό εξέταση βάση ειδικής δωσιδικίας, η οποία αποτελεί μία από τις πολύ λίγες απολύτως νέες διατάξεις του Κεφαλαίου II περί διεθνούς δικαιοδοσίας, είναι τα εξής:

- i. Τι συνιστά πολιτιστικό αγαθό. Προσδιορίστηκε ανωτέρω κατά τον ορισμό της Οδηγίας 93/7/ΕΟΚ.
- ii. Ποιος δικαιούται να επικαλεσθεί την συντρέχουσα αυτή δικαιοδοτική βάση, ήτοι μόνον το πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) που επιζητεί νομικά την ανάκτηση του αγαθού, και όχι εκείνο που το κατέχει παράνομα⁴³.
- iii. Η φύση του ενδίκου βοηθήματος που δύναται να ασκηθεί είναι μόνον διεκδικητική / καταψηφιστική αγωγή, δηλαδή αγωγή με την οποία ζητείται η καταδίκη σε επιστροφή του πολιτιστικού αγαθού και όχι η αναγνωριστική αγωγή, δηλαδή εκείνη με την οποία μπορεί να ζητείται για παράδειγμα η αναγνώριση του δικαιώματος της κυριότητας.
- iv. Τέλος, θεμέλιο δικαίωμα της αγωγής μπορεί να είναι μόνο δικαίωμα κυριότητας και καμίας άλλης φύσεως, ενοχικό ή εμπράγματο.

Κριτική στην άνω διάταξη έχει ήδη ασκηθεί για τους εξής λόγους:

A. Από τον νέο Κανονισμό επιλέχθηκαν ως ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας τα δικαστήρια του τόπου όπου βρίσκεται το αγαθό κατά τη στιγμή της άσκησης της αγωγής. Αντιθέτως η επιλογή των δικαστηρίων του κράτους μέλους από το οποίο εξήχθη παρανόμως το πολιτιστικό αγαθό θα προσέφερε μεγαλύτερη σταθερότητα και θα προσέγγιζε το κοινό περί δικαίου

⁴² Η Οδηγία 93/7/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το ΠΔ 133/1998 και εν συνεχεία τροποποιήθηκε με το ΠΔ 67/2003, προκειμένου να ενσωματωθούν και οι αλλαγές που επήλθαν με την Οδηγία 2001/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγίας 93/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν παράνομα απομακρυνθεί από το έδαφος κράτους μέλους. Στην Οδηγία 93/7/ΕΟΚ προβλέπονται μηχανισμοί διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών, καθώς και δικαστική διαδικασία για την αίτηση επιστροφής πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος κράτους μέλους.

⁴³ Στην ελληνική θεωρία κρατεί ορθώς η γνώμη ότι δεν δύναται να ασκήσει αρνητική αναγνωριστική αγωγή εκείνος που κατέχει το αγαθό σε βάρος του διεκδικητή του ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου βρίσκεται το αγαθό, βλ. Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 7 αριθ. 222 – 228, Χ. Π. Παμπούκης, ό.π. σελ. 37 – 40

αίσθημα ιδίως των λαών των κρατών μελών που είναι «εξαγωγείς» πολιτιστικών αγαθών, όπως η Ελλάδα.

Β. Δεν αποφεύγεται με την άνω διάταξη το forum shopping (ήτοι η αναζήτηση της διεθνούς δικαιοδοσίας με κριτήριο το ευμενέστερο ουσιαστικό δίκαιο για τον ενάγοντα), καθώς ο παρανόμως κατέχων το πολιτιστικό αγαθό ενδέχεται να το μετακινήσει σε κράτη μέλη με ευνοϊκότερο για τα συμφέροντά του νομικό καθεστώς.

Γ. Η διάταξη, τέλος, έχει κατά πάσα πιθανότητα ιδιαίτερως περιορισμένη πρακτική σημασία και επειδή η παράβασή της δεν οδηγεί σε κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων. Ωστόσο με το σκεπτικό αυτό θα μπορούσε κανείς να καταλογίσει σε ολόκληρο το άρθρο 7 περιορισμένη πρακτική σημασία. Σκοπός όμως της καθιέρωσης ειδικών δικαιοδοτικών βάσεων δεν είναι η ευθεία δημιουργία κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης, αλλά, όπως ήδη ελέχθη ανωτέρω, η γενικότερη εξυπηρέτηση της ορθής απονομής της δικαιοσύνης.

Σε κάθε περίπτωση η ειδική δικαιοδοτική βάση της ανάκτησης πολιτιστικού αγαθού αποτελεί μία ιδιαίτερη καινοτομία του νέου Κανονισμού, της οποίας αναμένουμε την εφαρμογή, ιδιαίτερως στην Ελλάδα, καθώς μπορεί να αποτελέσει την αρχή για διεκδικήσεις πολιτιστικών αγαθών που αποτελούν πάγια εθνικά αιτήματα.

B.3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΑΡΘΡΑ 10 – 16)

Στο σύστημα των Κανονισμών Βρυξέλλες I και Βρυξέλλες Ia, προβλέπονται σε ιδιαίτερα Τμήματα (Τμήματα 3 – 5) προστατευτικές διατάξεις για τρεις κατηγορίες συναλλασσομένων που θεωρούνται πρόσωπα ευάλωτα και μη έχοντα την επαγγελματική εμπειρία και τις ειδικές γνώσεις των επαγγελματιών με τους οποίους συναλλάσσονται. Συνεπώς θεωρούνται ως μη συναλλασσόμενα επί ίσοις όροις μαζί τους. Πρόκειται για τον αντισυμβαλλόμενο του ασφαλιστή (Τμήμα 3, άρθρα 10 – 16), τον καταναλωτή (Τμήμα 4, άρθρα 17 – 19) και τον εργαζόμενο με ατομικές συμβάσεις εργασίας (Τμήμα 5, άρθρα 20 – 23). Αναφορικά με τις δύο πρώτες ομάδες λεκτέο ότι το Τμήμα 3 υπερισχύει του Τμήματος 4 ως ειδικότερο⁴⁴.

B.3.1. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ «ΜΕΓΑΛΗΣ» ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 16)

Οι προστατευτικές διατάξεις του Κανονισμού 44/2001 σε υποθέσεις ασφαλίσεων επαναλαμβάνονται με τον Κανονισμό 1215/2012 με μία μικρή διαφορά. Πρόκειται για την παραπομπή του άρθρου 16 σημείο 5) στην νεότερη Οδηγία 2009/138/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II) αντί της Πρώτης Οδηγίας του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1973 περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη δραστηριότητας πρωτασφάλισης, εκτός της ασφάλισης ζωής, και την άσκηση αυτής (73/239/ΕΟΚ). Η τελευταία αυτή Οδηγία αναφέρονταν στο αντίστοιχο άρθρο 14 σημείο 5 του Κανονισμού 44/2001. Η Οδηγία 2009/138/ΕΚ αντικατέστησε την Οδηγία 73/239/ΕΟΚ.

Η διάταξη του άρθρου 16 εξειδικεύει το άρθρο 15 σημείο 5). Στο άρθρο 15 ρυθμίζεται η παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων. Στο σημείο 5) προβλέπεται η παρέκκλιση από τις διατάξεις του τμήματος περί διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις ασφαλίσεων που αφορούν σε ασφαλιστική σύμβαση καλύπτουσα έναν ή περισσότερους

⁴⁴ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΤΜΗΜΑ 3 και ΤΜΗΜΑ 4 αριθ. 1 – 2, 6

κινδύνους «μεγάλης ασφάλισης». Αυτούς ακριβώς απαριθμεί το άρθρο 16. Στο σημείο 5) αναφέρεται στον ορισμό των «μεγάλων κινδύνων» της ως άνω νεότερης Οδηγίας⁴⁵.

B.4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ (ΑΡΘΡΑ 17 – 19)

Οι διατάξεις του Τμήματος 4 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια αποσκοπούν στην προστασία του καταναλωτή, ο οποίος κατά τεκμήριο υστερεί διαπραγματευτικά και έχει λιγότερες ειδικές γνώσεις, πληροφορίες και εμπειρία από τον αντισυμβαλλόμενο του ⁴⁶, όταν συνάπτει «συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητά»⁴⁷ του. Οι διατάξεις του νέου Κανονισμού επαναλαμβάνουν τις αντίστοιχες του Κανονισμού 44/2001 (άρθρα 15 – 17) με δύο διαφοροποιήσεις, οι οποίες ωστόσο δεν είναι από τις σημαντικότερες του νέου Κανονισμού: α) Τα «ενσώματα κινητά» του άρθρου 15 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι αναφέρονται ως «αγαθά» στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια [άρθρο 17 παρ. 1 α) – β)] και β) ο κανόνας του άρθρου 6 παρ. 1 (σύμφωνα με τον οποίο ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται επί εναγομένων που κατοικούν εκτός εδάφους της ΕΕ) παύει να ισχύει στις καταναλωτικές συμβάσεις (άρθρο 18 παρ. 1 νέου Κανονισμού).

B.4.1. ΤΑ «ΑΓΑΘΑ» ΣΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ «ΕΝΣΩΜΑΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ» [ΑΡΘΡΟ 17 ΠΑΡ. 1 ΣΗΜΕΙΑ α) – β)]

Στο άρθρο 17 του νέου Κανονισμού προσδιορίζονται οι καταναλωτικές συμβάσεις που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Τμήματος 4 (παρ. 1), διευκρινίζεται η θέση του αντισυμβαλλομένου του καταναλωτή που δεν έχει κατοικία, αλλά πρακτορείο, υποκατάστημα ή

⁴⁵ Ενδεικτικώς στο άρθρο 13 σημείο 27) της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ αναφέρεται ο εξής ορισμός:

«27) «μεγάλοι κίνδυνοι»:

α) οι κίνδυνοι που κατατάσσονται στους κλάδους 4, 5, 6, 7, 11 και 12 στο μέρος Α του παραρτήματος Ι·

β) οι κίνδυνοι που κατατάσσονται στους κλάδους 14 και 15 στο μέρος Α του παραρτήματος Ι, όταν ο ασφαλισμένος ασκεί κατ' επάγγελμα βιομηχανική ή εμπορική δραστηριότητα ή ελεύθεριο επάγγελμα και ο κίνδυνος σχετίζεται με τη δραστηριότητα αυτή·

γ) οι κίνδυνοι που κατατάσσονται στους κλάδους 3, 8, 9, 10, 13 και 16 στο μέρος Α του παραρτήματος Ι, εφόσον ο ασφαλισμένος υπερβαίνει αριθμητικά τα όρια δύο τουλάχιστον από τα ακόλουθα κριτήρια:

i) σύνολο ισολογισμού: 6,2 εκατ.·

ii) καθαρό ύψος κύκλου εργασιών, κατά την έννοια της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζόμενης στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης περί των ετήσιων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών (30) 12,8 εκατ. EUR·

iii) μέσος όρος απασχοληθέντων κατά τη διάρκεια της χρήσεως: 250.

Εάν ο ασφαλισμένος μετέχει σε σύνολο επιχειρήσεων που καταρτίζουν ενοποιημένους λογαριασμούς σύμφωνα με την οδηγία 83/349/ΕΟΚ, η συνδρομή των κριτηρίων που παρατίθενται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) ελέγχεται βάσει των ενοποιημένων λογαριασμών.

Τα κράτη μέλη δικαιούνται να προσθέσουν στην κατηγορία που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο γ) τους κινδύνους οι οποίοι ασφαίζονται από επαγγελματικές ενώσεις, κοινοπραξίες και προσωρινούς ομίλους».

⁴⁶ Μεταξύ του καταναλωτή και του αντισυμβαλλομένου του «τεκμαίρεται ανισορροπία οικονομικής ισχύος και νομικής επιδεξιότητας και πείρας», Νίκας/Σαχηκεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 17 αριθ. 11, 15, 18 – 21

⁴⁷ Άρθρο 17, παρ. 1 Κανονισμού 1215/2012

άλλη εγκατάσταση σε κράτος μέλος (παρ. 2) και τέλος εξαιρούνται οι συμβάσεις μεταφοράς (παρ. 3).

Στην πρώτη παράγραφο απαριθμούνται τρεις κατηγορίες καταναλωτικών συμβάσεων. Πρόκειται για συμβάσεις πώλησης αγαθών με τμηματική καταβολή του τιμήματος (σημείο α), για σύμβαση δανείου με σταδιακή εξόφληση ή άλλη μορφή παροχής πίστωσης για τη χρηματοδότηση αγοράς αγαθών (σημείο β) και για κάθε άλλη περίπτωση, όταν ο αντισυμβαλλόμενος του καταναλωτή ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες στο κράτος μέλος κατοικίας του καταναλωτή ή όταν οι δραστηριότητές του κατευθύνονται στο κράτος αυτό ή και σε αυτό (σημείο γ).

Η μόνη διαφορά που παρατηρείται εδώ είναι η διαφορετική διατύπωση του όρου «αγαθά» που χρησιμοποιείται στα σημεία α) και β). Οι δύο πρώτες κατηγορίες πράξεων αναφέρονται σε αγορά αγαθών, επομένως κινητών πραγμάτων. Έτσι ουσιαστικά υπάρχει συμφωνία μεταξύ των όρων που χρησιμοποιούνται στα δύο κείμενα. Τα «αγαθά» (κινητά πράγματα) του νέου Κανονισμού είναι τα «ενσώματα κινητά» του Κανονισμού 44/2001. Η τρίτη τέλος κατηγορία πράξεων αφορά στις υπόλοιπες υπηρεσίες ή κάθε άλλη προμήθεια αγαθών⁴⁸.

B.4.2. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΙΣΧΥΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ Ια (ΑΡΘΡΟ 18 ΠΑΡ. 1)

Με τον νέο Κανονισμό (άρθρο 18 παρ. 1) επιχειρείται μία σημαντική καινοτομία: Ο κανόνας του άρθρου 6 παρ. 1 (περί μη εφαρμογής του Κανονισμού επί εναγομένων που κατοικούν εκτός εδάφους της ΕΕ) δεν ισχύει πλέον στις καταναλωτικές συμβάσεις. Τώρα συναλλασσόμενοι καταναλωτών που έχουν κατοικία / έδρα σε τρίτη χώρα (και όχι σε κράτος μέλος) υπόκεινται στην ισχύ του Κανονισμού, με την έννοια ότι και τα δικαστήρια της κατοικίας του καταναλωτή έχουν διεθνή δικαιοδοσία, όταν ο καταναλωτής ασκεί την αγωγή, «χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία του αντισυμβαλλομένου» (άρθρο 18 παρ. 1)⁴⁹. Αποτέλεσμα αυτής της νέας ρύθμισης είναι ότι διασφαλίζονται για τον καταναλωτή οι ευεργετικές συνέπειες του Κανονισμού και οι επαγγελματίες που κατοικούν / εδρεύουν εκτός ΕΕ παύουν να χαίρουν των τυχόν δικονομικών πλεονεκτημάτων του forum έναντι των ανταγωνιστών τους που εδρεύουν σε κράτος μέλος της ΕΕ. Σχετική είναι η υπό αριθ. 14 αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του Κανονισμού⁵⁰.

Ειδικώς ως προς τον καταναλωτή παρατηρήθηκε σε σχετική μελέτη της Επιτροπής ότι στα δίκαια ορισμένων κρατών μελών (π.χ. Αυστρία, Ηνωμένο Βασίλειο κ.λπ.) δεν παρέχεται η δυνατότητα εναγωγής του αντισυμβαλλομένου του καταναλωτή στα δικαστήρια του τόπου κατοικίας του τελευταίου. Εξάλλου η μη δυνατότητα εναγωγής ενώπιον κοινοτικού forum θα είχε συνέπειες και στο πεδίο προστασίας του ουσιαστικού δικαίου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι σχετικοί κανόνες αμέσου εφαρμογής (κοινοτικής ή και εθνικής προέλευσης) δεν θα εφαρμόζονταν (τουλάχιστον όχι αναγκαστικά) από τα δικαστήρια μη κράτους μέλους. Συνεπώς προβλήματα θα εντοπίζονταν τόσο στο πεδίο προστασίας του δικονομικού δικαίου (αυξημένα

⁴⁸ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 17 αριθ. 44

⁴⁹ Σε περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος του καταναλωτή έχει υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση σε κράτος μέλος, ισχύει ο κανόνας του άρθρου 17 παρ. 2 και όχι του άρθρου 18 παρ. 1.

⁵⁰ «Ο εναγόμενος που δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος θα πρέπει γενικώς να υπόκειται στους εθνικούς κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας που ισχύουν στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου.

Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των καταναλωτών και των εργαζομένων, να προστατευθεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών στις περιπτώσεις που έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία και να καταστεί σεβαστή η αυτονομία των διαδίκων, ορισμένοι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας του παρόντος κανονισμού εφαρμόζονται ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του εναγομένου» (14^η αιτιολογική σκέψη Κανονισμού 1215/2012).

έξοδα, άγνωστο προς τον καταναλωτή περιβάλλον κ.λπ.), όσο και στο πεδίο προστασίας ουσιαστικού δικαίου⁵¹.

B.5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΑ 20 – 23)

Δύο είναι οι προσθήκες και στο Τμήμα 5 του νέου Κανονισμού αναφορικά με τη διεθνή δικαιοδοσία σε ατομικές συμβάσεις εργασίας σε σχέση προς το αντίστοιχο Τμήμα 5 του Κανονισμού 44/2001. Πρόκειται α) για μία νέα προσθήκη στις εξαιρέσεις από την αποκλειστική εφαρμογή των διατάξεων του Τμήματος 5, ήτοι την ισχύ της δωσιδικίας της ομοδικίας (άρθρο 8 σημείο 1) όταν η διαδικασία κινείται κατά εργοδότη (άρθρο 20 παρ. 1) και β) η δυνατότητα εναγωγής του εργοδότη που δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος ενώπιον δικαστηρίων κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 1 στοιχείο β).

B.5.1. Η ΙΣΧΥΣ ΤΗΣ ΔΩΣΙΔΙΚΙΑΣ ΤΗΣ ΟΜΟΔΙΚΙΑΣ ΟΤΑΝ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΙΝΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑ ΕΡΓΟΔΟΤΗ (ΑΡΘΡΟ 20 ΠΑΡ. 1)

Το άρθρο 8 σημείο 1) του νέου Κανονισμού εισάγει συντρέχουσα δικαιοδοτική βάση μόνον ως προς την παθητική ομοδικία. Προβλέπει τη δυνατότητα του ενάγοντος να εναγάγει τους τυχόν περισσότερους εναγομένους ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών. Θέτει δε την προϋπόθεση της ύπαρξης στενής συνάφειας μεταξύ των αγωγών, σε βαθμό που η χωριστή εκδίκασή τους θα προκαλούσε τον κίνδυνο έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνονται δύο ουσιώδεις στόχοι: αφενός μεν διευκολύνεται ο ενάγων, χωρίς να παραμερίζονται τα συμφέροντα των εναγομένων, αφετέρου δε μειώνεται ο κίνδυνος παράλληλης εκδίκασης μίας υπόθεσης ή συναφών υποθέσεων και αποφεύγεται η έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων. Έτσι διευκολύνεται το έργο της δικαιοσύνης. Ειδικότερα ο ενάγων που προτίθεται να στραφεί εναντίον πλειόνων εναγομένων επί συναφών υποθέσεων, δύναται να επιλέξει εκείνος το δικαστήριο ενώπιον του οποίου θα εναχθούν όλοι οι αντίδικοί του από κοινού. Εφόσον θα επιλέξει την πλέον ευνοϊκή για εκείνον διεθνή δικαιοδοσία και θα απομακρυνθούν οι υπόλοιποι εναγόμενοι από τα δικαστήρια του τόπου κατοικίας τους, η διάταξη θα πρέπει να ερμηνεύεται στενά.

Το άρθρο 20 παρ. 1 του νέου Κανονισμού επιτρέπει πλέον την εφαρμογή του άρθρου 8 σημείο 1) ειδικά όταν η δίκη στρέφεται κατά πλειόνων εργοδοτών, αλλά όχι όταν στρέφεται κατά εργαζομένων. Σύμφωνα με την άνω διάταξη, εργοδότης που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί επίσης να εναχθεί, εφόσον υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι εργοδότες, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών⁵². Η εξέλιξη αυτή αποβλέπει σε περαιτέρω βελτίωση της θέσης των εργαζομένων⁵³.

⁵¹ Χ. Π. Παμπούκης, ό.π., σημεία 9 – 12

⁵² Υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους (άρθρο 8 παρ. 1 Κανονισμού 1215/2012).

⁵³ Παλαιότερη νομολογία του Δικαστηρίου δεν εφάρμοσε τον κανόνα της συνεναγωγής πλειόνων εργοδοτών σε δίκη που κίνησε ο εργαζόμενος, με την αιτιολογία ότι ευρεία ερμηνεία και εφαρμογή των ευνοϊκών για τον εργαζόμενο διατάξεων και σε άλλες περιπτώσεις δεν επιτρέπεται (ΔΕΚ 22.5.2008 (GlaxoSmithKline) C-462/06), Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 8 αριθ. 9, 12, 15, άρθρο 21 αριθ. 33

B.5.2. ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ ΜΕ ΚΑΤΟΙΚΙΑ / ΕΔΡΑ ΣΕ ΤΡΙΤΗ ΧΩΡΑ (ΑΡΘΡΟ 21 ΠΑΡ. 2)

Με τον Κανονισμό 1215/2012 προστέθηκε δεύτερη παράγραφος στο άρθρο 21, σύμφωνα με την οποία η ισχύς του νέου Κανονισμού επεκτείνεται σε εναγόμενο που δεν έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος, αλλά σε τρίτη χώρα, ως εξής: Εργοδότης με κατοικία / έδρα σε τρίτη χώρα, ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους σύμφωνα με την παρ. 1 στοιχείο β) του ίδιου άρθρου, ήτοι είτε ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου της συνήθους εκπλήρωσης των καθηκόντων του εργαζομένου⁵⁴ είτε, όταν η εργασία εκτελείται σε περισσότερες χώρες, ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου όπου είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση που προσέλαβε τον εργαζόμενο. Εν προκειμένω η κατοικία του εναγομένου δεν έχει σημασία ούτε ιδρύει πιθανή συντρέχουσα δωσιδικία.

Σημειώνεται ότι διάφορη είναι η περίπτωση του άρθρου 20 παρ. 2, σύμφωνα με την οποία εργοδότης με κατοικία / έδρα σε τρίτη χώρα και υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση σε κράτος μέλος, θεωρείται ότι για διαφορές σχετικές με τις εργασίες του υποκαταστήματος, πρακτορείου ή άλλης εγκατάστασης και εφόσον εργαζόμενος έχει συνάψει ατομική σύμβαση εργασίας μαζί του, έχει την κατοικία / έδρα του σ' αυτό το κράτος μέλος.

B.6. ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ (ΑΡΘΡΟ 24)

Σε ιδιαίτερο Τμήμα του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια προβλέπονται οι πέντε ετερόκλητες μεταξύ τους βάσεις αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας, από τις οποίες δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε παρέκκλιση⁵⁵. Οι πέντε αυτές βάσεις αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας προβλέπονται στο άρθρο 24 και αφορούν τα εξής:

1. Δωσιδικία της τοποθεσίας του ακινήτου
2. Δωσιδικία των διαφορών από εταιρίες
3. Δωσιδικία των καταχωρήσεων σε δημόσια βιβλία
4. Δωσιδικία των καταχωρήσεων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, σχεδίων και υποδειγμάτων κ.λπ. και
5. Δωσιδικία της αναγκαστικής εκτέλεσης

Οι προβλέψεις για τις ανωτέρω δωσιδικίες ακολουθούν τα ήδη με τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ι διατυπωμένα. Διαφορά εντοπίζεται στο σημείο 4 του άρθρου 24 του νέου Κανονισμού σε

⁵⁴ Εδώ εντοπίζεται μία διευκρινιστική διαφορά μεταξύ του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι και του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια: εργοδότης δύναται να εναχθεί «ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου στον οποίο ή από τον οποίο ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του ή των δικαστηρίων του τελευταίου τόπου στον οποίο ή από τον οποίο συνήθως εκτελούσε την εργασία του» [άρθρο 21 παρ. 1. σημείο β) i)]. Αντιθέτως ο Κανονισμός 44/2001 αναφέρονταν στα δικαστήρια «του τόπου όπου ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του [...]» [άρθρο 19 2.α)]. Το στοιχείο του σημείου εκκινήσεως για την εκτέλεση της εργασίας αποτελεί προσθήκη που γίνεται σε συμφωνία με τον Κανονισμό 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι) (άρθρο 8 παρ. 2): «Στο μέτρο που το εφαρμοστέο στην ατομική σύμβαση εργασίας δίκαιο δεν έχει επιλεγεί από τα μέρη, η σύμβαση διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία ή, ελλείψει αυτού, από την οποία, ο εργαζόμενος παρέχει συνήθως την εργασία του κατ' εκτέλεση της σύμβασης. Η χώρα της συνήθους εκτέλεσης εργασίας δεν θεωρείται ότι μεταβάλλεται όταν ο εργαζόμενος παρέχει την εργασία του σε μια άλλη χώρα προσωρινά», Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 21 αριθ. 6

⁵⁵ Μοναδική παράκαμψη των διατάξεων περί αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας είναι η προσφυγή στη διαιτησία, για την οποία ο κανονισμός δεν έχει εξουσία, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 24 αριθ. 1 – 2

αντιδιαστολή προς το αντίστοιχο σημείο του άρθρου 22 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι: Στον νέο Κανονισμό διευκρινίζεται ότι η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ζητήθηκε, πραγματοποιήθηκε, ή θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε η κατάθεση ή η καταχώριση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, σχεδίων και υποδειγμάτων ή άλλων ανάλογων δικαιωμάτων τα οποία επιδέχονται κατάθεση ή καταχώριση, καλύπτει όλες τις δίκες που έχουν ως αντικείμενο την καταχώριση ή το κύρος των ανωτέρω δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως (πλέον) εάν το ζήτημα τίθεται στο πλαίσιο ασκήσεως αγωγής ή προβολής ένστασης.

B.6.1. ΔΩΣΙΔΙΚΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΕΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ, ΣΗΜΑΤΩΝ, ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ Κ.ΛΠ. (ΑΡΘΡΟ 24 ΣΗΜΕΙΟ 4)

Με τον νέο Κανονισμό (άρθρο 24 σημείο 4, περίοδος α) απαγορεύεται ουσιαστικά σε οποιοδήποτε άλλο δικαστήριο κράτους μέλους να επιληφθεί ζητημάτων γύρω από την καταχώριση ή το κύρος διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, σχεδίων κ.λπ., με οποιοδήποτε τρόπο, εκτός από τα δικαστήρια του κράτους μέλους καταχώρισης *«ανεξαρτήτως εάν το ζήτημα τίθεται στο πλαίσιο ασκήσεως αγωγής ή προβολής ένστασης»*.

Η προσθήκη προέκυψε κατόπιν νομολογιακής εφαρμογής της διατάξεως: Αρχικώς το δικαστήριο έκρινε ότι το σημείο 4 καλύπτει μόνο τις διαφορές σχετικά με το κύρος, την κήση ή την απώλεια του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή τη διεκδίκηση δικαιώματος προτεραιότητας λόγω προγενέστερης κατάθεσης. Σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις εφαρμόζονταν οι γενικοί κανόνες της (τότε) Σύμβασης των Βρυξελλών. Αυτό οδήγησε σε μάλλον ανεπιεική αποτελέσματα. Για παράδειγμα το παρεμπόδιον ζήτημα της ακυρότητας διπλώματος ευρεσιτεχνίας σε δίκη ως προς την αναγνώριση αντιποίησής του θα κρίνονταν ενδεχομένως από δικαστήριο άλλο του κράτους μέλους καταχώρισης, με κίνδυνο πολλαπλασιασμού των δικών και έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων. Για τον λόγο αυτό το Δικαστήριο οδηγήθηκε σε διστακτική ερμηνεία του κανόνα περί αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους καταχώρισης ώστε να καλύπτει όλες τις διαφορές σχετικά με την καταχώριση ή το κύρος διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Μάλιστα δε χωρίς να ενδιαφέρει το δικονομικό πλαίσιο εντός του οποίου τίθεται το ζήτημα του κύρους του διπλώματος, είτε με την άσκηση αγωγής είτε με την προβολή ένστασης αμέσως μετά την άσκηση της αγωγής είτε με την προβολή ένστασης σε μεταγενέστερο στάδιο της δίκης⁵⁶.

Αυτή ακριβώς τη νομολογία ενσωματώνει ο Κανονισμός 1215/2012 με την εισαγωγή της φράσης *«ανεξαρτήτως εάν το ζήτημα τίθεται στο πλαίσιο ασκήσεως αγωγής ή προβολής ένστασης»*.

B.7. ΠΑΡΕΚΤΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΑ 25 – 26)

Η παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας αποτελεί ένα από τα βασικότερα στοιχεία στο πλαίσιο της προσπάθειας δικονομικής ενοποίησης στον ευρωπαϊκό χώρο. Δεδομένου δε ότι δεν παρουσιάζεται πλέον η έντονη προκατάληψη εναντίον της συμβατικής κατάρτησης της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων μίας χώρας και της υπαγωγής μίας διαφοράς στα δικαστήρια άλλης χώρας όπως στο παρελθόν, λόγω του πλήθους των διακρατικών επαφών, γίνεται αντιληπτό ότι τα βήματα προς την ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση είναι πλέον αποφασιστικότερα.

⁵⁶ ΔΕΚ 13.7.2006 (Gesellschaft für Antriebstechnik – GAT) C-4/03, ΔΕΕ 12.7.2012 (Solvey) C-616/10, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 24 αριθ. 83 – 87

Ο Κανονισμός περιέχει δύο άρθρα στο Τμήμα 7 για την παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας. Το άρθρο 25 για τη ρητή συμφωνία παρέκτασης και το άρθρο 26 για την σιωπηρή παρέκταση.

Ο νέος Κανονισμός αναδιαρθρώνει και μεταβάλλει σε ορισμένα σημεία το άρθρο 25 για τη ρητή συμφωνία παρέκτασης, με το οποίο παρέχεται η δυνατότητα αφενός μεν να επιλεγεί το δικαστήριο που θα εξετάσει μία υπόθεση (θετική παρέκταση), αφετέρου δε (και ως συνέπεια της θετικής παρέκτασης) να καταργηθεί η διεθνής δικαιοδοσία του αρμόδιου ή των αρμόδιων για την συγκεκριμένη υπόθεση δικαστηρίου ή δικαστηρίων (αρνητική παρέκταση). Κατά τη διατύπωση του άρθρου 25 παρ. 1 εδάφιο β («*Αυτή η δικαιοδοσία είναι αποκλειστική εκτός αν τα μέρη συμφώνησαν άλλως*»), ευνοείται η υπόδειξη δικαστηρίου ως αποκλειστικά αρμόδιου, αλλά δεν αποκλείεται και η συντρέχουσα δωσιδικία του οριζόμενου δικαστηρίου⁵⁷. Στο άρθρο αυτό (α) έχει επέλθει μία τροποποίηση και έχει αφαιρεθεί μία παράγραφος αναφορικά με την κατάργηση της προϋπόθεσης κατοικίας των διαδίκων, (β) έχει προστεθεί μία φράση ως προς τον έλεγχο της ουσιαστικής ισχύος της ρήτρας παρέκτασης, καθώς και (γ) μία νέα παράγραφος με την οποία αποσυνδέεται η ρήτρα παρέκτασης από τη σύμβαση που την περιέχει.

Στο άρθρο 26 έχει προστεθεί μία επιπλέον παράγραφος αναφορικά με τη σιωπηρή παρέκταση στις συμβάσεις ασφαλίσεων, στις καταναλωτικές συμβάσεις και στις ατομικές συμβάσεις εργασίας.

B.7.1. ΡΗΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 25)

B.7.1.α. ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ (ΑΡΘΡΟ 25 ΠΑΡ. 1 ΕΔ. Α)

Σε αντίθεση προς το άρθρο 23 παρ. 1 εδ. α' του Κανονισμού 44/2001, το οποίο απαιτούσε ένα τουλάχιστον από τα συμβαλλόμενα μέρη να κατοικεί σε κράτος μέλος, το άρθρο 25 παρ. 1 εδ. α' ορίζει ότι η κατοικία των δύο πλευρών δεν έχει πλέον ουδεμία σημασία. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται ιδιαίτερα η δικονομική ενοποίηση, καθώς απλοποιείται η αναζήτηση των βασικών προϋποθέσεων για τη συμφωνία παρέκτασης διεθνούς δικαιοδοσίας⁵⁸, αίρεται τυχόν αβεβαιότητα ως προς το πότε συμβαλλόμενο μέρος θεωρείται κάτοικος κράτους μέλους και τέλος δεν εξαρτάται πλέον η υπαγωγή στον Κανονισμό από τη δικονομική θέση του κατοίκου ΕΕ. Για τους λόγους αυτούς αφαιρείται από τον νέο Κανονισμό και η παράγραφος 3 του άρθρου 23 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι, η οποία όριζε ότι «*όταν μια τέτοια συμφωνία καταρτίζεται από μέρη εκ των οποίων κανένα δεν έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους, τα δικαστήρια των άλλων κρατών μελών δεν μπορούν να δικάσουν τη διαφορά εφόσον το ή τα υποδειχθέντα δικαστήρια δεν έχουν διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας τους*».

B.7.1.β. ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 25 ΠΑΡ. 1 ΕΔ. Α)

Μία ρήτρα παρέκτασης είναι έγκυρη στο σύστημα του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια, όταν πληρούνται σωρευτικώς τρεις προϋποθέσεις:

- (α) συντρέχουν οι όροι του άρθρου 25 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια,
- (β) έχει τηρηθεί ο απαραίτητος τύπος και
- (γ) η ρήτρα δεν είναι άκυρη από ουσιαστική άποψη.

⁵⁷ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 25 αριθ. 1 – 4

⁵⁸ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 25 αριθ. 31 – 32

Μία ρήτρα παρέκτασης δύναται να θεωρηθεί άκυρη ως ενδεχομένως αντίθετη στο δίκαιο ή στα χρηστά ήθη, αλλά και ως εικονική, καταρτισμένη από ανίκανο για δικαιοπραξία, μη σύμφωνη προς πιθανή πληρεξουσιότητα, αποτέλεσμα πλάνης, απάτης ή απειλής κ.λπ.

Ο Κανονισμός Βρυξέλλες Ια διευκρινίζει ρητώς ότι ο έλεγχος της ουσιαστικής ισχύος συμφωνίας παρέκτασης θα γίνει κατά το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους⁵⁹. Το οικείο κράτος μέλος είναι το κράτος μέλος που ορίζει η συμφωνία (όχι το κράτος μέλος όπου βρίσκεται ο δικάζων δικαστής), το δε εθνικό δίκαιο βάσει του οποίου πραγματοποιείται ο έλεγχος εγκυρότητας είναι τόσο το ουσιαστικό όσο και το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Η προσθήκη του νέου Κανονισμού προλαμβάνει την πιθανότητα να οδηγηθούν εθνικά δικαστήρια σε διαφορετικά αποτελέσματα για την ίδια ρήτρα, ανάλογα με το εθνικό δίκαιο που είχε τεθεί ως βάση της έρευνας⁶⁰.

B.7.1.γ. ΑΠΟΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΡΗΤΡΑΣ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ (ΑΡΘΡΟ 25 ΠΑΡ. 5)

Η νέα παράγραφος 5 του άρθρου 25 στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια, υιοθετεί πλέον ρητά την παραδοχή ότι το κύρος της ρήτρας παρέκτασης είναι ανεξάρτητο ζήτημα από το κύρος της συμφωνίας που την περιέχει. Με την νέα αυτή παράγραφο διαχωρίζεται πλήρως η ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας από την κύρια σύμβαση. Έτσι το δικαστήριο στο οποίο παραπέμπει η ρήτρα παρέκτασης, θα εξετάσει και το κύρος της κύριας σύμβασης. Με τον τρόπο αυτό δεν θίγεται η ασφάλεια δικαίου και αποτρέπεται η καταχρηστική επίκληση της ακυρότητας της κύριας σύμβασης προκειμένου να αποφευχθεί η εφαρμογή της ρήτρας παρέκτασης⁶¹.

B.7.2. ΣΙΩΠΗΡΗ ΠΑΡΕΚΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ, ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 26 ΠΑΡ. 2)

Οι συμφωνίες παρέκτασης στις συμβάσεις ασφάλισων, στις καταναλωτικές συμβάσεις και στις ατομικές συμβάσεις εργασίας διέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 15, 19 και 23 αντιστοίχως του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα οι συμφωνίες παρέκτασης στις ανωτέρω συμβάσεις θα πρέπει να είναι μεταγενέστερες της γένεσης της διαφοράς ή (και αν ακόμη είναι προγενέστερες) να επιτρέπουν στο αδύναμο μέρος να προσφύγει σε περισσότερα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στα οικεία Τμήματα.

Πέραν των ανωτέρω, η αδιαμαρτύρητη συμμετοχή του εναγομένου στη διαδικασία θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία αναρμόδιου δικαστηρίου (άρθρο 26 παρ. 1 Κανονισμού 1215/2012). Στο άρθρο 26 (άρθρο 24 Κανονισμού 44/2001) έχει προστεθεί ωστόσο με τον νέο Κανονισμό δεύτερη παράγραφος, στο πλαίσιο της ειδικής μέριμνας για το αδύναμο μέρος των συμβάσεων ασφάλισων, των καταναλωτικών συμβάσεων και των ατομικών συμβάσεων εργασίας, με την οποία προβλέπονται ιδιαίτερες προϋποθέσεις για την ισχύ σιωπηρής παρέκτασης σε αυτές.

⁵⁹ Σύμφωνα με την 20^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια: «Σε περίπτωση που ανακύπτει ζήτημα σχετικά με το κατά πόσον συμφωνία παρέκτασης υπέρ δικαστηρίου ή δικαστηρίων ενός κράτους μέλους είναι άκυρη ως προς την ουσιαστική της ισχύ, το ζήτημα κρίνεται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους του δικαστηρίου ή των δικαστηρίων που ορίζονται στη συμφωνία, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων περί συγκρούσεως δικαίων του συγκεκριμένου κράτους μέλους».

⁶⁰ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 25 αριθ. 83 – 84

⁶¹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 25 αριθ. 92 – 94

Με την ανωτέρω διάταξη το δικαστήριο στο οποίο παρίσταται ως εναγόμενος το αδύναμο μέρος των ανωτέρω συμβάσεων «εξασφαλίζει ότι ο εναγόμενος ενημερώθηκε για το δικαίωμά του να αμφισβητήσει τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου και για τις συνέπειες της εμφάνισης ή της μη εμφάνισής του στο δικαστήριο». Έχει επισημανθεί ότι η ανωτέρω υποχρέωση παραμένει είτε ο εναγόμενος παρίσταται με δικηγόρο είτε χωρίς δικηγόρο, καθώς και στην περίπτωση που εκπροσωπείται από δικηγόρο και ο ίδιος δεν παρίσταται. Δεδομένου δε ότι δεν προβλέπονται από τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια συγκεκριμένες συνέπειες για την περίπτωση που τελικώς εκδοθεί δικαστική απόφαση κατά παράβαση της εν λόγω διατάξεως, κρίνεται από τη θεωρία πως μεταξύ άλλων δύναται να εμποδισθεί η αναγνώριση και η εκτέλεση της απόφασης ή να αναζητηθεί εξωσυμβατική ευθύνη του κράτους λόγω παράβασης του ενωσιακού δικαίου από τη δικαστική λειτουργία⁶².

Η εν λόγω προσθήκη συντείνει προς την προστασία των αδυνάμων μερών των συγκεκριμένων συμβάσεων, την οποία προωθεί ο νέος Κανονισμός. Επιπλέον ισορροπείται η ανισότητα των όπλων μεταξύ του αδύναμου και ισχυρότερου μέρους στις εν λόγω συμβάσεις. Πρόκειται επομένως για θετική εξέλιξη στο πλαίσιο του ενωσιακού δικαίου.

B.8. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ (ΑΡΘΡΑ 27 – 28)

Στα άρθρα 27 και 28 του νέου Κανονισμού ρυθμίζεται η αυτεπάγγελτη έρευνα αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας επί των διαφορών που εμπíπτουν στο άρθρο 24 περί αποκλειστικών δικαιοδοτικών βάσεων (άρθρο 27) και η αυτεπάγγελτη έρευνα διεθνούς δικαιοδοσίας επί ερημοδικίας εναγομένου (άρθρο 28). Οι διατάξεις των άρθρων αυτών του Τμήματος 8 του Κανονισμού 1215/2012 δεν διαφέρουν επί της ουσίας από τις αντίστοιχες των άρθρων 25 και 26 του Κανονισμού 44/2001. Το μεν άρθρο 27 επαναλαμβάνει με φραστικές διαφοροποιήσεις το άρθρο 25 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι και ισχύει μόνον όταν ο εναγόμενος συμμετέχει στη διαδικασία. Το δε άρθρο 28 διαφοροποιείται από το αντίστοιχο άρθρο 26 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι ως προς την αναφορά (στα άρθρα 3 – 4) στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 2007 περί επιδόσεως και κοινοποίησης στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις («επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων») και κατάργησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου, ο οποίος (τελευταίος Κανονισμός) αναφέρονταν στα άρθρα 3 – 4 του Κανονισμού 44/2001.

⁶² Ενδεικτικώς στην απόφαση ΔΕΕ 20.5.2010 (Česká podnikatelská Vienna Insurance Group) C-111/09, σκέψεις 31 – 32 το Δικαστήριο έκρινε πως είναι απαραίτητη νομοθετική παρέμβαση προκειμένου να υποχρεούται ο εθνικός δικαστής να ενημερώσει – καθοδηγήσει τον εναγόμενο για τις συνέπειες της αδιαμαρτύρητης παράστασής του:

«31 Η Τσεχική και Σλοβακική Κυβέρνηση τόνισαν, στις παρατηρήσεις τους, ότι, προκειμένου η παράσταση του εναγομένου να λογίζεται ως δημιουργούσα παρέκταση της διεθνούς δικαιοδοσίας σε ένδικη διαφορά όπως αυτή της κύριας δίκης, ο εναγόμενος, ο οποίος είναι και ο ασθενέστερος διάδικος, πρέπει να είναι σε θέση να έχει πλήρη επίγνωση των συνεπειών της άμυνάς του επί της ουσίας. Στο πλαίσιο αυτό, το επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να ελέγξει αυτεπαγγέλτως, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία του ασθενέστερου διαδίκου, εάν με τη δήλωση βουλήσεως αυτού εξωτερικεύεται όντως η ενδιάθετη κατάστασή του και σκοπείται η θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου.

32 Επιβάλλεται η επισήμανση ότι η ως άνω υποχρέωση δεν μπορεί να επιβληθεί παρά μόνον με τη θέσπιση σχετικού ρητού κανόνα στον κανονισμό 44/2001. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό που επιδιώκουν οι απορρέοντες από τα τμήματα 3 έως 5 του κεφαλαίου ΙΙ του εν λόγω κανονισμού κανόνες περί βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, ο οποίος συνίσταται στην ενίσχυση της προστασίας του ασθενέστερου διαδίκου, το δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να ελέγχει κατά πόσον ο εναγόμενος που εμφανίζεται ενώπιόν του υπ' αυτές τις συνθήκες έχει επίγνωση των συνεπειών της αποδοχής του να παρασταθεί», Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 25 αριθ. 158 – 161, άρθρο 26 αριθ. 1 – 7, 39 – 42

Σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 2 του νέου Κανονισμού σε περίπτωση ερημοδικίας του εναγομένου το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως και σε κάθε περίπτωση (όχι μόνον ως προς τις αποκλειστικές δικαιοδοτικές βάσεις) τη διεθνή του δικαιοδοσία⁶³. Στην δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι το δικαστήριο ελέγχει αυτεπαγγέλτως αν το εισαγωγικό δικόγραφο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο επιδόθηκε εγκαίρως στον εναγόμενο. Στις δύο επόμενες παραγράφους αναφέρονται δύο ειδικές ρυθμίσεις και μόνο αν δεν ισχύει καμία από τις δύο, εφαρμόζεται ο γενικός κανόνας της δεύτερης παραγράφου. Συγκεκριμένα στην τρίτη παράγραφο ορίζεται ότι διατάσσεται αναστολή έκδοσης απόφασης υπό τους όρους του άρθρου 19 του Κανονισμού 1393/2007⁶⁴, ο οποίος κατήργησε τον ομότιτλο Κανονισμό 1348/2000 που αναφέρονταν στο αντίστοιχο άρθρο του Κανονισμού 44/2001. Στην δε τέταρτη παράγραφο ορίζεται ότι εάν δεν έχει εφαρμογή η προηγούμενη παράγραφος, διατάσσεται αναστολή έκδοσης απόφασης υπό τους όρους του άρθρου 15 της σύμβασης της Χάγης της 15^{ης}

⁶³ Η ερημοδικία του εναγομένου δεν συνεπάγεται σιωπηρή ομολογία των περιστατικών που συγκροτούν τη διεθνή δικαιοδοσία και το δικαστήριο οφείλει σε κάθε περίπτωση να αποκτήσει πλήρη πεποίθηση περί της διεθνούς δικαιοδοσίας του, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 27 αριθ. 1, άρθρο 28 αριθ. 1, 5

⁶⁴ «Άρθρο 19 – Ερημοδικία εναγομένου

1. Όταν πρέπει να διαβιβασθεί εισαγωγικό δίκης έγγραφο ή άλλη ισοδύναμη πράξη σε άλλο κράτος μέλος προς επίδοση ή κοινοποίηση βάσει του παρόντος κανονισμού και ο εναγόμενος ερημοδικήσει, ο δικαστής υποχρεούται να αναστείλει την έκδοση απόφασης μέχρις ότου διαπιστωθεί:

α) ότι η πράξη επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε όπως ορίζει το δίκαιο του κράτους μέλους παραλαβής, προκειμένου για την επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων στα πλαίσια διαδικασιών εντός του κράτους αυτού κατά προσώπων ευρισκομένων στην επικράτειά του· ή

β) ότι η πράξη επεδόθη πράγματι στον εναγόμενο ή στην κατοικία του με άλλο τρόπο, προβλεπόμενο από τον παρόντα κανονισμό,

καθώς και ότι, και στις δύο περιπτώσεις, η επίδοση ή η κοινοποίηση έγιναν εγκαίρως, ώστε ο εναγόμενος να είναι σε θέση να αμυνθεί.

2. Κατά το άρθρο 23 παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να δηλώσει ότι οι δικαστές του, παρά την παράγραφο 1, μπορούν να εκδώσουν απόφαση, ακόμα και εάν δεν έχει παραληφθεί βεβαίωση επίδοσης ή κοινοποίησης, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η πράξη διαβιβάσθηκε με τρόπο προβλεπόμενο στον παρόντα κανονισμό·

β) από τη διαβίβαση της πράξης έχει παρέλθει διάστημα, το οποίο ο δικαστής αξιολογεί για κάθε περίπτωση χωριστά και το οποίο είναι τουλάχιστον έξι μήνες·

γ) δεν έχει παραληφθεί καμία βεβαίωση, μολοντί έχει καταβληθεί κάθε εύλογη προσπάθεια μέσω των αρμοδίων αρχών ή φορέων του κράτους μέλους παραλαβής.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εμποδίζουν τον δικαστή να διατάξει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα, σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης.

4. Όταν πρέπει να διαβιβασθεί εισαγωγικό δίκης έγγραφο ή άλλη ισοδύναμη πράξη σε άλλο κράτος μέλος με σκοπό την επίδοση ή την κοινοποίηση βάσει του παρόντος κανονισμού, και έχει εκδοθεί απόφαση κατά ερημοδικήσαντος εναγομένου, ο δικαστής έχει την ευχέρεια να απαλλάξει τον εναγόμενο από τα αποτελέσματα της παρόδου της προθεσμίας για την άσκηση ενδίκου μέσου κατά της απόφασης, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) ο εναγόμενος, χωρίς υπαιτιότητά του, δεν έλαβε εγκαίρως γνώση του εγγράφου ώστε να αμυνθεί, ή δεν έλαβε γνώση της απόφασης ώστε να ασκήσει ένδικο μέσο· και

β) οι ισχυρισμοί του εναγομένου δεν φαίνονται παντελώς αστήρικτοι.

Η αίτηση απαλλαγής μπορεί να υποβληθεί μόνο μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα αφότου ο εναγόμενος έλαβε γνώση της απόφασης.

Κατά το άρθρο 23 παράγραφος 1, κάθε κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να διευκρινίσει ότι αυτή η αίτηση είναι अपαράδεκτη εάν υποβληθεί μετά την πάροδο ορισμένου διαστήματος που θα ορίζεται στη γνωστοποίησή του, αλλά το οποίο ουδέποτε μπορεί να είναι μικρότερο του ενός έτους από την έκδοση της απόφασης.

5. Η παράγραφος 4 δεν εφαρμόζεται στις αποφάσεις που αφορούν την ικανότητα δικαίου ή τη δικαιοπρακτική ικανότητα.»

Νοεμβρίου 1965, σχετικά με την επίδοση και την κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις⁶⁵.

B.9. ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΑ (ΑΡΘΡΑ 29 – 34)

Προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων ο Κανονισμός 1215/2012 ρυθμίζει την ευρωπαϊκή εκκρεμοδικία και συναφεία (άρθρα 29 – 32), ενώ καινοτομεί εισάγοντας διατάξεις και για τη διεθνή εκκρεμοδικία και συναφεία (άρθρα 33 – 34), όταν δηλαδή η μία από τις δύο αγωγές ασκείται σε τρίτη χώρα. Εκτός από τις νέες διατάξεις των άρθρων 33 – 34, με τον νέο Κανονισμό έχουν εισαχθεί νέες διατάξεις και στα άρθρα 29 – 32 με τη μορφή κυρίως νέων παραγράφων.

Συγκεκριμένα (α) στο άρθρο 29 (για τη διπλή εκκρεμοδικία) παρ. 1 έχει προστεθεί μία φράση που εξαιρεί τον (νέο) κανόνα της προτεραιότητας υπέρ του παρεκταθέντος δικαστηρίου (του άρθρου 31 παρ. 2) από την γενική αρχή της χρονικής προτεραιότητας σύμφωνα με την οποία το δικαστήριο που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα οφείλει να αναστείλει αυτεπαγγέλτως την ενώπιόν του διαδικασία. Επιπλέον (β) έχει προστεθεί στο ίδιο άρθρο νέα παράγραφος 2 για την υποχρέωση παροχής πληροφοριών και η παλαιά παράγραφος 2 έχει λάβει τον αριθμό 3.

Στο άρθρο 30 για τις συναφείς αγωγές δεν εντοπίζονται διαφορές από το αντίστοιχο άρθρο 28 του Κανονισμού 44/2001, αλλά (γ) στο άρθρο 31 για την προτεραιότητα επί αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας έχουν προστεθεί τρεις νέες παράγραφοι για τον κανόνα της προτεραιότητας υπέρ του παρεκταθέντος δικαστηρίου (άρθρο 31 παρ. 2 – 4).

Τέλος στο άρθρο 32 για τον χρόνο έναρξης της εκκρεμοδικίας έχει προστεθεί ένα διευκρινιστικό εδάφιο στην πρώτη παράγραφο και μία ακόμη παράγραφος (παρ. 2).

⁶⁵ Σύμβαση της Χάγης της 15ης Νοεμβρίου 1965 – Ν. 1334/1983, ΦΕΚ Α' αριθ. φύλλου 31/83:

«Άρθρο 15

1. Εάν μια πράξη δίκης ή ισοδύναμη πράξη χρειαστεί να διαβιβαστεί για το σκοπό επίδοσης ή κοινοποίησης στο εξωτερικό σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης αυτής και αν ο εναγόμενος δεν προσέλθει, ο δικαστής υποχρεούται να αναβάλει την έκδοση αποφάσεως εφ' όσον χρόνο δεν διαπιστώνεται ότι:

α) Είτε ότι η πράξη επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε σύμφωνα με τον τύπο τον προδιαγραφόμενο από τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση για την επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων που συντάχθηκαν σ' αυτό το κράτος και που προορίζονται για άτομα που βρίσκονται στο έδαφός του.

β) Είτε ότι η πράξη επιδόθηκε πράγματι στον εναγόμενο ή στην κατοικία του σύμφωνα με άλλη διαδικασία που προβλέπεται στη Σύμβαση αυτή και ότι σε κάθε μια απ' αυτές τις περιπτώσεις είτε η επίδοση είτε η κοινοποίηση ή η παράδοση έγιναν έγκαιρα ώστε να μπορέσει ο εναγόμενος να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

2. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει την ευχέρεια να δηλώσει ότι οι δικαστές του, παρά τις διατάξεις της πρώτης παραγράφου μπορούν να εκδώσουν απόφαση εφ' όσον συγκεντρώνονται οι κατωτέρω προϋποθέσεις, μολοντί καμιά βεβαίωση για την επίδοση ή την κοινοποίηση ή την παράδοση δεν έχει ληφθεί:

α) Η πράξη διαβιβάστηκε σύμφωνα με έναν από τους τρόπους που προβλέπονται σ' αυτή στη Σύμβαση.

β) Μια προθεσμία που ο δικαστής θα εκτιμά σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και που δεν θα είναι μικρότερη από έξι μήνες, έχει παρέλθει από την ημερομηνία αποστολής της πράξης.

γ) Παρ' όλες τις επίμονες ενέργειες από τις αρμόδιες αρχές του Κράτους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση, δεν μπόρεσε να ληφθεί καμιά βεβαίωση.

3. Το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει, όπως, σε επείγουσα περίπτωση, ο δικαστής διατάξει προσωρινά ή συντηρητικά μέτρα».

B.9.1. ΔΙΠΛΗ ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ (ΑΡΘΡΟ 29)

B.9.1.α. ΑΡΧΗ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΑΡΕΚΤΑΘΕΝΤΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΑΡΘΡΟ 29 ΠΑΡ. 1)

Η αρχή της χρονικής προτεραιότητας που θεσμοθετεί το άρθρο 29 παρ. 1 υποχωρεί αν υφίσταται αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επιλαμβάνεται δεύτερο δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης, όπως ορίζεται στην ίδια παράγραφο. Τόσο ο κανόνας της προτεραιότητας υπέρ του παρεκταθέντος δικαστηρίου όσο και η ανωτέρω εξαίρεση υπέρ αυτού στην γενική αρχή της χρονικής προτεραιότητας εισήχθησαν με τον Κανονισμό 1215/2012, ο οποίος ορίζει πλέον διεξοδικότερα την εκκρεμοδικία και συνάφεια σε σχέση προς τον Κανονισμό 44/2001. Το δικαστήριο που επελήφθη μεταγενέστερα της διαφοράς δεν εξετάζει τη διεθνή δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο, με εξαίρεση την ύπαρξη ρήτρας παρέκτασης υπέρ του μεταγενέστερα επιλαμβανομένου δικαστηρίου. Επομένως, εάν η (αποκλειστική) διεθνής δικαιοδοσία ενός δικαστηρίου θεμελιώνεται σε ρήτρα παρέκτασης, ερευνά το ίδιο τη διεθνή του δικαιοδοσία (άρθρο 31 παρ. 2). Η ανωτέρω διαδικασία διευκολύνεται από την αμοιβαία υποχρέωση παροχής των αναγκαίων πληροφοριών, την οποία προβλέπει το άρθρο 29 παρ. 2⁶⁶.

B.9.1.β. ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ (ΑΡΘΡΟ 29 ΠΑΡ. 2)

Με την νεοεισαχθείσα παράγραφο 2 του άρθρου 29 ορίζεται ότι στην περίπτωση της παράλληλης εκκρεμοδικίας σε διάφορα κράτη μέλη, τα εμπλεκόμενα δικαστήρια ενημερώνουν το ένα το άλλο κατά τρόπο αμοιβαίο και ταχύ για τον ακριβή χρόνο κατά τον οποίο κατέστη εκκρεμής η διαφορά ενώπιόν τους, όπως ορίζεται στο άρθρο 32 για τον χρόνο έναρξης της εκκρεμοδικίας. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται και επιταχύνεται η διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης⁶⁷.

B.9.2. Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΠΑΡΕΚΤΑΘΕΝΤΟΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΑΡΘΡΟ 31 ΠΑΡ. 2 – 4)

Στο άρθρο 31 του νέου Κανονισμού αφενός μεν επαναλαμβάνεται η (πλεοναστική) διάταξη του άρθρου 29 του Κανονισμού 44/2001 περί προτεραιότητας επί της σπάνιας αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας αμφοτέρων των δικαστηρίων υπέρ του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, αφετέρου δε με μία νέα διάταξη εισάγεται ο κανόνας της προτεραιότητας υπέρ του παρεκταθέντος δικαστηρίου. Σύμφωνα με τη νέα δεύτερη παράγραφο, όταν επιλαμβάνεται μίας υπόθεσης δικαστήριο κράτους μέλους στο οποίο παρέχεται αποκλειστική δικαιοδοσία δυνάμει συμφωνίας παρέκτασης, κάθε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία, μέχρι το δικαστήριο που επελήφθη βάσει της συμφωνίας να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο (άρθρο 31 παρ. 2) (με σκοπό να αποφανθεί για την εγκυρότητα της συμφωνίας παρέκτασης)⁶⁸. Εάν το παρεκτεινόμενο δικαστήριο διαπιστώσει ότι έχει αποκλειστική διεθνή

⁶⁶ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 29 αριθ. 1, 20

⁶⁷ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 29, αριθ. 29

⁶⁸ Η 22^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του Κανονισμού 1215/2012 αναφέρει «προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των αποκλειστικών συμφωνιών παρέκτασης και να αποφεύγονται οι καταχρηστικές πρακτικές προσφυγής στη δικαιοσύνη, είναι απαραίτητο να προβλεφθεί εξαίρεση από τον γενικό κανόνα περί εκκρεμοδικίας προκειμένου να αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά μια συγκεκριμένη περίπτωση παράλληλης εκδίκασης υπόθεσης. Πρόκειται για την περίπτωση κατά την

δικαιοδοσία για την κρίση της διαφοράς βάσει της συμφωνίας παρέκτασης, κάθε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους κηρύσσει εαυτό αναρμόδιο (άρθρο 31 παρ. 3).

Προκειμένου να ισχύσει η προτεραιότητα του παρεκτεινόμενου δικαστηρίου θα πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις:

A. Θα πρέπει να έχει απονεμηθεί με συμφωνία παρέκτασης αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία σε δικαστήριο κράτους μέλους.

B. Θα πρέπει να έχει ασκηθεί πραγματική αγωγή (όχι απλή κατ' ένσταση αμφισβήτηση της ύπαρξης συμφωνίας παρέκτασης) στο παρεκτεινόμενο δικαστήριο μετά από την αγωγή που ασκήθηκε στο αποκλειόμενο από τη συμφωνία παρέκτασης δικαστήριο.

Γ. Θα πρέπει να μην έχει επέλθει σιωπηρή συμφωνία παρέκτασης (κατ' άρθρο 26 παρ. 1) υπέρ του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ασκήθηκε η πρώτη αγωγή.

Δ. Η συμφωνία παρέκτασης θα πρέπει να είναι επιτρεπτή και έγκυρη.

E. Οι δύο παράλληλες διαδικασίες θα πρέπει να έχουν το ίδιο αντικείμενο δίκης, από την ίδια αιτία και τους ίδιους διαδίκους.

Κάμψη της προτεραιότητας του παρεκτεινόμενου δικαστηρίου και επαναφορά του βασικού κανόνα της χρονικής προτεραιότητας επέρχεται μόνο στις διαδικασίες των ασφαλιστικών, καταναλωτικών και εργατικών διαφορών (Τμήματα 3 – 5 αντιστοίχως του νέου Κανονισμού) υπό τις προϋποθέσεις ότι (α) ενάγων είναι το αδύναμο κάθε φορά μέρος, ήτοι ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή, ο ασφαλισμένος, ένας δικαιούχος της ασφαλιστικής σύμβασης, ο ζημιωθείς, ο καταναλωτής ή ο εργαζόμενος και (β) η συμφωνία παρέκτασης δεν είναι έγκυρη βάσει διάταξης περιλαμβανομένης στα Τμήματα αυτά (άρθρο 31 παρ. 4)⁶⁹. Και εδώ εντοπίζεται η προσπάθεια προστασίας του αδύναμου μέρους που χαρακτηρίζει τον νέο Κανονισμό και διατρέπει ολόκληρο το σώμα των νέων και τροποποιημένων διατάξεων.

B.9.3. ΧΡΟΝΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 32)

Με το άρθρο 32 του νέου Κανονισμού επαναλαμβάνεται η διάταξη του άρθρου 30 του Κανονισμού 44/2001 αναφορικά με το ποιο δικαστήριο θεωρείται επιληφθέν [άρθρο 32 παρ. 1 α) – β)], ενώ εισάγονται μία νέα διευκρινιστική διάταξη για την «αρμόδια για την επίδοση ή την

οποία δικαστήριο που δεν έχει οριστεί σε αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης επιλαμβάνεται διαδικασίας και το ορισθέν δικαστήριο επιλαμβάνεται μεταγενέστερα διαδικασίας για το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία και μεταξύ των ιδίων διαδίκων. Στην περίπτωση αυτή, το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο υποχρεούται να αναστείλει τη διαδικασία του μόλις επιληφθεί το ορισθέν δικαστήριο και έως ότου το δεύτερο αυτό δικαστήριο κηρύξει εαυτό αναρμόδιο βάσει της αποκλειστικής συμφωνίας παρέκτασης. Αυτό έχει σκοπό να διασφαλίσει ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, θα δίδεται προτεραιότητα στο ορισθέν δικαστήριο ώστε να αποφασίσει επί της εγκυρότητας της συμφωνίας και σχετικά με τον βαθμό εφαρμογής της συμφωνίας στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιον του. Το ορισθέν δικαστήριο θα πρέπει να μπορεί να συνεχίσει τις εργασίες του ανεξαρτήτως του εάν το μη ορισθέν δικαστήριο απεφάσισε ήδη να αναστείλει τη διαδικασία του.

Η εξαίρεση αυτή δεν θα πρέπει να καλύπτει περιπτώσεις κατά τις οποίες οι διάδικοι έχουν συνάψει αντικρουόμενες αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης ή όταν δικαστήριο που έχει οριστεί σε παρόμοια συμφωνία επιληφθεί πρώτο. Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να ισχύει η γενική διάταξη του παρόντος κανονισμού περί εκκρεμοδικίας».

⁶⁹ Με την εισαγωγή του κανόνα προτεραιότητας υπέρ του παρεκταθέντος δικαστηρίου αντιμετωπίζεται το φαινόμενο των «αγωγών τορπιλών» ή «αγωγών τορπιλισμού» που παρατηρήθηκε κατά την εφαρμογή της Σύμβασης των Βρυξελλών και του Κανονισμού 44/2001, ήτοι των αγωγών που ασκούσαν εσκεμμένα ενώπιον δικαστηρίου άλλου από αυτό που ορίζει η συμφωνία παρέκτασης, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 25, αριθ. 15, Νίκας ό.π. άρθρο 31, αριθ. 2 – 4, 6 – 15, 18

κοινοποίηση αρχή» και μία νέα παράγραφος για τη σημείωση της ημερομηνίας κατάθεσης του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου ή παραλαβής των προς επίδοση ή κοινοποίηση εγγράφων (άρθρο 32 παρ. 2).

Συγκεκριμένα, επιληφθέν δικαστήριο θεωρείται εκείνο στο οποίο κατατέθηκε το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων έλαβε στη συνέχεια τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή επίδοση του δικόγραφου αυτού στον εναγόμενο [άρθρο 32 παρ. 1 α)]⁷⁰. Στα εθνικά όμως συστήματα όπου το δικόγραφο της αγωγής επιδίδεται στον εναγόμενο πριν κατατεθεί στο δικαστήριο, θεωρείται πως το δικαστήριο επιλήφθηκε της διαφοράς όταν το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο παραληφθεί από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να την καταθέσει στο δικαστήριο [άρθρο 32 παρ. 1 β)]. Στο νέο εδάφιο β της παρ. 1 του άρθρου 32 ορίζεται η αρμόδια για την επίδοση ή κοινοποίηση αρχή ως «η πρώτη η οποία παραλαμβάνει τα προς επίδοση ή κοινοποίηση έγγραφα». Με τον τρόπο αυτό ισορροπούνται τα διαφορετικά δικονομικά συστήματα που ισχύουν στα κράτη μέλη και εξασφαλίζεται ισότητα όπλων μεταξύ των εναγόντων.

Τέλος με την προσθήκη νέας δεύτερης παραγράφου στο άρθρο 32 υποχρεούνται τα δικαστήρια ή οι αρμόδιες για την επίδοση ή την κοινοποίηση αρχές να σημειώνουν αντιστοίχως την ημερομηνία κατάθεσης του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου ή του ισοδύναμου εγγράφου ή την ημερομηνία παραλαβής των προς επίδοση ή κοινοποίηση εγγράφων. Αυτή η νεοπαγής ρύθμιση συντείνει στη μείωση των προβλημάτων που προκαλούν οι καθυστερήσεις των διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίων ορισμένων κρατών μελών πέρα από τα ανεκτά χρονικά όρια⁷¹.

B.9.4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ (ΑΡΘΡΟ 33)

Μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες του Κανονισμού 1215/2012⁷² είναι η ρύθμιση των ζητημάτων διεθνούς εκκρεμοδικίας και διεθνούς συνάφειας. Τα άρθρα 33 – 34 του νέου Κανονισμού ρυθμίζουν ακριβώς αυτά τα δύο ζητήματα⁷³.

Ως προς τη διεθνή εκκρεμοδικία ορίζεται ότι όταν εκκρεμούν παράλληλες διαδικασίες σε κράτος μέλος και σε τρίτο κράτος μη μέλος της ΕΕ και η μεν πρώτη αγωγή με το ίδιο αντικείμενο και τους ίδιους διαδίκους έχει ασκηθεί στο δικαστήριο του τρίτου κράτους, η δε χρονικά μεταγενέστερη σε επιλαμβανόμενο δικαστήριο κράτους μέλους, τότε το μεταγενέστερα επιλαμβανόμενο δικαστήριο κράτους μέλους δύναται κατά την ελεύθερη κρίση του να διατάξει την αναστολή της ενώπιόν του διαδικασίας, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις (άρθρο 33 παρ. 1). Για να έχει εφαρμογή το άρθρο 33 παρ. 1 θα πρέπει επιπλέον η αγωγή που ασκείται σε δικαστήριο κράτους μέλους να θεμελιώνεται στα άρθρα 4 (κατοικία του εναγομένου), 7 (ειδικές δικαιοδοτικές βάσεις), 8 (περαιτέρω ειδικές δικαιοδοτικές βάσεις) ή 9 (αιτήματα περιορισμού της ευθύνης από χρησιμοποίηση πλοίου) του Κανονισμού και να

⁷⁰ Ο χρόνος έναρξης της εκκρεμοδικίας ρυθμίζεται από τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια, διότι μεταξύ των δικαίων των κρατών μελών επικρατούν δύο διαφορετικά καθεστώτα: εκείνα που τοποθετούν τον χρόνο έναρξης της εκκρεμοδικίας στον χρόνο επίδοσης της αγωγής στον εναγόμενο (π.χ. Γερμανία) και σε εκείνα που τον τοποθετούν στον χρόνο κατάθεσης της αγωγής (π.χ. Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο), Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 32, αριθ. 1 – 4

⁷¹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 29, αριθ. 26

⁷² «που υπερβαίνει προφανώς την ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση, αφού εξυπηρετεί και το δημόσιο και το ιδιωτικό συμφέρον, που αξιώνει τη μη έκδοση εν γένει αντιφατικών αποφάσεων», Χ. Π. Παμπούκης, ό.π. σελ. 14

⁷³ Πριν την έναρξη ισχύος του Κανονισμού 1215/2012 εφαρμόζονταν για τις περιπτώσεις αυτές το αυτόνομο εθνικό δίκαιο ή κάποια διεθνής σύμβαση που ίσχυε με το εκάστοτε τρίτο κράτος, η οποία θα απολαμβάνει και μετά την εισαγωγή του νέου Κανονισμού το προβάδισμα έναντι αυτού, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρα 29 – 34 Εισαγ. Παρατ., υποσημείωση 3 και άρθρο 33, υποσημείωση 4

εκκρεμεί ήδη άλλη αγωγή με το ίδιο αντικείμενο, την ίδια αιτία και τους ίδιους διαδίκους σε δικαστήριο τρίτου κράτους.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς, τη συνδρομή των οποίων θα σταθμίσει το δικαστήριο κράτους μέλους προκειμένου να αποφασίσει εάν θα αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία, είναι οι εξής:

A. η εκτίμηση ότι το δικαστήριο του τρίτου κράτους θα εκδώσει απόφαση, η οποία θα έχει τα εχέγγυα να αναγνωρισθεί ή να εκτελεσθεί στο εν λόγω κράτος μέλος [άρθρο 33 παρ. 1 α)]⁷⁴ και

B. η πεποίθηση του δικαστηρίου του κράτους μέλους ότι μια αναστολή είναι επιβεβλημένη για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης [άρθρο 33 παρ. 1 β)].

Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 2, ακόμη και αν έχει τελικά ανασταλεί η διαδικασία, το δικαστήριο του κράτους μέλους δύναται να συνεχίσει τη διαδικασία ανά πάσα στιγμή, εάν συντρέξει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

A. εάν εν τω μεταξύ η διαδικασία στο τρίτο κράτος αναστάλη (προσωρινά ή οριστικά) ή διεκόπη [άρθρο 33 παρ. 2 α)] ή

B. εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους συνάγει ότι η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου του τρίτου κράτους είναι απίθανο να ολοκληρωθεί εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος [άρθρο 33 παρ. 2 β)] ή

Γ. εάν η συνέχιση της διαδικασίας επιβάλλεται για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης [άρθρο 33 παρ. 2 γ)]⁷⁵.

Στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 33 ορίζεται ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους περατώνει τη διαδικασία, δηλαδή απορρίπτει την σχετική αγωγή, εφόσον η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου του τρίτου κράτους ολοκληρωθεί με την έκδοση απόφασης επιδεκτικής αναγνώρισης και εκτέλεσης στο εν λόγω κράτος μέλος.

Η αναστολή ή η συνέχιση ή η περάτωση της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου του κράτους μέλους δύνανται να αποφασισθούν είτε αιτήσε του διαδίκου είτε αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο του κράτους μέλους, εάν αυτό προβλέπεται από το εθνικό του δίκαιο (άρθρο 33 παρ. 4)⁷⁶.

⁷⁴ Η 23^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του Κανονισμού 1215/2012 αναφέρει σχετικώς: «Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να προβλέπει ευέλικτο μηχανισμό που επιτρέπει στα δικαστήρια των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη τις διαδικασίες που εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων τρίτων κρατών, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το κατά πόσον η απόφαση που εκδίδεται σε τρίτο κράτος θα είναι δυνατόν να αναγνωρισθεί και να εκτελεσθεί στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους αυτού και την ορθή απονομή της δικαιοσύνης». Κρίνουμε ότι στο στάδιο της εκτίμησης / πιθανολόγησης της επιδεκτικότητας αναγνώρισης και εκτέλεσης, το δικαστήριο κράτους μέλους θα κρίνει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους αυτού και την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και δεν θα είναι σε θέση να κρίνει (για λόγους ταχύτητας) κατά πόσον η εκδοθησόμενη απόφαση θα είναι επιδεκτική αναγνώρισης ή / και εκτέλεσης σε άλλο κράτος μέλος.

⁷⁵ Σύμφωνα με την 24^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του Κανονισμού 1215/2012 «Για τη σωστή απονομή της δικαιοσύνης, το δικαστήριο του οικείου κράτους μέλους θα πρέπει να αξιολογεί όλα τα πραγματικά περιστατικά της ενώπιόν του υποθέσεως. Εδώ περιλαμβάνεται η σχέση μεταξύ των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης, των διαδίκων και του ενδιαφερόμενου τρίτου κράτους, το στάδιο που βρίσκεται η διαδικασία στο τρίτο κράτος κατά την εκκίνηση της διαδικασίας στο δικαστήριο του κράτους μέλους και το εάν ή όχι το δικαστήριο του τρίτου κράτους αναμένεται να εκδώσει απόφαση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος.

Η αξιολόγηση αυτή μπορεί επίσης να εξετάζει το εάν το δικαστήριο του τρίτου κράτους έχει αποκλειστική δικαιοδοσία στη συγκεκριμένη υπόθεση σε περιστάσεις στις οποίες ένα δικαστήριο κράτους μέλους θα μπορούσε να έχει αποκλειστική δικαιοδοσία».

⁷⁶ Νίκας/Σαχηκετίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 33, αριθ. 2 – 3, 5 – 14

B.9.5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑ (ΑΡΘΡΟ 34)

Παρόμοιες προς τις ρυθμίσεις της διεθνούς εκκρεμοδικίας είναι οι ρυθμίσεις της διεθνούς συνάφειας του άρθρου 34 του νέου Κανονισμού. Οι συναφείς αγωγές ορίζονται στο άρθρο 30 παρ. 3 ως εκείνες «που συνδέονται μεταξύ τους τόσο στενά ώστε να υπάρχει συμφέρον να εξετασθούν και να εκδικασθούν ταυτόχρονα, προκειμένου να αποφευχθεί η έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων αν τυχόν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά». Όταν λοιπόν, η διεθνής δικαιοδοσία βασίζεται στα άρθρα 4 (κατοικία του εναγομένου), 7 (ειδικές δικαιοδοτικές βάσεις), 8 (περαιτέρω ειδικές δικαιοδοτικές βάσεις) ή 9 (αιτήματα περιορισμού της ευθύνης από χρησιμοποίηση πλοίου) του Κανονισμού ενώ εκκρεμεί διαδικασία σε δικαστήριο τρίτου κράτους και δικαστήριο κράτους μέλους έχει επιληφθεί αγωγής συναφούς με την πρώτη, το δικαστήριο του κράτους μέλους δύναται κατά την ανέλεγκτη κρίση του να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

A. ενδείκνυται η συνεκδίκαση και κοινή κρίση των συναφών αγωγών ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους [άρθρο 34 παρ. 1 α)],

B. εκτιμάται ότι το δικαστήριο του τρίτου κράτους θα εκδώσει απόφαση επιδεκτική αναγνώρισης και, κατά περίπτωση, εκτέλεσης στο εν λόγω κράτος μέλος [άρθρο 34 παρ. 1 β)] και

Γ. το δικαστήριο του κράτους μέλους έχει πεισθεί ότι η αναστολή είναι απαραίτητη για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης [άρθρο 34 παρ. 1 γ)].

Και εδώ το δικαστήριο του κράτους μέλους δύναται να συνεχίσει την διαδικασία, ακόμη και αν την είχε αναστείλει, ανά πάσα στιγμή για έναν από τους εξής λόγους:

A. αν εκτιμά ότι δεν υπάρχει πλέον κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων [άρθρο 34 παρ. 2 α)] ή

B. αν η διαδικασία στο δικαστήριο του τρίτου κράτους έχει ανασταλεί ή διακοπεί [άρθρο 34 παρ. 2 β)] ή

Γ. αν πιθανολογεί ότι η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου του τρίτου κράτους είναι απίθανο να ολοκληρωθεί εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος [άρθρο 34 παρ. 2 γ)] ή

Δ. αν η συνέχιση της διαδικασίας είναι επιβεβλημένη για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης [άρθρο 34 παρ. 2 δ)].

Στην περίπτωση της συνάφειας το δικαστήριο του κράτους μέλους έχει τη δυνατότητα (κατά την κρίση του) να περατώσει τη διαδικασία ενώπιον του, δηλαδή να απορρίψει την ενώπιόν του συναφή αγωγή ως απαράδεκτη, αν η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου του τρίτου κράτους ολοκληρώθηκε και οδήγησε στην έκδοση απόφασης επιδεκτικής αναγνώρισης και, ανάλογα με την περίπτωση, εκτέλεσης στο ανωτέρω κράτος μέλος (άρθρο 34 παρ. 3).

Τέλος, τόσο η αναστολή όσο και η συνέχιση και η περάτωση της διαδικασίας μπορούν να αποφασισθούν είτε αιτήσει διαδίκου είτε, όταν αυτό είναι εφικτό βάσει του εθνικού δικαίου, αυτεπαγγέλτως (άρθρο 34 παρ. 4)⁷⁷.

⁷⁷ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 34, αριθ. 1 – 6

B.10. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ (ΑΡΘΡΟ 35)

Το Τμήμα 10 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια αναπαράγει με το άρθρο 35 την ρύθμιση του άρθρου 31 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι για τα ασφαλιστικά μέτρα. Ωστόσο είναι σκόπιμο να γίνει αναφορά σε δύο σημεία: Αφενός μεν στο ότι στον τίτλο του Τμήματος 10 και στο προοίμιο (σκέψη 25^η) αναφέρονται και τα συντηρητικά μέτρα, τα οποία όμως δεν επαναλαμβάνονται στη διάταξη του άρθρου 35, αφετέρου στη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων κράτους μέλους για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων διτώς: είτε στη διεθνή δικαιοδοσία που έχει δικαστήριο κράτους μέλους σύμφωνα με τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια για την κρίση της κύριας διαφοράς είτε στη διεθνή δικαιοδοσία που του απονέμουν οι δικονομικοί κανόνες του εσωτερικού του δικαίου.

Παρά το γεγονός ότι στον Κανονισμό δεν περιέχεται ορισμός των ασφαλιστικών και συντηρητικών μέτρων, ως ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να χαρακτηριστούν τα μέτρα εκείνα που εμποδίζουν τη μεταβολή μίας πραγματικής ή νομικής κατάστασης, ώστε να διασφαλιστούν δικαιώματα που διαγιγνώσκονται ή πρόκειται να διαγνωσθούν στο πλαίσιο κύριας δίκης. Σε αυτά εντάσσονται όλες οι διαδικασίες που παρέχουν πριν ή κατά τη διάρκεια της κύριας δίκης προσωρινή και εξαρτώμενη από την έκβαση της κύριας αυτής δίκης, νομική προστασία⁷⁸. Με την 25^η αιτιολογική σκέψη του Προοιμίου του νέου Κανονισμού περιελήφθη ρητώς στην έννοια των ασφαλιστικών μέτρων η διαταγή συντηρητικών (εξασφαλιστικών) μέτρων με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών ή την προστασία αποδεικτικών στοιχείων, αλλά αποκλείστηκαν τα μέτρα που ζητούνται με σκοπό την αποδεικτική σκοπιμότητα σε μελλοντική δίκη, όπως για παράδειγμα και κυρίως μέτρα σχετικά με την ακρόαση μαρτύρων⁷⁹.

Αναφορικά με τη διεθνή δικαιοδοσία κράτους μέλους για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, η οποία θεμελιώνεται είτε δυνάμει του Κανονισμού για την κρίση της κύριας διαφοράς⁸⁰ είτε δυνάμει του αυτόνομου / εσωτερικού δικονομικού δικαίου του, σημειώνεται πως ο αιτών τα ασφαλιστικά μέτρα δύναται να επιλέξει οποιαδήποτε δικαιοδοτική βάση επιθυμεί ή τον εξυπηρετεί.

Ως προς τα ασφαλιστικά μέτρα, για τους σκοπούς της αναγνώρισης και εκτέλεσης ο όρος «απόφαση» περιλαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από δικαστήριο το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης σύμφωνα με τον Κανονισμό 1215/2012 [άρθρο 2 α) εδάφιο β⁸¹]. Αυτό ακριβώς διευκρινίζεται και στην 33^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του

⁷⁸ Στο ελληνικό δίκαιο τα ασφαλιστικά μέτρα περιλαμβάνουν την εγγυοδοσία, την προσημείωση υποθήκης, την συντηρητική κατάσχεση, την δικαστική μεσεγγύηση, τη ρύθμιση κατάστασης σε όλες τις εκφάνσεις κλπ., Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 35, αριθ. 1, 5, 7, 11, 15

⁷⁹ Στην 25^η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου του Κανονισμού 1215/2012 αναφέρεται «Η έννοια των ασφαλιστικών και συντηρητικών μέτρων θα πρέπει να περιλαμβάνει, λόγου χάρη, τη διαταγή συντηρητικών μέτρων με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών ή την προστασία αποδεικτικών στοιχείων, όπως αναφέρεται στα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Δεν θα πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα τα οποία δεν έχουν συντηρητικό χαρακτήρα, όπως μέτρα που διατάσσουν την ακρόαση μάρτυρα. Αυτό δεν θα πρέπει να θίγει την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις», βλ. και Χ.Π. Παμπούκης, ό.π., σελ. 78 – 80

⁸⁰ Δικαστήριο της κύριας δίκης είναι εκείνο στο οποίο έχει ασκηθεί ή μπορεί να ασκηθεί η κύρια αγωγή.

⁸¹ Άρθρο 2 α) εδάφιο β Κανονισμού 1215/2012: «για τους σκοπούς του κεφαλαίου ΙΙΙ (σ.σ. Αναγνώριση και Εκτέλεση), ο όρος «απόφαση» περιλαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα, που διατάσσονται από δικαστήριο το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης δυνάμει του παρόντος κανονισμού. Δεν περιλαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από τέτοιο δικαστήριο χωρίς κλήτευση του εναγομένου εκτός εάν η απόφαση που προβλέπει το μέτρο έχει επιδοθεί στον εναγόμενο πριν από την εκτέλεσή τους».

Κανονισμού⁸², που αναφέρει ότι διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των ασφαλιστικών και συντηρητικών μέτρων που διατάσσονται από το αρμόδιο για την ουσία της υπόθεσης δικαστήριο, ενώ οι συνέπειες των ασφαλιστικών και συντηρητικών μέτρων που διατάσσονται από δικαστήριο κράτους μέλους που δεν έχει αρμοδιότητα επί της ουσίας της υπόθεσης περιορίζονται στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους.

⁸² 33^η αιτιολογική σκέψη προοιμίου Κανονισμού 1215/2012: «Εφόσον ασφαλιστικά και συντηρητικά μέτρα διατάσσονται από το αρμόδιο για την ουσία της υπόθεσης δικαστήριο, θα πρέπει να εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία τους σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Ωστόσο, ασφαλιστικά και συντηρητικά μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο αυτό χωρίς κλήτευση του εναγομένου δεν αναγνωρίζονται και δεν εκτελούνται δυνάμει του παρόντος κανονισμού εκτός εάν η απόφαση που περιέχει το μέτρο επιδίδεται και κοινοποιείται στον εναγόμενο πριν από την εκτέλεσή τους. Αυτό δεν αποκλείει την αναγνώριση και εκτέλεση των εν λόγω μέτρων βάσει του εθνικού δικαίου. Σε περίπτωση που τα ασφαλιστικά και συντηρητικά μέτρα διατάσσονται από δικαστήριο κράτους μέλους που δεν έχει αρμοδιότητα επί της ουσίας της υπόθεσης, οι συνέπειες των μέτρων θα πρέπει να περιορίζονται, σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ – ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΑΡΘΡΑ 36 – 57)

Το ενοποιητικό στοιχείο της δικονομικής βάσης του νέου Κανονισμού βρίσκει τη σημαντικότερη έκφρασή του στο Κεφάλαιο III για την Αναγνώριση και την Εκτέλεση των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί από δικαστήρια κράτους μέλους σε άλλα κράτη μέλη. Η ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων στον ενδοκοινοτικό χώρο συντείνει στην εν γένει κοινοτικοποίηση της έννομης προστασίας. Ως προς την αναγνώριση ήδη από την ισχύ της Σύμβασης των Βρυξελλών είχε προβλεφθεί η αυτοδίκαιη και άνευ ετέρου, δηλαδή χωρίς τη μεσολάβηση ιδιαίτερης διαδικασίας, αναγνώριση αποφάσεων σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Αντιθέτως για να επεκταθεί και σε άλλα κράτη ένας εκτελεστός για ένα κράτος τίτλος όφειλε να λάβει το χρίσμα της εκτελεστότητας στο κράτος εκτέλεσης (διαδικασία *exequatur*). Τόσο στη Σύμβαση των Βρυξελλών όσο και στον Κανονισμό 44/2001 ίσχυε το σύστημα της ενδιάμεσης διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας της αλλοδαπής απόφασης στο κράτος υποδοχής της (άρθρο 38 Κανονισμού 44/2001).

Μέχρι τον Κανονισμό 1215/2012 η ενοποιητική διαδικασία είχε προχωρήσει κυρίως στο επίπεδο της διεθνούς δικαιοδοσίας. Αντιθέτως για την εκτέλεση είχε επιτευχθεί μόνον η απλούστευση και η επιτάχυνση της παροχής έννομης προστασίας. Πλέον ο νέος Κανονισμός καταργεί για την εκτέλεση τη διαδικασία απονομής της εκτελεστότητας (*exequatur*) και διατηρεί τον έλεγχο αναγνώρισης και εκτέλεσης, ο οποίος θα λαμβάνει χώρα όχι πριν την επιχείρηση εκτέλεσης, αλλά εκ των υστέρων, με πρωτοβουλία του καθ' ου.

Η απόφαση δικαστηρίου κράτους μέλους αντιμετωπίζεται ως απόφαση δικαστηρίου του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Το δε βάρος αμφισβήτησης των προϋποθέσεων αναγνώρισης ή εκτέλεσης της απόφασης αυτής φέρει ο καθ' ου. Το κράτος υποδοχής της εκτελεστής απόφασης μπορεί να ελέγχει τους λόγους άρνησης της εκτέλεσης⁸³.

Ο νέος Κανονισμός έχει αναδιατάξει ως έναν βαθμό την ύλη στο Κεφάλαιο III, έχει αφαιρέσει κάποια άρθρα και έχει προσθέσει νέα. Έτσι δεν υπάρχει αντιστοιχία στην αρίθμηση των άρθρων, όπως στα δύο προηγούμενα Κεφάλαια, στα οποία υπήρχε απόκλιση δύο ή τριών αριθμών σε κάθε άρθρο.

Γ.1. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ (ΑΡΘΡΑ 36 – 38)

Γ.1.1. ΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΠΙΠΤΟΥΣΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ (ΑΡΘΡΟ 36)

Το σύστημα της αυτόματης αναγνώρισης των αποφάσεων εντός της ΕΕ συναντάται στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη⁸⁴ και η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων του άρθρου 33 παρ. 1 του Κανονισμού 44/2001 παραμένει και στον νέο Κανονισμό (άρθρο 36 παρ.

⁸³ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ Εισαγ. παρατ., αριθ. 1, 3

⁸⁴ Στον ελληνικό ΚΠολΔ το άρθρο 323 (Δεδικασμένο από αλλοδαπή απόφαση) ορίζει: «Με την επιφύλαξη αυτών που ορίζουν διεθνείς συμβάσεις, απόφαση αλλοδαπού πολιτικού δικαστηρίου ισχύει και αποτελεί δεδικασμένο στην Ελλάδα χωρίς άλλη διαδικασία εφόσον 1) αποτελεί δεδικασμένο σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου όπου εκδόθηκε, 2) η υπόθεση κατά τις διατάξεις του ελληνικού δικαίου υπαγόταν στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους στο οποίο ανήκει το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, 3) ο διάδικος που νικήθηκε δεν στερήθηκε το δικαίωμα της υπεράσπισης και γενικά της συμμετοχής στη δίκη, εκτός αν η στέρηση έγινε σύμφωνα με διάταξη που ισχύει και για τους υπηκόους του κράτους στο οποίο ανήκει το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, 4) δεν είναι αντίθετη προς απόφαση ελληνικού δικαστηρίου που εκδόθηκε στην ίδια υπόθεση και αποτελεί δεδικασμένο για τους διαδίκους μεταξύ των οποίων εκδόθηκε η απόφαση του αλλοδαπού δικαστηρίου και 5) δεν είναι αντίθετη προς τα χρηστά ήθη ή προς τη δημόσια τάξη».

1). Κατά τον νέο Κανονισμό για να επέμβει δικαστική αρχή, θα πρέπει να αμφισβητηθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων αναγνώρισης (άρθρο 36 παρ. 2 – 3).

Στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο η έννοια της αναγνώρισης συνδέεται με την ισχύ μίας αλλοδαπής απόφασης και με τη δημιουργία δεδικασμένου από αυτήν την απόφαση στην εσωτερική έννομη τάξη. Όλες (με εξαίρεση την εκτελεστότητα) οι συνέπειες που προβλέπονται για την αλλοδαπή απόφαση από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης επεκτείνονται αυτοδικαίως στο κράτος μέλος αναγνώρισης, εκτός από εκείνες που είναι παντελώς άγνωστες ή αντίθετες στη δημόσια τάξη του κράτους υποδοχής. Η αυτόματη αναγνώριση σημαίνει αυτόματη επέκταση των συνεπειών της αλλοδαπής απόφασης στο κράτος αναγνώρισης.

Η παράγραφος 2 του άρθρου 36 εισάγει την αυτοτελή διαδικασία αναγνώρισης κατ' αντιστοιχία προς εκείνη του άρθρου 33 παρ. 2 του Κανονισμού 44/2001. Για να εκκινήσει η διαδικασία αναγνώρισης υποβάλλεται αίτημα αναγνώρισης σύμφωνα με τη διαδικασία του Τμήματος 3 – Υποτήμημα 2 (Άρνηση εκτέλεσης). Το στοιχείο της αμφισβήτησης όπως και το στοιχείο της επίκλησης της αναγνώρισης ως κύριου ζητήματος που προέβλεπε το άρθρο 33 παρ. 2 του Κανονισμού 44/2001 δεν επαναλαμβάνονται στον νέο Κανονισμό.

Στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 36 ρυθμίζεται ο παρεμπιπτόντων έλεγχος της άρνησης αναγνώρισης, κατά τρόπο πιο συγκεκριμένο από την αντίστοιχη παράγραφο 3 του άρθρου 33 του Κανονισμού 44/2001. Σύμφωνα με τον νέο Κανονισμό, το δικαστήριο της κύριας υπόθεσης δύναται να ασχοληθεί παρεμπιπτόντως με το θέμα της άρνησης αναγνώρισης, στην περίπτωση που η έκβαση της δικαστικής διαδικασίας εξαρτάται από την κρίση επί του παρεμπιπτόντος αυτού ζητήματος. Με τη νέα διατύπωση συγκεκριμενοποιείται η προηγούμενη αντίστοιχη διάταξη που δεν προέβλεπε ρητώς την προϋπόθεση εξάρτησης της κύριας διαδικασίας από την κρίση επί της αναγνώρισης⁸⁵.

Γ.1.2. ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 37)

Η νέα διάταξη του άρθρου 37 του Κανονισμού 1215/2012 προσδιορίζει τα έγγραφα που απαιτείται να προσκομισθούν για να γίνει από διάδικο επίκληση σε κράτος μέλος απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος. Οι τυπικές προϋποθέσεις για την αναγνώριση ή την εκτέλεση αποφάσεων εντός της ΕΕ απλοποιήθηκαν με τον νέο Κανονισμό και τα απαιτούμενα για την αναγνώριση έγγραφα δεν διαφοροποιούνται σε γενικές γραμμές για την αναγνώριση και για την εκτέλεση. Ωστόσο οι προϋποθέσεις για την εκτέλεση περιέχονται σε ξεχωριστές, αναλυτικότερες και αυστηρότερες διατάξεις, δεδομένης και της σημασίας της εκτέλεσης μίας απόφασης, ως εκδήλωσης κρατικής βούλησης και κυριαρχίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1 α) – β) απαιτούνται αφενός μεν αντίγραφο της απόφασης με τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας, αφετέρου δε βεβαίωση εκδοθείσα κατά το άρθρο 53 (έκδοση βεβαίωσης). Πρόκειται για βεβαίωση που εκδίδει το δικαστήριο προέλευσης κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε ενδιαφερόμενου σε έντυπο της μορφής του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού 1215/2012.

Με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 37 παρέχεται στο δικαστήριο ή στην αρχή ενώπιον της οποίας γίνεται επίκληση της αλλοδαπής απόφασης να ζητήσει την προσκόμιση μετάφρασης ή μεταγραμματισμού⁸⁶ του περιεχομένου της ανωτέρω βεβαίωσης (σύμφωνα με το άρθρο 57 για τη Μετάφραση/Μεταγραμματισμό) (άρθρο 37 παρ. 2 εδάφιο α). Αντ' αυτών (σύμφωνα με το

⁸⁵ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 36, αριθ. 1, 3 – 4, 16 – 17, 20

⁸⁶ Αναγωγή στη λατινική γραφή (και αντιστρόφως). Ο μεταγραμματισμός είναι απαραίτητος σε τίτλους προερχόμενους από την Ελλάδα, την Κύπρο και τη Βουλγαρία, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 37, αριθ. 1 – 2, 6

άρθρο 37 παρ. 2 εδάφιο β) δύνανται το δικαστήριο ή η αρχή να ζητήσουν τη μετάφραση της απόφασης, «εάν δεν μπορεί να συνεχίσει τη διαδικασία χωρίς (αυτή τη) μετάφραση⁸⁷».

Η σχετική διάταξη του άρθρου 55 παρ. 2 του Κανονισμού 44/2001 που όριζε ότι «*το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή μπορούν να ζητήσουν την προσαγωγή μεταφράσεων των εγγράφων. Η μετάφραση επικυρώνεται από πρόσωπο που, σε ένα από τα κράτη μέλη, έχει αυτή την εξουσία*», δεν επαναλαμβάνεται στον νέο Κανονισμό. Το άρθρο 57 παρ. 3 ορίζει σχετικώς ότι «*κάθε μετάφραση βάσει του παρόντος κανονισμού πραγματοποιείται από επίσημο μεταφραστή κράτους μέλους*».

Γ.1.3. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 38)

Το άρθρο 38 του νέου Κανονισμού προβλέπει τη δυνατότητα (όχι υποχρέωση) του δικαστηρίου ή άλλης αρχής ενώπιον της οποίας γίνεται επίκληση απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος να αναστείλει (αυτεπαγγέλτως και με ελεύθερη κρίση) τη διαδικασία αναγνώρισης εν όλω ή εν μέρει σε δύο περιοριστικά απαριθμούμενες περιπτώσεις: α) εάν η απόφαση έχει προσβληθεί στο κράτος προέλευσης [άρθρο 38 α)] και β) εάν έχει ασκηθεί αρνητική ή θετική αναγνωριστική αγωγή ως προς τη συνδρομή των λόγων άρνησης αναγνώρισης που προβλέπονται στο άρθρο 45 [άρθρο 38 β)]. Σκοπός της ρύθμισης είναι η αποτροπή του κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων και η διαφύλαξη της ασφάλειας δικαίου.

Η πρώτη περίπτωση αναφέρονταν και στο άρθρο 37 παρ. 1 του Κανονισμού 44/2001, αλλά τότε απαιτούνταν προσβολή με τακτικό ένδικο μέσο. Πλέον αρκεί η προσβολή της απόφασης στο κράτος έκδοσής της με οποιοδήποτε αδιακρίτως ένδικο μέσο ή βοήθημα⁸⁸. Τέλος η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 37 του Κανονισμού 44/2001 αναφορικά με την αναστολή εκτέλεσης απόφασης που έχει εκδοθεί στην Ιρλανδία ή το Ηνωμένο Βασίλειο, δεν κρίθηκε σκόπιμο να επαναληφθεί στον νέο Κανονισμό.

Γ.2. ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΑΡΘΡΑ 39 – 44)

Τα άρθρα 39 – 44 του νέου Κανονισμού είναι νέα και δεν αντιστοιχούν σε άρθρα του Κανονισμού 44/2001. Εισάγουν την άμεση εκτελεστότητα σε ένα κράτος μέλος των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος και ρυθμίζουν τη διαδικασία εκτέλεσης και την προστασία του επισπεύδοντος και του καθ' ου.

Η αναντιστοιχία μεταξύ των άρθρων του παλαιού και του νέου Κανονισμού προκύπτει από τον Πίνακα Αντιστοιχίας του Παραρτήματος III του νέου Κανονισμού. Ωστόσο επισημαίνεται ότι στα άρθρα 39 – 48 του Κανονισμού 44/2001 ρυθμίζονταν θέματα που ενδεχομένως έχουν διατηρηθεί στον νέο Κανονισμό εντασσόμενα στο νέο πλαίσιο της άμεσης εκτελεστότητας. Τα θέματα αυτά ήταν τα εξής:

- Αρμοδιότητα για την υποβολή αίτησης για κήρυξη εκτελεστότητας (άρθρο 39)

⁸⁷ Στην ελληνική απόδοση του Κανονισμού 1215/2012, η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 37 έχει μεταφραστεί ανακριβώς. Στο αγγλικό κείμενο η παράγραφος αυτή έχει ως εξής: *“The court or authority before which a judgment given in another Member State is invoked may, where necessary, require the party invoking it to provide, in accordance with Article 57, a translation or a transliteration of the contents of the certificate referred to in point (b) of paragraph 1. The court or authority may require the party to provide a translation of the judgment instead of a translation of the contents of the certificate if it is unable to proceed without such a translation”*. Από το αγγλικό κείμενο προκύπτει ότι στο δεύτερο εδάφιο αναφορά γίνεται σε μετάφραση της απόφασης και όχι του περιεχομένου της βεβαίωσης. Μόνον έτσι εξάλλου διαφοροποιείται η διάταξη του δεύτερου εδαφίου από εκείνη του πρώτου.

⁸⁸ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 38, αριθ. 1 – 2

- Τρόπος υποβολής αίτησης για κήρυξη εκτελεστότητας και εκλογή κατοικίας / ορισμός αντικλήτου (άρθρο 40)
- Κήρυξη εκτελεστότητας / μη ακρόαση καθ' ου (άρθρο 41)
- Γνωστοποίηση απόφασης στον αιτούντα / επίδοση κήρυξης εκτελεστότητας στον καθ' ου (άρθρο 42)
- Ένδικο μέσο (άρθρο 43)
- Περαιτέρω ένδικο μέσο (άρθρο 44)
- Λόγοι απόρριψης / ανάκλησης κήρυξης εκτελεστότητας (άρθρο 45)
- Αναστολή διαδικασίας (άρθρο 46)
- Ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 47)
- Κήρυξη εκτελεστότητας για ορισμένες αξιώσεις ή ορισμένα μέρη μίας απόφασης (άρθρο 48).

Βασική διαφορά των σχετικών διατάξεων των δύο Κανονισμών είναι ότι ο μεν Κανονισμός 44/2001 προέβλεπε διαδικασία κήρυξης εκτελεστότητας, οπότε οι σχετικές διατάξεις αφορούσαν στην διαδικασία αυτή, ενώ ο νέος Κανονισμός προβλέπει την άμεση εκτελεστότητα, οπότε οι σχετικές διατάξεις, ακόμη κι αν ομοιάζουν προς διατάξεις του προηγούμενου Κανονισμού (π.χ. για τα ένδικα μέσα ή τα ασφαλιστικά μέτρα), προσανατολίζονται στην νέα αυτή κατεύθυνση προς την οποία οδηγείται η ευρωπαϊκή πολιτική δικονομία, ήτοι την παύση αναζήτησης πανηγυρικής κήρυξης της εκτελεστότητας.

Γ.2.1. ΑΜΕΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ (ΑΡΘΡΟ 39)

Με το άρθρο 39 πραγματώνεται το πάγιο αίτημα για ανεμπόδιστη κυκλοφορία των αποφάσεων στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο. Δεν απαιτείται πλέον κανενός είδους προληπτικός δικαστικός έλεγχος για την εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος απόφασης που είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης. Ο κανόνας αυτός αποτελεί την πεμπτοουσία του νέου ευρωπαϊκού διεθνούς δικαίου της εκτέλεσης αποφάσεων. Η εκτελούμενη δικαστική απόφαση αναπτύσσει στο κράτος μέλος προορισμού τις έννομες συνέπειες που είχε στο κράτος έκδοσης («ομοίως εκτελεστή»)⁸⁹.

Γ.2.2. ΛΗΨΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ (ΑΡΘΡΟ 40)

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ανάγκη αυξημένης προστασίας του επισπεύδοντος από τον κίνδυνο να αποξενωθεί ο καθ' ου από τα περιουσιακά του στοιχεία, μόλις αντιληφθεί ότι επίκειται ή επισπεύδεται εκτέλεση απόφασης σε βάρος του ή αυτή καθυστερεί, ο κοινοτικός νομοθέτης προέβλεψε την παροχή με κάθε εκτελεστή απόφαση αυτοδίκαιης εξουσίας λήψης οποιουδήποτε συντηρητικού μέτρου που προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης (άρθρο 40)⁹⁰. Η σχετική εξουσία περιορίζεται στα συντηρητικά (εξασφαλιστικά) μέτρα, τα οποία προστατεύουν τον επισπεύδοντα από ενδεχόμενες

⁸⁹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 39, αριθ. 1, 3

⁹⁰ Στον Κανονισμό 44/2001 προβλέπονταν η λήψη ασφαλιστικών μέτρων στο άρθρο 47, το οποίο όριζε: «1. Όταν μια απόφαση πρέπει να αναγνωρισθεί σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό ο αιτών δύναται να προσφύγει σε ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτέλεσεως χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας δυνάμει του άρθρου 41.

2. Η κήρυξη της εκτελεστότητας εμπεριέχει και τη δυνατότητα λήψεως ασφαλιστικών μέτρων.

3. Κατά τη διάρκεια της προθεσμίας προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 43 παράγραφος 5, κατά της κήρυξης της εκτελεστότητας και έως ότου εκδοθεί απόφαση για την προσφυγή αυτή, μπορούν να ληφθούν μόνο ασφαλιστικά μέτρα επί της περιουσίας του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση».

απαλλοτριωτικές διαθέσεις της περιουσίας του καθ' ου. Τα ασφαλιστικά μέτρα δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα διάταξη⁹¹.

Γ.2.3. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΔΙΚΑΙΟ (ΑΡΘΡΟ 41)

Στο άρθρο 41 καθιερώνεται η αρχή της πλήρους εξομοίωσης, καθώς ορίζεται ότι η διαδικασία εκτέλεσης σε ένα κράτος μέλος απόφασης εκτελεστής στο κράτος μέλος έκδοσής της διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης και η εκτέλεση γίνεται υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και για την εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδονται στο κράτος μέλος αναγνώρισης ή εκτέλεσης (άρθρο 41 παρ. 1).

Ωστόσο στην δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι οι λόγοι του εθνικού δικαίου για τους οποίους επιτρέπεται να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να ανασταλεί η επισπευδόμενη εκτέλεση δεν πρέπει να είναι ασύμβατοι με τους λόγους άρνησης εκτέλεσης του άρθρου 45 (Λόγοι άρνησης αναγνώρισης) (άρθρο 41 παρ. 2). Επισημαίνεται εδώ ότι ο νέος Κανονισμός με τη διάταξη αυτή δεν διευρύνει τους λόγους άρνησης αναγνώρισης με την προσθήκη και λόγων που προβλέπονται από το κράτος αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Η εν λόγω διάταξη αφορά αποκλειστικά στους λόγους που οδηγούν στην ακύρωση ή αναστολή της εκτέλεσης και όχι της αναγνώρισης της αλλοδαπής απόφασης. Πλέον όμως παύει ο αυστηρός διαχωρισμός μεταξύ των λόγων άρνησης εκτέλεσης κατά τον Κανονισμό 1215/2012 και των λόγων ακύρωσης της εκτέλεσης του εθνικού δικαίου⁹².

Τέλος με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 41 παύει η υποχρέωση ταχυδρομικής διεύθυνσης και εξουσιοδοτημένου εκπροσώπου που είχε ο επισπευδών κατά το άρθρο 40 παρ. 2 του Κανονισμού 44/2001. Στον νέο Κανονισμό ορίζεται ότι ο επισπευδών την εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, δεν υποχρεούται να έχει ταχυδρομική διεύθυνση ούτε εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο στο κράτος μέλος αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο οφείλει να έχει μόνο αν είναι υποχρεωτικό να έχει αντιπρόσωπο ανεξαρτήτως από την εθνικότητα ή την κατοικία των διαδίκων (δηλαδή αποκλειστικά από δικονομικούς λόγους)⁹³.

Γ.2.4. ΠΡΟΣΚΟΜΙΖΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 42)

Στο άρθρο 42 προσδιορίζονται τα έγγραφα που ο επισπευδών την εκτέλεση αλλοδαπής απόφασης πρέπει να υποβάλει στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή (στην Ελλάδα στον κατά τόπον αρμόδιο δικαστικό επιμελητή). Τα έγγραφα αυτά διαφοροποιούνται εν μέρει αναλόγως

⁹¹ Το εσωτερικό δικονομικό δίκαιο του δικαστηρίου του κράτους εκτέλεσης καθορίζει ποια είναι αυτά τα συντηρητικά μέτρα. Στο ελληνικό δίκαιο περιλαμβάνονται η εγγυοδοσία, η συντηρητική κατάσχεση, η εγγραφή προσημείωσης, η μεσεγγύηση κ.ά. Το άρθρο παρέχει τη δυνατότητα στον επισπευδόντα να ζητήσει τη λήψη εξασφαλιστικών της απαίτησής του μέτρων σε οποιοδήποτε κράτος μέλος ο καθ' ου διαθέτει περιουσιακά στοιχεία και εν συνεχεία να προβεί σε εκτέλεση στο κράτος μέλος που επιθυμεί, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 40, αριθ. 1 – 3

⁹² Η αιτιολογική σκέψη 30 του προοιμίου του Κανονισμού αναφέρει «Ο διάδικος που αντιτάσσεται στην εκτέλεση απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, και σύμφωνα με το νομικό σύστημα του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης, να είναι σε θέση να επικαλεστεί, στην ίδια διαδικασία, εκτός από τους λόγους άρνησης κατά τον παρόντα κανονισμό, τους λόγους άρνησης που προβλέπονται στην εθνική νομοθεσία και εντός των προθεσμιών που αυτή προβλέπει.

Η αναγνώριση μιας απόφασης μπορεί, ωστόσο, να απορριφθεί μόνο εφόσον συντρέχουν ένας ή περισσότεροι από τους λόγους άρνησης που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό».

⁹³ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 41, αριθ. 6, 11, 13

εάν πρόκειται για συνήθη (διαγνωστική) απόφαση ή απόφαση που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα. Σκοπός της διάταξης είναι να απλοποιηθεί και να επιταχυνθεί η εκτέλεση, χωρίς να διακυβεύεται η ασφάλεια δικαίου.

Για την εκτέλεση συνήθους (διαγνωστικής) απόφασης πρέπει να προσκομισθούν α) αντίγραφο της απόφασης με τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας και β) η βεβαίωση που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 53 (Έκδοση βεβαίωσης), η οποία θα πιστοποιεί ότι η απόφαση είναι εκτελεστή και περιέχει απόσπασμα της απόφασης, καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε συναφή πληροφορία σχετικά με τα καταβλητέα δικαστικά έξοδα και τον υπολογισμό των τόκων [άρθρο 42 παρ. 1 σημεία α) – β)].

Επί αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων προσκομίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 2: α) αντίγραφο της απόφασης με τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας, β) η βεβαίωση που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 53 (Έκδοση βεβαίωσης), η οποία περιέχει περιγραφή του μέτρου και πιστοποιεί i) ότι το δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει την ουσία της υπόθεσης και ii) ότι η απόφαση είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης και γ) αν το μέτρο έχει διαταχθεί χωρίς κλήτευση του εναγομένου να εμφανισθεί στο δικαστήριο, αποδεικτικό επίδοσης της απόφασης (ώστε ο αντίδικος να μπορέσει να ακουστεί έστω και εκ των υστέρων).

Τέλος η αρμόδια αρχή εκτέλεσης αφενός μεν δύναται, αν το κρίνει αναγκαίο, να ζητήσει μετάφραση ή μεταγραμματοισμό (σύμφωνα με το άρθρο 57) του περιεχομένου της βεβαίωσης (άρθρο 42 παράγραφος 3), αφετέρου δε μπορεί να απαιτήσει μετάφραση της απόφασης, αλλά μόνον εφόσον δεν δύναται να συνεχίσει τη διαδικασία χωρίς μετάφραση (άρθρο 42 παρ. 4)⁹⁴.

Γ.2.5. ΕΠΙΔΟΣΗ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗΣ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ (ΑΡΘΡΟ 43)

Με σκοπό να διασφαλιστεί το δικαίωμα ακρόασης του καθ' ου το άρθρο 43 του Κανονισμού 1215/2012 ορίζει ότι αν ζητείται εκτέλεση απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος, η βεβαίωση του άρθρου 53 επιδίδεται και κοινοποιείται στον καθ' ου πριν από το πρώτο μέτρο εκτέλεσης. Μάλιστα και σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 32 του προοιμίου του Κανονισμού 1215/2012, θα πρέπει η επίδοση να πραγματοποιείται σε εύλογο χρονικό διάστημα πριν από το πρώτο μέτρο εκτέλεσης, για να έχει ο καθ' ου χρόνο αποτροπής της⁹⁵. Η βεβαίωση συνοδεύεται από την απόφαση, εφόσον αυτή δεν επιδόθηκε και κοινοποιήθηκε ακόμα στον καθ' ου (άρθρο 43 παρ. 1). Στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο κρίνεται ότι ο εύλογος χρόνος που αξιώνεται να μεσολαβεί μεταξύ επίδοσης βεβαίωσης και απόφασης αφενός και πρώτου μέτρου εκτέλεσης αφετέρου τηρείται, εάν η βεβαίωση και η εκτελούμενη αλλοδαπή απόφαση επιδοθούν από κοινού, συγχρόνως με την επιταγή προς εκτέλεση του άρθρου 924 του ΚΠολΔ⁹⁶.

⁹⁴ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 42, αριθ. 1 – 2, 4

⁹⁵ Αιτιολογική σκέψη 32 του προοιμίου του Κανονισμού 1215/2012: «Για να ενημερωθεί το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, η βεβαίωση που θεσπίζεται βάσει του παρόντος κανονισμού, εάν χρειάζεται συνοδευόμενη από την απόφαση, επιδίδεται και κοινοποιείται σε αυτό το πρόσωπο σε εύλογο χρονικό διάστημα πριν το πρώτο μέτρο της εκτέλεσης. Στο πλαίσιο αυτό, ως πρώτο μέτρο εκτέλεσης λογίζεται το πρώτο μέτρο της εκτέλεσης μετά την επίδοση και κοινοποίηση».

⁹⁶ 924 ΚΠολΔ – Έναρξη αναγκαστικής εκτέλεσης / Επιταγή προς εκτέλεση: «Η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης αρχίζει από την επίδοση σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση αντιγράφου του απογράφου με επιταγή για εκτέλεση και στην περίπτωση του άρθρου 915 και αντιγράφου του αποδεικτικού εγγράφου που αναφέρεται στο άρθρο αυτό. Η επιταγή γράφεται κάτω από το αντίγραφο του απογράφου και πρέπει να ορίζει με ακρίβεια την απαίτηση. Όποιος επισπεύδει αναγκαστική εκτέλεση, έχει υποχρέωση να διορίσει, με την επιταγή που κοινοποιείται σε εκείνον κατά του οποίου γίνεται η εκτέλεση, αντίκλητο που να κατοικεί στην περιφέρεια του πρωτοδικείου του τόπου της εκτέλεσης, διαφορετικά αντίκλητος θεωρείται ο πληρεξούσιος δικηγόρος που υπογράφει

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 43 ορίζει ότι ο καθ' ου που κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό του κράτους μέλους προέλευσης, μπορεί να ζητήσει μετάφραση της απόφασης προκειμένου να αμφισβητήσει την εκτέλεσή της, εφόσον η απόφαση δεν είναι διατυπωμένη ή δεν συνοδεύεται από μετάφραση α) σε γλώσσα που κατανοεί ή β) στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους κατοικίας ή, εάν αυτό το κράτος έχει περισσότερες επίσημες γλώσσες, στην επίσημη ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου κατοικίας του.

Εάν η μετάφραση της απόφασης ζητείται σε γλώσσα που κατανοεί ο καθ' ου ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου κατοικίας του, δεν μπορούν να ληφθούν μέτρα εκτέλεσης εκτός από ασφαλιστικά μέτρα⁹⁷ έως ότου η μετάφραση επιδοθεί στον καθ' ου. Εάν όμως η απόφαση έχει ήδη επιδοθεί και κοινοποιηθεί στον καθ' ου σε γλώσσα που κατανοεί ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου κατοικίας του ή συνοδεύεται από μετάφραση σε μία από αυτές τις γλώσσες, τότε δεν μπορεί να ζητήσει μετάφραση της απόφασης.

Το άρθρο 43 δεν εφαρμόζεται (όπως ορίζεται στην τρίτη του παράγραφο) στην εκτέλεση ασφαλιστικών (συντηρητικών) μέτρων που περιλαμβάνονται σε απόφαση ή όταν ο επισπεύδων λαμβάνει ασφαλιστικά (συντηρητικά) μέτρα που λαμβάνονται από το κράτος αναγνώρισης ή εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 40. Αυτό δικαιολογείται διότι τα εξασφαλιστικά μέτρα δεν προξενούν οριστική βλάβη και μπορούν να ανατραπούν⁹⁸.

Γ.2.6. ΠΑΡΟΧΗ ΕΓΓΥΗΣΗΣ – ΑΝΑΣΤΟΛΗ (ΑΡΘΡΟ 44)

Το άρθρο 44 σε συνέχεια του 43 για την προάσπιση των δικαιωμάτων του καθ' ου, προβλέπει τη δυνατότητα αυτός να ζητήσει αναστολή της εκτέλεσης (και κάποιες ακόμη δυνατότητες) ως εξής:

Με την πρώτη παράγραφο παρέχεται η δυνατότητα στον καθ' ου, εφόσον έχει υποβάλει αίτηση άρνησης εκτέλεσης απόφασης (σύμφωνα με τον Κανονισμό) να ζητήσει (από το δικαστήριο στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση άρνησης εκτέλεσης):

α) να περιορίσει τη διαδικασία εκτέλεσης στη λήψη συντηρητικών μέτρων·

β) να εξαρτήσει την εκτέλεση από τον όρο της παροχής εγγύησης, την οποία προσδιορίζει το ίδιο (οπότε το ποσό της εγγύησης όσον αφορά στην Ελλάδα, κατατίθεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων) ή

γ) να αναστείλει, εν όλω ή εν μέρει, τη διαδικασία εκτέλεσης. Σε αυτήν την περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να χορηγήσει αναστολή υπό τον όρο παροχής εγγύησης από τον καθ' ου).

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 44 ορίζει ότι εάν η εκτελεστότητα της απόφασης έχει ανασταλεί στο κράτος μέλος προέλευσης, τότε η αρμόδια αρχή στο κράτος μέλος εκτέλεσης (στην Ελλάδα ο αρμόδιος κατά τόπον δικαστικός επιμελητής), με αίτηση του καθ' ου, αναστέλλει τη διαδικασία εκτέλεσης. Η αναστολή θα είναι ολική ή μερική ανάλογα προς την αναστολή στο κράτος προέλευσης.

Επισημαίνεται ότι στις περιπτώσεις της πρώτης παραγράφου το δικαστήριο αποφασίζει κατά τη διακριτική του ευχέρεια, ενώ στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου ο δικαστικός επιμελητής υποχρεούται να αναστείλει τη διαδικασία εκτέλεσης⁹⁹.

την επιταγή. Στον αντίκλητο μπορούν να γίνουν όλες οι επιδόσεις και οι προσφορές που αφορούν την εκτέλεση».

⁹⁷ Πρόκειται για τα εξασφαλιστικά μέτρα του άρθρου 40.

⁹⁸ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 43, αριθ. 1 – 3, 5 – 6

⁹⁹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 44, αριθ. 1 – 7

Γ.3. ΑΡΝΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΑ 45 – 51)

Μία από τις βασικότερες αλλαγές που επέφερε ο Κανονισμός 1215/2012 αφορά στην κατάργηση του εκ των προτέρων ελέγχου, αν συνέτρεχαν οι λόγοι, που εμπόδιζαν την αναγνώριση και εκτέλεση της αλλοδαπής απόφασης. Δηλαδή καταργήθηκε το ενδιάμεσο (προληπτικό) στάδιο της δικαστικής κήρυξης της εκτελεστότητας. Παρέμεινε ωστόσο αναλλοίωτος ο ουσιαστικός έλεγχος, αν η αλλοδαπή απόφαση έχει τα προσόντα να εξομοιωθεί πλήρως με την ημεδαπή. Πλέον ο έλεγχος των κωλυμάτων αναγνώρισης και εκτέλεσης προϋποθέτει πρωτοβουλία του καθ' ου, ο οποίος υποβάλλει αίτηση άρνησης αναγνώρισης ή εκτέλεσης¹⁰⁰.

Το Τμήμα 3 (Άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης) του Κεφαλαίου III διαιρείται σε δύο Υποτμήματα, το Υποτμήμα 1 (Άρνηση αναγνώρισης – άρθρο 45) και το Υποτμήμα 2 (Άρνηση εκτέλεσης άρθρα 46 - 51).

Γ.3.1. ΑΡΝΗΣΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ (ΛΟΓΟΙ ΑΡΝΗΣΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ – ΑΡΘΡΟ 45)

Τα κωλύματα αναγνώρισης και εκτέλεσης επαναλαμβάνονται στο μεγαλύτερο μέρος τους στο άρθρο 45 του νέου Κανονισμού, αντλώντας από τα άρθρα 34 και 35 του Κανονισμού 44/2001. Ορισμένα από αυτά αναδιατυπώθηκαν (π.χ. άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. β, δ), χωρίς να μεταβληθεί το περιεχόμενό τους, ενώ συμπύχθηκαν νομοτεχνικά σε ένα άρθρο και τα κωλύματα της έλλειψης διεθνούς δικαιοδοσίας, που ρυθμιζόνταν με ξεχωριστή διάταξη (άρθρο 35 Κανονισμού 44/2001). Τέλος υπό το νέο καθεστώς, προστασία από τις παραβιάσεις της διεθνούς δικαιοδοσίας δικαιούνται εκτός από τους ασφαλισμένους και τους καταναλωτές, και οι εργαζόμενοι (άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. ε περίπτ. ι).

Οι λόγοι που οδηγούν σε ματαίωση αναγνώρισης ή εκτέλεσης απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 45 και το βάρος απόδειξης της συνδρομής τους φέρει ο καθ' ου, ο οποίος ζητεί να εμποδιστεί η αναγνώριση ή εκτέλεση. Οι κατ' ιδίαν λόγοι άρνησης αναγνώρισης είναι οι εξής:

α) Η αντίθεση στη δημόσια τάξη (άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. α). Εδώ επαναλαμβάνεται το σημείο 1 του άρθρου 34 του Κανονισμού 44/2001 με μόνη διαφορά την αντικατάσταση του επιρρήματος «προφανώς» με το επίρρημα «προδήλως» με το οποίο δηλώνεται ο εξαιρετικός χαρακτήρας της γενικής ρήτρας της δημόσιας τάξης¹⁰¹.

β) Η προσβολή του δικαιώματος ακρόασης κατά την έναρξη της διαδικασίας (άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. β). Η διάταξη αφορά σε ερήμην κατ' αντιδικία αποφάσεις στις οποίες έγινε άτακτη ή μη έγκαιρη επίδοση του εισαγωγικού της σχετικής δίκης δικογράφου ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου με εξαίρεση την περίπτωση παράλειψης άσκησης ενδίκου βοηθήματος στη χώρα προέλευσης της απόφασης.

γ) Ασυμβίβαστες αποφάσεις (άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. γ – δ). Η διάταξη αφορά τόσο το ασυμβίβαστο με απόφαση του κράτους αναγνώρισης (άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. γ), όσο και το

¹⁰⁰ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 45, αριθ. 1 – 2

¹⁰¹ Η τροποποίηση αφορά μόνο στην ελληνική απόδοση. Στο αγγλικό κείμενο δεν υπάρχει αλλαγή. Συγκεκριμένα το άρθρο 34 σημείο 1 του Κανονισμού 44/2001 προέβλεπε τα εξής:

“A judgment shall not be recognised:

1. if such recognition is manifestly contrary to public policy in the Member State in which recognition is sought”.

Το δε άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. α του νέου Κανονισμού προβλέπει:

“On the application of any interested party, the recognition of a judgment shall be refused:

(a) if such recognition is manifestly contrary to public policy (ordre public) in the Member State addressed”.

ασυμβίβαστο με απόφαση που εκδόθηκε προγενέστερα σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος (άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. δ).

δ) Ως προς την παραγνώριση διεθνούς δικαιοδοσίας ισχύει ο κανόνας του αποκλεισμού επανελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης της απόφασης (άρθρο 45 παρ. 3). Σε καμία δε περίπτωση το κριτήριο της δημόσιας τάξης δεν μπορεί να αφορά στους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 45 παρ. 3 εδ. 2). Εξαιρέσεις στον κανόνα εισάγει το άρθρο 45 παρ. 1 στοιχείο ε, σύμφωνα με το οποίο η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου ερευνάται σε ορισμένες ιδιαίτερες περιπτώσεις, ώστε να προστατευθούν συμφέροντα ευπαθών κοινωνικών ομάδων (ασφαλισμένων, καταναλωτών, εργαζομένων) ή να μην διαταραχθούν οι αποκλειστικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας, που σκοπεύουν στην προστασία δημόσιων συμφερόντων. Ωστόσο το δικαστήριο του κράτους αναγνώρισης δεσμεύεται από τις πραγματικές διατυπώσεις του δικαστηρίου προέλευσης για τη διεθνή δικαιοδοσία του τελευταίου (άρθρο 45 παρ. 2).

Στις υπό δ) ανωτέρω περιπτώσεις σύμφωνα με τη νέα διατύπωση του Κανονισμού 1215/2012 μόνο ο αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή, ο ασφαλισμένος, ο δικαιούχος της ασφαλιστικής σύμβασης, ο ζημιωθείς ή ο καταναλωτής ή (πλέον) ο εργαζόμενος μπορούν να επικαλεσθούν την προστασία που παρέχει ο νέος Κανονισμός, και μόνον όταν αυτά τα πρόσωπα ήταν εναγόμενα στη δίκη ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης της αναγνωριζόμενης ή εκτελούμενης απόφασης.

Επισημαίνεται ότι ο Κανονισμός 1215/2012 δεν επαναλαμβάνει την υποχρέωση επανελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου έκδοσης απόφασης που θεμελιώθηκε σε υπέρμετρη δικαιοδοτική βάση και παραβίασε το άρθρο 72. Το άρθρο 72 ορίζει ότι δεν θίγονται από τον Κανονισμό οι συμφωνίες με τις οποίες τα κράτη μέλη δεσμεύθηκαν προ του Κανονισμού 44/2001 να μην αναγνωρίζουν αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σε άλλο συμβαλλόμενο στη Σύμβαση των Βρυξελλών κράτος κατά εναγομένου, που έχει την κατοικία ή συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος, αν η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου θεμελιώθηκε σε υπέρμετρες εξεζητημένες βάσεις.

Τέλος η νεοεισαχθείσα παρ. 4 του άρθρου 45 ορίζει διαδικαστικά ζητήματα για την υποβολή της αίτησης άρνησης αναγνώρισης κατά τη διαδικασία της άρνησης εκτέλεσης (Υποτήμημα 2) ή των κοινών διατάξεων (Τμήμα 4)¹⁰².

Γ.3.2. ΑΡΝΗΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΑ 46 – 51)

Στα νεοείσακτα άρθρα 46 – 51 ρυθμίζεται η διαδικασία άσκησης της αίτησης άρνησης εκτέλεσης. Τα άρθρα 38 – 48, 50, 52 του Τμήματος 2 – Εκτέλεση του Κανονισμού 44/2001 δεν μεταφέρονται στον νέο Κανονισμό.

Γ.3.2.α. ΑΡΝΗΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 46)

Ο καθ' ου με την επίκληση οποιουδήποτε λόγου άρνησης αναγνώρισης κατ' άρθρο 45, δύναται να ζητήσει την (αναδρομική) ακύρωση της εκτέλεσης της αλλοδαπής απόφασης. Στη διαδικασία που προβλέπουν τα άρθρα 46 επ. δύναται να σωρευθούν και αντιρρήσεις που προβλέπει το εθνικό δίκαιο και αφορούν στο κύρος της εκτέλεσης. Η εν λόγω διαδικασία αποτελεί κλειστό σύστημα έννομης προστασίας. Οι λόγοι άρνησης αναγνώρισης αποκλείεται να ερευνηθούν στο πλαίσιο οποιασδήποτε άλλης διαδικασίας¹⁰³.

¹⁰² Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 45, αριθ. 1 – 2, 4, 7, 39, 45, 63, 73, 76 – 80, 84, 89

¹⁰³ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 46, αριθ. 1 – 3

Γ.3.2.β. ΑΡΜΟΔΙΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟ (ΑΡΘΡΟ 47)

Η αίτηση άρνησης εκτέλεσης εισάγεται στο δικαστήριο που κάθε κράτος μέλος κοινοποιεί στην Επιτροπή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 75 στοιχείο α (Ανακοινώσεις των αρμοδίων δικαστηρίων), ως καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο (άρθρο 47 παρ. 1). Με την από 13.1.2015 ανακοίνωσή της η Ελλάδα όρισε λειτουργικά αρμόδιο δικαστήριο το Μονομελές Πρωτοδικείο του τόπου κατοικίας του καθ' ου η εκτέλεση¹⁰⁴.

Η διαδικασία άρνησης της εκτέλεσης, εφόσον δεν καλύπτεται από τον Κανονισμό 1215/2012, διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης (άρθρο 45 παρ. 2).

Στην τρίτη παράγραφο ορίζεται ότι ο αιτών προσκομίζει στο δικαστήριο αντίγραφο της απόφασης και, κατά περίπτωση, μετάφραση ή μεταγραμμάτισμό της. Αλλά το δικαστήριο δύναται να μη ζητήσει να προσκομισθούν τα άνω έγγραφα, εφόσον τα έχει ήδη στην κατοχή του ή εφόσον εκτιμά ότι δεν είναι εύλογο να καλέσει τον αιτούντα να τα προσκομίσει, οπότε μπορεί να ζητήσει από τον άλλο διάδικο να τα προσκομίσει¹⁰⁵.

Τέλος, η τέταρτη παράγραφος ορίζει ότι ο καθ' ου δεν υποχρεούται να έχει ταχυδρομική διεύθυνση ή εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο στο κράτος μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης. Οφείλει να έχει εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο μόνο αν είναι υποχρεωτικό ανεξαρτήτως από την εθνικότητα ή την κατοικία των διαδίκων. Η παράγραφος αυτή αντιστοιχεί στο άρθρο 41 παρ. 3 του Κανονισμού 1215/2012 για το εφαρμοστέο για την εκτέλεση δίκαιο.

Γ.3.2.γ. ΑΜΕΛΛΗΤΗ ΕΚΔΟΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 48)

Το δικαστήριο αποφασίζει επί της αίτησης άρνησης της εκτέλεσης αμελλητί, ήτοι άνευ υπαίτιας καθυστέρησης, ως ορίζει το άρθρο 48 για να υποδείξει στα κράτη μέλη που παρουσιάζουν αργοπορία στην εκδίκαση των υποθέσεων και στην έκδοση των αποφάσεων ότι αυτές οι υποθέσεις θα πρέπει να εκδικάζονται κατά προτεραιότητα¹⁰⁶.

Γ.3.2.δ. ΕΝΔΙΚΟ ΜΕΣΟ (ΑΡΘΡΟ 49)

Και οι δύο διάδικοι στην εκδίκαση της αίτησης άρνησης εκτέλεσης μπορούν να ασκήσουν ένδικο μέσο κατά της απόφασης που θα εκδοθεί (άρθρο 49 παρ. 1). Το ένδικο αυτό μέσο απευθύνεται στο δικαστήριο που κάθε κράτος κοινοποιεί στην Επιτροπή (κατά το άρθρο 75 στοιχείο β) και για την Ελλάδα σύμφωνα με την από 13.1.2015 ανακοίνωση πρόκειται για το Μονομελές Εφετείο της περιφέρειας του τόπου, όπου υπάγεται διοικητικά το Μονομελές Πρωτοδικείο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (άρθρο 49 παρ. 2)¹⁰⁷.

¹⁰⁴ Για την περίπτωση που ο καθ' ου δεν έχει κατοικία στον τόπο εκτέλεσης κρίνεται από τη θεωρία ότι δύναται να εφαρμοστεί με κατάλληλη προσαρμογή η διάταξη του άρθρου 933 παρ. 3 ΚΠολΔ για τον τόπο όπου επιχειρείται η εκτέλεση («Αρμόδιο κατά τόπο είναι το δικαστήριο της περιφέρειας του τόπου της εκτέλεσης, εφόσον μετά την επίδοση της επιταγής ακολούθησαν και άλλες πράξεις της εκτελεστικής διαδικασίας, αλλιώς αρμόδιο είναι το δικαστήριο του άρθρου 584»), Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 47, αριθ. 2 – 5

¹⁰⁵ Βλ. και προσκομιζόμενα έγγραφα επί αναγνώρισης (άρθρο 37) υπό Γ.1.2. ανωτέρω.

¹⁰⁶ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 48, αριθ. 1

¹⁰⁷ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 49, αριθ. 2

Γ.3.2.ε. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΝΔΙΚΟ ΜΕΣΟ (ΑΡΘΡΟ 50)

Στο κράτος μέλος παρέχεται η διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει εάν θα παρασχεθεί στους διαδίκους η δυνατότητα να ασκήσουν περαιτέρω ένδικο μέσο κατά της απόφασης επί του ενδίκου μέσου του άρθρου 49 (άρθρο 50). Αυτή η δυνατότητα τριπλής αξιολόγησης των κλυματών αναγνώρισης και εκτέλεσης αξιοποιείται από την Ελλάδα, η οποία με την από 13.1.2015 ανακοίνωσή της όρισε ότι η απόφαση επί της έφεσης επιτρέπεται να προσβληθεί με το έκτακτο ένδικο μέσο της αναίρεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου¹⁰⁸.

Γ.3.2.στ. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 51)

Η αναστολή της διαδικασίας εκδίκασης διατάσσεται (είτε ύστερα από αίτημα του καθ' ου είτε αυτεπαγγέλτως) από το δικαστήριο που δικάζει την αίτηση άρνησης εκτέλεσης ή το ένδικο μέσο του άρθρου 49 ή το περαιτέρω ένδικο μέσο του άρθρου 50, σε δύο περιπτώσεις: α) εάν έχει ασκηθεί στο κράτος μέλος προέλευσης τακτικό ένδικο μέσο κατά της απόφασης ή β) εάν δεν έχει εκπνεύσει ακόμη η προθεσμία άσκησης του τακτικού ενδίκου μέσου, για την άσκηση του οποίου το δικαστήριο δύναται να τάξει προθεσμία (άρθρο 51 παρ. 1)¹⁰⁹.

Στην δεύτερη παράγραφο ορίζεται ότι εάν η υπό εκτέλεση απόφαση έχει εκδοθεί στην Ιρλανδία, την Κύπρο ή το Ηνωμένο Βασίλειο, κάθε μορφή ενδίκου μέσου διαθέσιμου στα κράτη αυτά θεωρείται ως τακτικό ένδικο μέσο. Η εξαίρεση αυτή εισάγεται διότι στα άνω κράτη, που αποτελούν τα κράτη του Κοινοδικαίου, δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ τακτικών και έκτακτων ενδίκων μέσων¹¹⁰, ενώ και η προθεσμία και η άσκηση ενδίκων μέσων δεν συνεπάγονται σε αυτά αναστολή εκτέλεσης μίας απόφασης.

Γ.4. ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 52 – 57)

Στις Κοινές Διατάξεις των άρθρων 52 – 57 του νέου Κανονισμού επαναλαμβάνονται ή αναδιατυπώνονται κάποια από τα αντίστοιχα άρθρα του Κανονισμού 44/2001 και προστίθενται νέες διατάξεις. Το άρθρο 52 αναφέρεται στην απαγόρευση ελέγχου της ουσίας της αλλοδαπής απόφασης και αναδιατυπώνει τη διάταξη του άρθρου 36 του Κανονισμού 44/2001. Το άρθρο 53 προβλέπει την έκδοση της βεβαίωσης από το δικαστήριο προέλευσης και αντιστοιχεί στο άρθρο 54 του Κανονισμού 44/2001. Η βεβαίωση αυτή υποκαθιστά πλέον τη διαδικασία περιαφής του εκτελεστήριου τύπου. Το άρθρο 54 εισάγει νέα διάταξη για την προσαρμογή του μέτρου εκτέλεσης στο δίκαιο του κράτους εκτέλεσης και θα αναλυθεί κατωτέρω υπό Γ.4.1. Το άρθρο 55 επαναλαμβάνει τη διατύπωση του άρθρου 49 του Κανονισμού 44/2001 για την εκτελεστότητα επί χρηματικής ποινής. Το άρθρο 56 αναδιατυπώνει συντακτικά το άρθρο 51 του Κανονισμού Βρυξέλλες I ορίζοντας και πάλι την απαγόρευση εγγυοδοσίας σε επισπεύδοντα αλλοδαπό ή χωρίς κατοικία ή διαμονή στο κράτος μέλος αναγνώρισης ή εκτέλεσης. Τέλος, το

¹⁰⁸ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 50, αριθ. 1 – 2

¹⁰⁹ Βλ. και Αναστολή Διαδικασίας (άρθρο 38) υπό Γ.1.3. ανωτέρω, Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 51, αριθ. 1 – 2, 4

¹¹⁰ Τα ένδικα μέσα διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα. Η αντιδιαστολή αυτή έχει πρακτική σημασία, διότι τα τακτικά ένδικα μέσα συγχωρούνται πάντα, εκτός αν ο νόμος ρητώς ορίζει το αντίθετο, ενώ τα έκτακτα μέσα συγχωρούνται μόνον αν αυτό ορίζεται ρητώς στον νόμο. Συνεπώς σε περίπτωση σιωπής του νόμου περί του αν συγχωρούνται ένδικα μέσα, προσήκει καταφατική μεν απάντηση ως προς τα τακτικά, αποφατική δε ως προς τα έκτακτα. Τακτικά ένδικα μέσα στο ελληνικό δίκαιο είναι η ανακοπή ερημοδικίας και η έφεση. Έκτακτα δε η αναψηλάφηση και η αναίρεση.

άρθρο 57 αντιστοιχεί εν μέρει στο άρθρο 55 του Κανονισμού 44/2001 για τη μετάφραση και τον μεταγρμματισμό και θα αναλυθεί κατωτέρω υπό Γ.4.2¹¹¹.

Γ.4.1. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 54)

Η νεοπαγής ρύθμιση του άρθρου 54 εισάγει εξαίρεση στον απαγορευτικό κανόνα της αναθεώρησης της ουσίας της αλλοδαπής απόφασης. Στην πρώτη παράγραφο προβλέπεται η υποχρέωση προσαρμογής του μέτρου ή της διαταγής της αλλοδαπής απόφασης που δεν προβλέπεται στο δίκαιο του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης σε μέτρο ή διαταγή (κατά το δυνατόν) που προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους, έχει ισοδύναμα αποτελέσματα και επιδιώκει παρεμφερείς στόχους και συμφέροντα.

Η προσαρμογή του μέτρου εκτέλεσης κατά το καθεστώς του Κανονισμού Βρυξέλλες I λάμβανε χώρα κατά την ενδιάμεση διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας. Στον νέο Κανονισμό δεν προσδιορίζεται ο τρόπος και ο φορέας που θα διενεργεί την προσαρμογή, συνεπώς θα πρέπει κάθε κράτος μέλος να επιληφθεί σχετικώς. Στην Ελλάδα δεν εκδόθηκε εκτελεστικός νόμος επί τούτου. Ερμηνευτικά συνάγεται ότι στην κατάλληλη προσαρμογή του αλλοδαπού τίτλου στο ελληνικό σύστημα εκτέλεσης θα προβεί ο εκάστοτε κατά τόπον αρμόδιος δικαστικός επιμελητής με τη βοήθεια του δικηγόρου του επισπεύδοντος.

Η ευεργετική για τον επισπεύδοντα αυτή διάταξη οριοθετείται από την αρχή που εισάγει η διάταξη του δεύτερου εδαφίου της ίδιας παραγράφου, ήτοι την γενική αρχή της αναγνώρισης και εκτέλεσης (κοινοτικής και μη) σύμφωνα με την οποία *«η προσαρμογή δεν μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα που υπερβαίνουν όσα προβλέπονται στη νομοθεσία του κράτους μέλους προέλευσης»*. Η ευρωπαϊκή αρχή της αναλογικότητας και ο βασικός κανόνας ότι η αλλοδαπή απόφαση δεν μπορεί να παράγει αποτελέσματα πέρα από εκείνα που εκλύονται από την ίδια στο κράτος έκδοσης αποτελούν οδηγούς για την διαδικασία της προσαρμογής.

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 54 παρέχει τόσο στον καθ' ου όσο και στον επισπεύδοντα τη δυνατότητα αμφισβήτησης της ορθότητας της προσαρμογής του μέτρου ή της διαταγής. Σε όλες δε τις ανωτέρω περιπτώσεις προβλέπεται η υποχρέωση του διαδίκου που επικαλείται την απόφαση ή επιδιώκει την εκτέλεσή της να προσκομίσει μετάφραση ή μεταγρμματισμό της (άρθρο 54 παρ. 3)¹¹².

Η εισαγωγή των διατάξεων του άρθρου 54 είναι αναγκαία για το νέο σύστημα του Κανονισμού 1215/2012. Με αυτές καλύπτεται τυχόν κενό ή αναντιστοιχία μεταξύ των προβλέψεων των κρατών μελών ως προς τα διάφορα μέτρα εκτέλεσης. Θα προκύψει από την εφαρμογή της διάταξης εάν η προβλεπόμενη διαδικασία προσαρμογής είναι αποτελεσματική και εάν αρκεί να αφεθεί ο τρόπος και ο φορέας που θα διενεργεί την προσαρμογή σε κάθε κράτος μέλος ή εάν απαιτηθεί στο μέλλον να προβεί σε διαδικασία αντιστοίχισης ο ίδιος ο ενωσιακός νομοθέτης.

Γ.4.2. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ / ΜΕΤΑΓΡΜΜΑΤΙΣΜΟΣ (ΑΡΘΡΟ 57)

Ο Κανονισμός 1215/2012 απαιτεί σε ορισμένες διατάξεις του μετάφραση ή μεταγρμματισμό (απόφασης ή / και βεβαίωσης)¹¹³. Για τις περιπτώσεις αυτές η πρώτη παράγραφος του άρθρου

¹¹¹ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 53, αριθ. 1, άρθρο 55 αριθ. 1, άρθρο 56 αριθ. 1

¹¹² Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 54, αριθ. 1 – 4

¹¹³ Πρόκειται για τα άρθρα 37 (προσκομιζόμενα έγγραφα επί αναγνώρισης), 42 (προσκομιζόμενα έγγραφα επί εκτέλεσης), 43 (επίδοση της απόφασης και βεβαίωσης – μετάφραση) και 54 (προσαρμογή του μέτρου εκτέλεσης στο δίκαιο του κράτους εκτέλεσης).

57 ορίζει ότι «η εν λόγω μετάφραση ή μεταγραμματισμός γίνεται στην επίσημη γλώσσα του οικείου κράτους μέλους ή, αν στο εν λόγω κράτος μέλος υπάρχουν περισσότερες επίσημες γλώσσες, στην επίσημη γλώσσα ή σε μια από τις επίσημες γλώσσες που χρησιμοποιούν τα δικαστήρια του τόπου όπου γίνεται επίκληση απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος ή υποβάλλεται αίτηση, σύμφωνα με τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους».

Ειδικά για τις βεβαιώσεις που προβλέπουν τα άρθρα 53 και 60, «η μετάφραση ή ο μεταγραμματισμός μπορούν να γίνουν και προς οποιαδήποτε άλλη επίσημη γλώσσα ή γλώσσες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης την οποία ή τις οποίες το οικείο κράτος μέλος έχει δηλώσει ότι αποδέχεται» (άρθρο 57 παρ. 2).

Τέλος, η τρίτη παράγραφος του εν λόγω άρθρου ορίζει ότι «κάθε μετάφραση βάσει του παρόντος κανονισμού πραγματοποιείται από επίσημο μεταφραστή κράτους μέλους».

Σχετικώς το άρθρο 55 παρ. 2 του Κανονισμού 44/2001 ορίζει ότι «το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή μπορούν να ζητήσουν την προσαγωγή μεταφράσεων των εγγράφων. Η μετάφραση επικυρώνεται από πρόσωπο που, σε ένα από τα κράτη μέλη, έχει αυτή την εξουσία».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ – ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΙ (ΑΡΘΡΑ 58 – 60)

Την ίδια ενοποιητική προσέγγιση που επιδιώκει ο νέος Κανονισμός με την κατάργηση της ενδιάμεσης διαδικασίας κατά την εκτέλεση αποφάσεων των κρατών μελών σε άλλα κράτη μέλη, ακολουθεί και στις διατάξεις για την εκτέλεση δημοσίων εγγράφων και δικαστικών συμβιβασμών, όπως τα δύο ανωτέρω ορίζονται στο άρθρο 2. Για τον λόγο αυτό οι διατάξεις 57 – 58 του Κανονισμού 44/2001 δεν έχουν μεταφερθεί αυτούσιες στον νέο Κανονισμό, αλλά έχουν αντικατασταθεί από νέες διατάξεις.

Για την εκτέλεση σε κράτος μέλος δημοσίου εγγράφου που καταρτίζεται σε άλλος κράτος μέλος, πρέπει να συντρέχουν οι εξής δύο προϋποθέσεις για αυτό: α) να είναι εκτελεστό στο κράτος μέλος προέλευσης (άρθρο 58 παρ. 1 εδάφιο α) και β) να συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας στο κράτος μέλος προέλευσης (άρθρο 58 παρ. 2). Εάν συντρέχουν οι δύο αυτές προϋποθέσεις, τότε το δημόσιο αυτό έγγραφο εκτελείται στα υπόλοιπα κράτη μέλη χωρίς κήρυξη δυνατότητας εκτέλεσης (άρθρο 58 παρ. 1 εδάφιο α).

Από τον Κανονισμό 44/2001 επιβίωσε η άρνηση εκτέλεσης δημοσίου εγγράφου για πρόδηλη παραβίαση της δημόσιας τάξης του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 58 παρ. 1 εδάφιο 2 κατ' αντιστοιχία του άρθρου 57 παρ. 1 εδάφιο 2 του Κανονισμού 44/2001. Η αντίθεση στη δημόσια τάξη του κράτους εκτέλεσης ερευνάται κατά τη διαδικασία άρνησης εκτέλεσης.

Η διαδικασία εκτέλεσης των δημοσίων εγγράφων είναι αντίστοιχη εκείνης της εκτέλεσης αποφάσεων κατά τις διατάξεις για την εκτέλεση (άρθρα 39 – 44), την άρνηση εκτέλεσης (άρθρα 46 – 51) και τις κοινές διατάξεις (άρθρα 52 – 57), ως ορίζεται στο τρίτο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 58.

Για την εκτέλεση δικαστικών συμβιβασμών ακολουθείται η διαδικασία εκτέλεσης των δημοσίων εγγράφων, υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί είναι εκτελεστοί στο κράτος μέλος προέλευσης (άρθρο 59). Η εκτελεστότητα του δικαστικού συμβιβασμού κρίνεται συνεπώς κατά το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσής του.

Τέλος, η βεβαίωση ως προς τα δημόσια έγγραφα ή ως προς τον δικαστικό συμβιβασμό που απαιτείται να προσκομισθεί στα όργανα εκτέλεσης για να ξεκινήσει η εκτέλεση, προβλέπεται στο άρθρο 60 του νέου Κανονισμού. Το έντυπο της βεβαίωσης περιέχεται στο Παράρτημα II του νέου Κανονισμού και περιλαμβάνει περίληψη της εκτελεστής υποχρέωσης που έχει καταγραφεί στο δημόσιο έγγραφο ή της συμφωνίας μεταξύ των διαδίκων που έχει καταγραφεί στον δικαστικό συμβιβασμό¹¹⁴.

¹¹⁴ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 58, αριθ. 1, 4 – 6, 9, άρθρο 59 αριθ. 1, άρθρο 60 αριθ. 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε – ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 61 – 65)

Στις Γενικές Διατάξεις του νέου Κανονισμού περιλαμβάνονται τα κάτωθι άρθρα:

Το άρθρο 61 για την μη επικύρωση των εγγράφων, που αντιστοιχεί στο άρθρο 56 του Κανονισμού 44/2001 και θα αναλυθεί κατωτέρω υπό Ε.1. Το άρθρο 62 για τον προσδιορισμό της κατοικίας των διαδίκων, που επαναλαμβάνει τη διάταξη του άρθρου 59 του Κανονισμού 44/2001. Το άρθρο 63 για τον προσδιορισμό της έδρας των εταιριών, που υιοθετεί σχεδόν αυτολεξεί τη διατύπωση του άρθρου 60 του Κανονισμού Βρυξέλλες I¹¹⁵. Το άρθρο 64 για τις ιδιαιτερότητες επί πολιτικής αγωγής, που πρόκειται για μεταφορά της διάταξης του άρθρου 61 του Κανονισμού 44/2001 και το άρθρο 65 για την ανακοίνωση δίκης αντί για προσεπίκληση στο Γερμανικό, Αυστριακό και Ουγγρικό δίκαιο, που ομοιάζει προς το άρθρο 65 του Κανονισμού Βρυξέλλες I, αλλά παρουσιάζει διαφορές και έχει εισάγει μία ακόμη παράγραφο, και θα αναλυθεί κατωτέρω υπό Ε.2.

Ε.1. ΚΑΜΙΑ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ (ΑΡΘΡΟ 61)

Τα έγγραφα που εκδίδονται σε κράτος μέλος κατά την εφαρμογή του Κανονισμού 1215/2012 δεν απαιτείται να φέρουν καμία επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση (άρθρο 61). Έτσι τα ανωτέρω έγγραφα που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζονται σε άλλο κράτος μέλος, όπως τα αντίστοιχα έγγραφα που εκδίδονται στο τελευταίο, χωρίς να απαιτείται να φέρουν επικύρωση από το Υπουργείο Εξωτερικών ή από πρεσβευτή ή πρόξενο ή σφραγίδα της από 5.10.1961 Σύμβασης της Χάγης (Apostille).

Η διάταξη του άρθρου 56 του Κανονισμού Βρυξέλλες I περιόριζε την απαλλαγή από τις ανωτέρω διατυπώσεις στα αντίγραφα εκτελεστών αποφάσεων, στις βεβαιώσεις, στις επικυρώσεις των μεταφράσεων και των δικαστικών πληρεξουσίων. Αντιθέτως η νέα ρύθμιση απαλλάσσει από οποιαδήποτε επικύρωση όλα τα έγγραφα που εκδίδονται σε κράτος μέλος κατά την εφαρμογή του Κανονισμού 1215/2012¹¹⁶.

Ε.2. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΚΗΣ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ, ΑΥΣΤΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΟΥΓΓΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (ΑΡΘΡΟ 65)

Το άρθρο 65 (τόσο του νέου Κανονισμού όσο και του Κανονισμού 44/2001) προβλέπει την ιδιαίτερη περίπτωση ορισμένων ευρωπαϊκών κρατών που δεν γνωρίζουν ή γνωρίζουν με περιορισμούς τον θεσμό της προσεπίκλησης. Η διάταξη της παραγράφου 1 ορίζει ότι οι ειδικές δικαιοδοτικές βάσεις για την προσεπίκληση δικονομικού εγγυητή ή άλλη προσεπίκληση (άρθρο 8 σημείο 2) και την προσεπίκληση εγγυητή (άρθρο 13 παρ. 1) ισχύουν για τα κράτη μέλη που δεν γνωρίζουν αντίστοιχο θεσμό μόνο αν αυτό επιτρέπεται από το εθνικό τους δίκαιο. Για τα κράτη αυτά η Επιτροπή καταρτίζει ειδικό κατάλογο [κατ' άρθρο 76 παρ. 1 στοιχείο β) και παρ. 2]. Επίσης τρίτος που κατοικεί σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του επιληφθέντος δικαστηρίου μπορεί να προσεπικληθεί στα δικαστήρια των εν λόγω κρατών μελών σύμφωνα με τις διατάξεις που αυτά προβλέπουν για την ανακοίνωση δίκης (άρθρο 65 παρ. 1 εδάφιο β).

¹¹⁵ Μόνη προσθήκη αυτή της αναφοράς στην Κύπρο (εκτός της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου που αναφέρονταν στον Κανονισμό 44/2001) στην ειδική ρύθμιση της παραγράφου 2, καθώς τα κράτη αυτά δεν γνωρίζουν την έννοια της καταστατικής έδρας που είναι απαραίτητη για τον εντοπισμό της έδρας της εταιρίας, *Νίκας/Σαχπεκίδου*, ΕυρΠολΔ, άρθρο 63, αριθ. 1, 7

¹¹⁶ *Νίκας/Σαχπεκίδου*, ΕυρΠολΔ, άρθρο 61, αριθ. 1 – 2

Στη δεύτερη παράγραφο ορίζεται ότι οι έννομες συνέπειες, τις οποίες παράγουν οι εκδιδόμενες στα ως άνω κράτη μέλη αποφάσεις, πρέπει να αναγνωρίζονται σε όλα τα κράτη μέλη (άρθρο 65 παρ. 2). Τέλος, η τρίτη παράγραφος ορίζει ότι τα κράτη μέλη αυτά οφείλουν να παρέχουν μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις¹¹⁷ πληροφορίες για τα αποτελέσματα που συνεπάγονται κατά το εθνικό τους δίκαιο οι αποφάσεις των δικαστηρίων τους.

Η διαφορά προς την αντίστοιχη διάταξη του Κανονισμού 44/2001 έγκειται αφενός μεν στην νεοεισαχθείσα παράγραφο 3, αφετέρου δε στο γεγονός ότι στον νέο Κανονισμό δεν προσδιορίζονται τα κράτη στα οποία δεν ισχύει ο θεσμός της προσεπίκλησης, ενώ στον Κανονισμό 44/2001 ονομάζονταν μόνον η Γερμανία και η Αυστρία. Ήδη το εν λόγω άρθρο ισχύει και για την Ουγγαρία¹¹⁸.

¹¹⁷ Σύμφωνα με την 2001/470/ΕΚ απόφαση του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 2001 σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση αριθ. 568/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2009.

¹¹⁸ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 65, αριθ. 1, 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ – ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 66)

Στο άρθρο 66 του νέου Κανονισμού ορίζεται η διαχρονική του ισχύς, ακολουθείται δηλαδή ο θεμελιώδης διαχρονικός κανόνας του αστικού δικονομικού δικαίου για την εφαρμογή τού Κανονισμού στις αγωγές που ασκήθηκαν, στα δημόσια έγγραφα που εκδόθηκαν ή καταγράφηκαν και στους δικαστικούς συμβιβασμούς που εγκρίθηκαν ή συνήφθησαν κατά ή μετά την 10.1.2015 (άρθρο 66 παρ. 1). Αντιθέτως για τις αποφάσεις επί αγωγών που ασκήθηκαν, δημόσια έγγραφα που εκδόθηκαν ή καταγράφηκαν και δικαστικούς συμβιβασμούς που εγκρίθηκαν ή συνήφθησαν πριν την 10.1.2015 εξακολουθεί και ισχύει ο Κανονισμός 44/2001. Το αντίστοιχο άρθρο 66 του Κανονισμού 44/2001 όριζε ότι αυτός εφαρμόζονταν στις αγωγές που ασκούνται και στα δημόσια έγγραφα που εκδίδονται μετά την έναρξη ισχύος του (1.3.2002), αλλά προέβλεπε και την περίπτωση αναγνώρισης και εκτέλεσης απόφασης επί αγωγής που ασκήθηκε πριν την έναρξη ισχύος του¹¹⁹.

¹¹⁹ Νίκας/Σαχηκεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 66, αριθ. 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ – ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΆΛΛΑ ΜΕΣΑ (ΑΡΘΡΑ 67 – 73)

Το Κεφάλαιο VII του νέου Κανονισμού μεταφέρει με τροποποιήσεις ορισμένες από τις διατάξεις του αντίστοιχου Κεφαλαίου VII του Κανονισμού 44/2001 που έφερε τον τίτλο «Σχέσεις με άλλα Κείμενα» και προσθέτει νέες διατάξεις.

Ζ.1. ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 67 – 71)

Το άρθρο 67 μεταφέρει τη διάταξη του ταυτάριθμου άρθρου του Κανονισμού 44/2001 αναφορικά με ρυθμίσεις επί ειδικών θεμάτων περιλαμβανόμενες σε νομοθετήματα της ΕΕ. Το άρθρο 68 αναφέρεται στη σχέση με τη Σύμβαση των Βρυξελλών μεταφέροντας τη διάταξη του ίδιου άρθρου του Κανονισμού Βρυξέλλες I με μόνη διαφορά την νέα αρίθμηση του άρθρου 355 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 299 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας) για τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη και άλλες περιοχές.

Το άρθρο 69 για την αντικατάσταση συμβάσεων τροποποιείται δομικά αλλά όχι νοηματικά σε σχέση με το αντίστοιχο του Κανονισμού 44/2001, στο οποίο απαριθμούνταν 24 συμβάσεις μεταξύ κρατών μελών που αντικαθίσταντο από αυτόν. Πλέον αναφέρεται ότι με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 70 και 71 αντικαθίστανται από τον νέο Κανονισμό οι συμβάσεις μεταξύ των κρατών μελών που καλύπτουν τα ίδια θέματα με αυτόν. Οι συμβάσεις αυτές δεν απαριθμούνται πλέον στο κείμενο του νέου Κανονισμού, αλλά περιλαμβάνονται σε κατάλογο που καταρτίζει η Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 1 στοιχείο γ) και το άρθρο 76 παρ. 2.

Το άρθρο 70 επαναλαμβάνει το ταυτάριθμο άρθρο του Κανονισμού 44/2001 για την επιβίωση των αντικαθιστάμενων συμβάσεων του άρθρου 69 επί θεμάτων στα οποία ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται. Μόνη προσθήκη εκείνη των δικαστικών συμβιβασμών στις αποφάσεις και στα δημόσια έγγραφα ως προς τα οποία οι ως άνω συνθήκες παράγουν αποτελέσματα, εφόσον αυτά εγκρίθηκαν ή συνήφθησαν πριν την 1.3.2002.

Το άρθρο 71 μεταφέρει ακριβώς το αντίστοιχο άρθρο του Κανονισμού 44/2001 σχετικά με τις επιφυλάξεις υπέρ ειδικών συμβάσεων.

Ζ.2. ΚΟΙΝΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ΑΡΘΡΑ 71α – 71δ)

Με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 542/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 όσον αφορά τους κανόνες που εφαρμόζονται στο Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και στο Δικαστήριο της Μπενελούξ, προστέθηκαν στον Κανονισμό Βρυξέλλες Ia με ισχύ από 30.5.2014 τέσσερα νέα άρθρα. Η προσθήκη αυτή έγινε για να ρυθμιστεί η σχέση μεταξύ του Κανονισμού Βρυξέλλες Ia με δύο νέες συμφωνίες που αφορούν σε θέματα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Βρυξέλλες Ia.

Συγκεκριμένα στις 19.2.2013 υπεγράφη από τα 25 κράτη μέλη της ΕΕ συμφωνία για το Ενιαίο Δικαστήριο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΔΔΕ), το οποίο δικάζει αποκλειστικά διαφορές που αφορούν στα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και στα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας με ενιαία ισχύ¹²⁰. Επίσης στις 15.10.2012 τα κράτη της Μπενελούξ (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες) ως συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης της 31.3.1965 για τη

¹²⁰ Η συμφωνία δεν έχει τεθεί ακόμη σε ισχύ, καθώς απομένουν οι υπογραφές ορισμένων ακόμη κρατών, βλ. Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρα 71α – 71δ.

σύσταση και τον οργανισμό του Δικαστηρίου της Μπενελούξ, υπέγραψαν Πρωτόκολλο που τροποποιεί την εν λόγω συνθήκη. Με το Πρωτόκολλο αυτό μεταφέρθηκε η δικαιοδοσία στο Δικαστήριο της Μπενελούξ για συγκεκριμένα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

Στα νέα άρθρα, τα οποία εντάχθηκαν στο Κεφάλαιο VII, διότι ρυθμίζουν τις σχέσεις του Κανονισμού με τη συμφωνία για το ΕΔΔΕ και με την Συνθήκη του Δικαστηρίου της Μπενελούξ, ορίζεται η έννοια του «κοινού δικαστηρίου» και κατονομάζονται τα δύο κοινά δικαστήρια για τους σκοπούς του Κανονισμού 1215/2012 (άρθρο 71α), καθορίζεται η διεθνής δικαιοδοσία του κοινού δικαστηρίου (άρθρο 71β), αντιμετωπίζεται το ζήτημα της παράλληλης εκκρεμοδικίας (άρθρο 71γ) και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων που εκδίδονται από κοινό δικαστήριο ή που πρέπει να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν σε κράτος μέλος – συμβαλλόμενο μέρος της πράξης για την ίδρυση του κοινού δικαστηρίου (άρθρο 71δ).

2.3. ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 59 ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ (ΑΡΘΡΟ 72)

Το άρθρο 72 του νέου Κανονισμού ορίζει ότι δεν θίγονται από τον Κανονισμό οι συμφωνίες με τις οποίες τα κράτη μέλη δεσμεύθηκαν προ του Κανονισμού 44/2001 να μην αναγνωρίζουν αποφάσεις που έχουν εκδοθεί σε άλλο συμβαλλόμενο στη Σύμβαση των Βρυξελλών κράτος κατά εναγομένου, που έχει την κατοικία ή συνθήκη διαμονή του σε τρίτο κράτος, αν η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου θεμελιώθηκε σε υπέρμετρες εξεζητημένες βάσεις. Πρόκειται για την ίδια διατύπωση με το αντίστοιχο άρθρο του Κανονισμού 44/2001 (με τις απαραίτητες προσαρμογές). Μόνη διαφορά η προσθήκη της φράσης «παρά μόνο» ώστε να διορθωθεί στην ελληνική απόδοση του νέου Κανονισμού στο ορθό η πρόταση «[...] όταν στην περίπτωση που προβλέπεται στο άρθρο 4 της σύμβασης αυτής η απόφαση δεν θεμελιώθηκε **παρά μόνο** σε δικαιοδοσία του άρθρου 3 δεύτερο εδάφιο της ίδιας σύμβασης»¹²¹.

2.4. ΑΘΙΚΤΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (ΑΡΘΡΟ 73)

Η νεοεισαχθείσα διάταξη του άρθρου 73 διασφαλίζει τον σεβασμό των διεθνών συμβάσεων που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη. Έτσι δεν θίγεται η εφαρμογή της σύμβασης του Λουγκάνο του 2007¹²² (παρ. 1), της σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958¹²³ (παρ. 2) και των διμερών

¹²¹ Στην αγγλική απόδοση του Κανονισμού 44/2001 το άρθρο 72 είχε ως εξής: *“This Regulation shall not affect agreements by which Member States undertook, prior to the entry into force of this Regulation pursuant to Article 59 of the Brussels Convention, not to recognise judgments given, in particular in other Contracting States to that Convention, against defendants domiciled or habitually resident in a third country where, in cases provided for in Article 4 of that Convention, the judgment could only be founded on a ground of jurisdiction specified in the second paragraph of Article 3 of that Convention”*.

¹²² Πρόκειται για την αναθεωρημένη σύμβαση του Λουγκάνο της 30.10.2007. Η αρχική σύμβαση του Λουγκάνο είχε καταρτιστεί το 1988 μεταξύ των κρατών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) ως παράλληλη προς τη Σύμβαση των Βρυξελλών αντιγράφοντας – αν και όχι ολοκληρωτικά – τις ρυθμίσεις της Σύμβασης των Βρυξελλών. Σήμερα στη Σύμβαση του Λουγκάνο συμμετέχουν αφενός τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ, αφετέρου η Ελβετία, η Ισλανδία και η Νορβηγία. Δεν συνέπραξε ποτέ το Λιχτενστάιν, αν και μέλος της ΕΖΕΣ, βλ. Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, Γεν. Εισαγ., αριθ. 77

¹²³ Πρόκειται για τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης των Ηνωμένων Εθνών για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (10.6.1958), η οποία υπογράφηκε και ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, βλ. Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυρΠολΔ, άρθρο 73, αριθ. 1 – 2

συμβάσεων και συμφωνιών μεταξύ ενός τρίτου κράτους και ενός κράτους μέλους που έχουν συναφθεί πριν την ημερομηνία έναρξης ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 44/2001 (1.3.2002) και οι οποίες αφορούν θέματα διεπόμενα από τον Κανονισμό 1215/2012.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η – ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΑΡΘΡΑ 74 – 81)

Στο Κεφάλαιο VIII του Κανονισμού 1215/2012 περιλαμβάνονται τα οκτώ τελευταία άρθρα του με τη μορφή είτε νέων διατάξεων είτε τροποποιημένων διατάξεων από τις αντίστοιχες του Κανονισμού 44/2001.

Η νεοεισαχθείσα διάταξη του άρθρου 74 προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου¹²⁴ περιγραφή των εθνικών κανόνων και διαδικασιών που αφορούν την εκτέλεση. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αναφέρονται α) ποιες είναι οι αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές και β) τυχόν περιορισμοί στους οποίους υπόκειται η εκτέλεση, ιδίως ως προς την προστασία των οφειλετών και τις περιόδους παραγραφής ή λήξης αποσβεστικής προθεσμίας. Σκοπός της υποχρέωσης αυτής είναι η διάθεση πληροφοριών στο κοινό (άρθρο 74 εδάφιο α), ενώ τα κράτη υποχρεούνται να επικαιροποιούν τις πληροφορίες αυτές (άρθρο 74 εδάφιο β).

Το άρθρο 75 ορίζει την υποχρέωση των κρατών μελών να ανακοινώσουν στην Επιτροπή μέχρι την 10.1.2014 (i) τα αρμόδια δικαστήρια α) για την υποβολή της αίτησης άρνησης εκτέλεσης¹²⁵, β) για την άσκηση ενδίκου μέσου κατά της απόφασης που εκδίδεται σχετικά με αίτηση για άρνηση εκτέλεσης¹²⁶, γ) για την άσκηση οποιουδήποτε περαιτέρω ενδίκου μέσου¹²⁷ και (ii) τις γλώσσες που γίνονται δεκτές για τις μεταφράσεις των εντύπων (άρθρο 75 εδάφιο α). Η Επιτροπή διαθέτει τις πληροφορίες στο κοινό με κάθε κατάλληλο μέσο, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου (άρθρο 75 εδάφιο β). Η Ελλάδα απέστειλε την από 13.1.2015 σχετική ανακοίνωση με τα ανωτέρω στοιχεία.

Το άρθρο 75 τροποποιεί τη διαδικασία που προβλέπονταν από τον Κανονισμό 44/2001, κατά το άρθρο 74 παρ. 1 του οποίου τα κράτη μέλη γνωστοποιούσαν στην Επιτροπή τα κείμενα αναφορικά με τις λεπτομέρειες της εκτέλεσης και τροποποιούσαν τους καταλόγους που προβλέπονταν στα παραρτήματα I – IV.

Το άρθρο 76 προβλέπει τις κοινοποιήσεις που οφείλουν να κάνουν τα κράτη μέλη προς την Επιτροπή ως προς α) τις ειδικές και υπέρμετρες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας (άρθρο 5 παρ. 2 και άρθρο 6 παρ. 2)¹²⁸, β) τους κανόνες για την ανακοίνωση δίκης από τα κράτη μέλη που δεν προβλέπουν το θεσμό της προσεπίκλησης (άρθρο 65) και γ) τις αντικαθιστάμενες από τον Κανονισμό συμβάσεις (άρθρο 69) (άρθρο 76 παρ. 1). Στη συνέχεια η Επιτροπή καταρτίζει τους αντίστοιχους καταλόγους (άρθρο 76 παρ. 2), ενώ τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις κοινοποιούνται από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή και αυτή τροποποιεί αναλόγως τους καταλόγους (άρθρο 76 παρ. 3). Οι κατάλογοι και οι τυχόν μεταγενέστερες τροποποιήσεις δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 76 παρ. 4), ενώ οι πληροφορίες αυτές καθίστανται προσιπές στο κοινό με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο, ειδικότερα μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου (άρθρο 76 παρ. 5).

Οι νεοπαγείς διατάξεις των άρθρων 77 και 78 προβλέπουν την κατ' εξουσιοδότηση έκδοση πράξεων από την Επιτροπή (άρθρο 77) και τις λεπτομέρειες της διαδικασίας έκδοσής τους (άρθρο 78)¹²⁹. Η εξουσιοδότηση θέσπισης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων ανατίθεται στην

¹²⁴ Η ηλεκτρονική διεύθυνση του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου είναι: <https://e-justice.europa.eu>.

¹²⁵ Αντίστοιχο το Παράρτημα II του Κανονισμού 44/2001.

¹²⁶ Αντίστοιχο το Παράρτημα III του Κανονισμού 44/2001.

¹²⁷ Αντίστοιχο το Παράρτημα IV του Κανονισμού 44/2001.

¹²⁸ Αντίστοιχο το Παράρτημα I του Κανονισμού 44/2001.

¹²⁹ Με το άρθρο 290 ΣΛΕΕ μεταβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή η εξουσία προς έκδοση πράξεων χωρίς χαρακτήρα κανόνα δικαίου, αλλά με καθολική ισχύ. Ήδη ο κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός 2015/281 της Επιτροπής (26.11.2014) αντικατέστησε τα Παραρτήματα I και II του Κανονισμού 1215/2012.

Το άρθρο 290 ΣΛΕΕ έχει ως εξής:

Επιτροπή από 9.1.2013 επ' αόριστον (άρθρο 78 παρ. 1 – 2) και μπορεί να ανακληθεί ανά πάσα στιγμή από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο (άρθρο 78 παρ. 3). Η Επιτροπή κοινοποιεί τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που θεσπίζει ταυτόχρονα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο και τίθενται σε ισχύ εφόσον δεν διατυπωθούν αντιρρήσεις από αυτά (άρθρο 78 παρ. 4 – 5). Αντίστοιχη αλλά διαφορετική διαδικασία προέβλεπε το άρθρο 74 παρ. 2 και το άρθρο 75 του Κανονισμού για την επιτροπή που επικουρούσε την Επιτροπή.

Το άρθρο 79 προβλέπει την Έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή του Κανονισμού που θα πρέπει να υποβληθεί το αργότερο μέχρι τις 11.1.2022 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (όπως προέβλεπε και το άρθρο 73 του Κανονισμού Βρυξέλλες Ι). Η Έκθεση θα περιλαμβάνει αξιολόγηση για την ενδεχόμενη ανάγκη περαιτέρω επέκτασης των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας σε εναγομένους που δεν κατοικούν σε κράτος μέλος λαμβάνοντας υπόψη τη λειτουργία του Κανονισμού και ενδεχόμενες εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο. Η Έκθεση εάν χρειάζεται, θα συνοδεύεται από προτάσεις τροποποιήσεων του Κανονισμού.

Τα άρθρα 80 και 81 προβλέπουν αντιστοίχως την κατάργηση του Κανονισμού 44/2001 και την έναρξη ισχύος του νέου Κανονισμού (στον Κανονισμό 44/2001 η έναρξη ισχύος ρυθμίζονταν στο ακροτελεύτιο άρθρο 76). Κατ' άρθρο 80 οι παραπομπές στον καταργούμενο Κανονισμό θεωρούνται ως γινόμενες στον νέο Κανονισμό και διαβάζονται σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας του Παραρτήματος III. Τέλος η έναρξη ισχύος του νέου Κανονισμού ορίζεται την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εφαρμογή του εκκινεί από την 10.1.2015, εκτός από τα άρθρα 75 και 76 για τις ανακοινώσεις και τις κοινοποιήσεις των κρατών μελών, που εφαρμόζονται από τις 10.1.2014¹³⁰.

«1. Με νομοθετική πράξη μπορεί να ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία έκδοσης μη νομοθετικών πράξεων γενικής ισχύος που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία της νομοθετικής πράξης.

Οι νομοθετικές πράξεις οριοθετούν σαφώς τους στόχους, το περιεχόμενο, την έκταση και τη διάρκεια της εξουσιοδότησης. Τα ουσιώδη στοιχεία ενός τομέα ρυθμίζονται αποκλειστικά με νομοθετική πράξη και δεν μπορούν, συνεπώς, να αποτελέσουν αντικείμενο εξουσιοδότησης.

2. Οι νομοθετικές πράξεις καθορίζουν σαφώς τις προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται η εξουσιοδότηση, οι οποίες μπορούν να είναι οι εξής:

α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει την ανάκληση της εξουσιοδότησης,

β) η κατ' εξουσιοδότηση πράξη μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνον εφόσον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν εκφράσει αντιρρήσεις εντός της προθεσμίας που καθορίζει η νομοθετική πράξη.

Για τους σκοπούς των στοιχείων α) και β), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών που το απαρτίζουν και το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

3. Οι λέξεις «κατ' εξουσιοδότηση» παρεμβάλλονται στον τίτλο των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων».

¹³⁰ Νίκας/Σαχπεκίδου, ΕυΡΠολΔ, άρθρο 74, αριθ. 3, άρθρο 75 αριθ. 1, άρθρο 77 αριθ. 1 – 2, άρθρο 79 αριθ. 2

ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το αποφασιστικότερο βήμα προς την ευρωπαϊκή δικονομική ενοποίηση που συντελείται με τον Κανονισμό 1215/2012 είναι η κατάργηση της διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας. Τα ευρωπαϊκά νομικά συστήματα ωρίμασαν με την εφαρμογή της Σύμβασης των Βρυξελλών και του Κανονισμού 44/2001 ώστε να έχουν φτάσει στο στάδιο αποδοχής της κατάργησης του *exequatur*. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των εθνικών δικαιοδοτικών συστημάτων και το ενιαίο και ομοιόμορφο σύστημα διεθνούς δικαιοδοσίας που θεσπίζει ο νέος Κανονισμός οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα ενοποίησης. Η άμεση δυνατότητα εκτέλεσης των διενωσιακών εκτελεστών τίτλων αποτελεί επισφράγισμα της εξέλιξης του ευρωπαϊκού νομικού οικοδομήματος. Βήματα βέβαια προς την κατάργηση του *exequatur* έχουν γίνει και με την έκδοση σειράς σχετικών Κανονισμών¹³¹. Ο ευρωπαίος νομοθέτης αποδέχεται πλέον ότι οι εκτελεστοί τίτλοι έχουν την ίδια ποιότητα και αξία από οποιοδήποτε κράτος μέλος και αν προέρχονται.

Η πεμπουσία του νέου ευρωπαϊκού διεθνούς δικαίου της εκτέλεσης των αποφάσεων συμπυκνώνεται στον κανόνα της άνευ ετέρου εκτελεστότητας στα υπόλοιπα κράτη μέλη με την οποία εφοδιάζεται μία απόφαση εκδοθείσα σε ένα κράτος μέλος επί αστικής και εμπορικής υπόθεσης.

Ωστόσο τα δικονομικά συστήματα των ευρωπαϊκών κρατών εξακολουθούν να διαφέρουν μεταξύ τους και η πλήρης ενοποίηση του δικονομικού δικαίου δεν έχει επέλθει. Συνεπώς είναι αναπόφευκτα ορισμένα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των δικαστικών αποφάσεων. Έτσι ενώ καταργήθηκε το διαδικαστικό τυπικό επίπεδο της δικαστικής κήρυξης της εκτελεστότητας ως προληπτικό ενδιάμεσο στάδιο, παρέμεινε ο ουσιαστικός έλεγχος αν η αλλοδαπή απόφαση έχει τα προσόντα να εξομοιωθεί πλήρως με την ημεδαπή.

Ήδη εξάλλου ο ίδιος ο Κανονισμός προβλέπει ένα μελλοντικό βήμα στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής δικονομικής και δικαστικής ενοποίησης με στοιχεία διεθνικότητας: την ενδεχόμενη ανάγκη περαιτέρω επέκτασης των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας σε εναγομένους που δεν κατοικούν σε κράτος μέλος και την λήψη υπόψιν ενδεχόμενων εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο (άρθρο 79). Οι διεθνείς εξελίξεις σε νομικό επίπεδο δεν αφήνουν ανεπηρέαστη την ευρωπαϊκή νομική πραγματικότητα.

Σαφώς και απομένουν αρκετά ακόμη βήματα στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, αλλά αποτελεί πρόοδο το γεγονός ότι οι νέες νομοθετικές πράξεις του ευρωπαίου νομοθέτη συντείνουν προς αυτήν. Ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η διαδικασία που προβλέπει ο Κανονισμός για τον έλεγχο εξομοίωσης της αλλοδαπής δικαστικής απόφασης προς την ημεδαπή είναι πολύπλοκη, θα πρέπει ακόμη και αυτό να θεωρηθεί το απαραίτητο στάδιο προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση του δικαίου και την ολοκλήρωση του ενιαίου χώρου δικαστικής και ευρύτερα νομικής συνεργασίας.

Εν όψει δε των ολοένα αυξανόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων του ευρωπαίου νομοθέτη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ολοκληρωμένου δικονομικού δικαίου, προτείνεται να προβεί αυτός στο μεγάλο ενοποιητικό τόλμημα κωδικοποίησης και μετεξέλιξης σε σύστημα όλων των υπάρχοντων κοινοτικών κειμένων με ταυτόχρονη ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών δικονομικών αρχών. Έτσι θα συγχωνευθούν η νομολογία του Δικαστηρίου, τα σχετικά ενωσιακά και διεθνή κείμενα (ή μέσα όπως τα χαρακτηρίζει ο Κανονισμός), όπως η Σύμβαση του Λουγκάνο, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και άλλα διεθνή – διμερή ή πολυμερή – κείμενα.

¹³¹ Ενδεικτικά αναφέρονται ο Κανονισμός 805/2004 για τη θέσπιση ενιαίου ευρωπαϊκού τίτλου ως προς μη αμφισβητούμενες απαιτήσεις, ο Κανονισμός 1896/2006 για την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, ο Κανονισμός 861/2007 για την ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών, ο Κανονισμός 4/2009 για τις υποχρεώσεις διατροφής (κατ' εξαίρεση) και ο Κανονισμός 655/2014 για τις διαταγές δέσμευσης λογαριασμού.

Οι διατάξεις του νέου Κανονισμού έχουν ήδη ρυθμίσει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο εφαρμογής τους, αλλά αφήνουν και στα κράτη μέλη περιθώρια εξειδίκευσης ορισμένων λειτουργιών. Από την εφαρμογή του Κανονισμού θα φανεί κατά πόσον πρόκειται για πλήρεις και επαρκείς ρυθμίσεις και κατά πόσον απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία ή απλοποίησή τους. Σε κάθε περίπτωση ήδη ο νέος Κανονισμός (άρθρο 79) προβλέπει την ενδεχόμενη ανάγκη περαιτέρω επέκτασης των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας σε εναγομένους που δεν κατοικούν σε κράτος μέλος, αλλά και την λήψη υπόψιν των ενδεχόμενων εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο. Από αυτό διαφαίνεται η τάση του ενωσιακού νομοθέτη να προβεί σε περαιτέρω δικονομική ενοποίηση με τάσεις διεθνοποίησης.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέσα από την νομική ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι μία διαρκής διαδικασία της οποίας παρακολουθούμε την εξέλιξη και ο Κανονισμός 1215/2012 αποτελεί ένα από τα πλέον θεμελιώδη στοιχεία της και αποτελεί σημείο αναφοράς για τον ευρωπαϊκό νομοθέτη και εφαρμοστή του ευρωπαϊκού δικαίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Άνθιμος Μ. Απόστολος, «Αλλοδαπές Δικαστικές και Διαιτητικές Αποφάσεις – Αναγνώριση και Κήρυξη Εκτελεστότητας στην Ελλάδα. ΚΠολΔ – Διμερείς και Πολυμερείς Συμβάσεις – Κοινοτικοί Κανονισμοί. Πρακτικός Οδηγός Νομοθεσίας / Νομολογίας Ανά Κράτος Προέλευσης», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2014
2. Άνθιμος Μ. Απόστολος, «Αναγνώριση και Εκτέλεση Ερήμην Αλλοδαπών Αποφάσεων – Εσωτερικό Δίκαιο – Διμερείς και Πολυμερείς Συμβάσεις – Κοινοτικό Δίκαιο», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2002
3. Αντωνόπουλος Α. Νικόλαος, «Διεθνής Δικαιοδοσία στις Εξωσυμβατικές Ενοχές: κατά το άρθρο 5 παράγραφος 3 Βρυξέλλες Ι», Διπλωματική εργασία – Πάντειο Πανεπιστήμιο, Γενικό Τμήμα Δικαίου, ΠΜΣ «Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση», κατεύθυνση Ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα 2009
4. Βασιλακάκης Ευάγγελος, «Ειδικές Βάσεις Διεθνούς Δικαιοδοσίας επί Διαφορών από Σύμβαση και από Αδικοπραξία – άρθρο 5 σημ. 1 και σημ. 3 του Κανονισμού 44/2001», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2004
5. Γιαννόπουλος Παναγιώτης, «Προσωρινή Προστασία του Δανειστή στο Στάδιο Κηρύξεως της Εκτελεστότητας κατά τον Κανονισμό 44/2001», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2007
6. Δεληκωστόπουλος Στ. Ιωάννης, «Ζητήματα από την Εφαρμογή του Κανονισμού 1215/2012 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση Αποφάσεων», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2016
7. Δεληκωστόπουλος Στ. Ιωάννης, «Ζητήματα από την Εφαρμογή του Κανονισμού 44/2001 για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση Αποφάσεων», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2011
8. Καΐσης Γ. Αθανάσιος, «Διεθνής Εμπορική Διαιτησία και Σύμβαση των Βρυξελλών», εκδόσεις Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 1995
9. Κατραβά Βικτωρία, «Η Διεθνής Δικαιοδοσία επί Διαφορών από Σύμβαση Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του Κανονισμού 44/2001», Διατριβή (μεταπτυχιακή) – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Νομικής, ΠΜΣ Ιδιωτικού, Διεθνούς και Συγκριτικού Δικαίου, Αθήνα 2012
10. Κεραμέας Κ., Κρεμλής Γ. Ταγαράς Χ., «Η Σύμβαση των Βρυξελλών για την Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση όπως ισχύει στην Ελλάδα. Ερμηνεία κατ' Άρθρο», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1989
11. Κεραμέας Κ., Κρεμλής Γ. Ταγαράς Χ., «Η Σύμβαση των Βρυξελλών για την Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση όπως ισχύει στην Ελλάδα. Ερμηνεία κατ' Άρθρο. Συμπλήρωμα 1989 – 1996», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1996
12. Κλαμαρής Κ. Νικόλαος, Τσικρικάς Α. Δημήτριος, «Διεθνές Αστικό & Ευρωπαϊκό Δικονομικό Δίκαιο – Β' έκδοση» εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2014
13. Νίκας Θ. Νικόλαος, «Νομικές Μελέτες II – Αστικό Δικονομικό Δίκαιο – Δικονομικό Διεθνές Δίκαιο – Ιδιωτικό Δίκαιο – Ποινική Δικονομία – Ανάλεκτα», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2014
14. Νίκας Θ. Νικόλαος, Σαχπεκίδου Ευγενία, «Ευρωπαϊκή Πολιτική Δικονομία – Ερμηνεία κατ' άρθρον του Κανονισμού Βρυξέλλες Ια (1215/2012) για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη) 2016

15. Νίκας Θ. Νικόλαος, «Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας σύμφωνα με το Ν.4335/2015 & τον Κανονισμό Βρυξέλλες Ια (1215/2012)», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη) 2016
16. Παμπούκης Π. Χάρης, «Διεθνής Δικαιοδοσία, Αναγνώριση και Εκτέλεση Αποφάσεων σε Αστικές και Εμπορικές Διαφορές: Ο Νέος Αναθεωρημένος Κανονισμός 1215/2012 Βρυξέλλες (Ibis)», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2014
17. Πανάγου Εμμ. Άννα, «Διεθνής Δικαιοδοσία στις Διεθνείς Μεταφορές Εμπορευμάτων», Διπλωματική εργασία – Πάντειο Πανεπιστήμιο, Γενικό Τμήμα Δικαίου, ΠΜΣ «Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση», κατεύθυνση Ιδιωτικού Δικαίου, Αθήνα 2010
18. Πατρίκιος Ιωάννης, «Η Διεθνής Δικαιοδοσία στη Σύμβαση των Βρυξελλών του 1968/ 1978/ 1982: για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την Εκτέλεση Αποφάσεων σε Αστικές και Εμπορικές Υποθέσεις», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1990
19. Συλλογικό, «Αφιέρωμα στην Πελαγία Γέσιου – Φαλτσή – Ι» εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2007
20. Συλλογικό, «Δικονομικά Ζητήματα του Δικαίου Προστασίας του Καταναλωτή – 38ο Πανελλήνιο Συνέδριο προς τιμήν του Ομ. Καθηγητού της Πολιτικής Δικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών κ. Κωνσταντίνου Μπέη. Σέρρες, 5 – 8 Σεπτεμβρίου 2013», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2014
21. Συλλογικό, «Τιμητικός Τόμος για την Καθηγήτρια Έφη Κουνουγέρη – Μανωλεδάκη», εκδόσεις Σάκκουλα (Αθήνα – Θεσσαλονίκη), 2016
22. Ταγαράς Χάρης, «Βάσεις Διεθνούς Δικαιοδοσίας», Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου 1990, σελ. 663 – 682
23. Ταγαράς Χάρης, «Η Αναθεώρηση της Σύμβασης των Βρυξελλών με τον Κανονισμό 44/2001 (επικαιροποιημένη και με προσθήκη ελληνικών παραπομπών μορφή της δημοσίευσης αριθ. 40), Νομικό Βήμα 2004, σελ. 1143 – 1168
24. Ταμαμίδης Ε. Αναστάσιος, «Διεθνής Δικαιοδοσία κατά τη Σύμβαση των Βρυξελλών στην περίπτωση της Παυλιανής Αγωγής: Ερμηνευτική προσέγγιση των άρθρ. 5 σημ. 3, 16 σημ. 1 & 5 και άρθρ. 24», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Κομοτηνή, 1999
25. Τριανταφύλλου – Αλμπανίδου Φλώρα, «Η Δωσιδικία της Συνάφειας Κατά τον ΚΠολΔ και η Συνάφεια Κατά τον Κανονισμό 44/2001», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008